

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด
ของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำบังยาเสพติดของนักเรียน
ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

มนัสนันท์ ผลานิสงค์

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร กระทรวงสาธารณสุข

ชื่อเรื่อง	ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร
ผู้วิจัย	นางสาวมนัสนันท์ ผลานิสงค์ ส.ม. (สาธารณสุขศาสตร์)
ตำแหน่ง	นักวิชาการสาธารณสุข
ชื่อหน่วยงาน / สังกัด	สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงพรรณนาเพื่อหาความสัมพันธ์ (correlation descriptive study) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันยา และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 402 คน ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีเนื้อหาและโครงสร้างครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผ่านการตรวจสอบความความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 39.60 มีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($r = 0.102, p = 0.040$) ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ($r = 0.169, p = 0.001$) การควบคุมตนเอง ($r = 0.433, p < 0.001$) ทักษะชีวิต ($r = 0.448, p < 0.001$) การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ($r = 0.373, p < 0.001$) สัมพันธภาพในครอบครัว ($r = 0.404, p < 0.001$) แรงสนับสนุนจากเพื่อน ($r = 0.447, p < 0.001$) แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา ($r = 0.506, p < 0.001$) และการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด ($r = 0.525, p < 0.001$)

ข้อเสนอแนะ ในการป้องกันนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพจากการติดยาเสพติด ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพของนักเรียน ควรพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมที่ส่งเสริมความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว แรงสนับสนุนจากเพื่อน แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา และการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดร่วมกันเสมอ ไม่ควรนำปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งมาพิจารณาเพียงปัจจัยเดียว

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาของปัญหาและความสำคัญของปัญหา.....	1
คำถามการวิจัย.....	4
วัตถุประสงค์การวิจัย.....	4
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	4
สมมติฐานของการวิจัย.....	5
ขอบเขตของงานวิจัย.....	5
นิยามศัพท์เฉพาะ.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น.....	9
แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด.....	11
สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในนักเรียน.....	15
การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา.....	18
มาตรการป้องกันและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด.....	27
แบบจำลองทางนิเวศวิทยาของพฤติกรรมสุขภาพ.....	31
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	35
กรอบแนวคิดในการวิจัย.....	39
3 วิธีดำเนินการวิจัย.....	41
ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง.....	41
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	43
ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย.....	50
การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	51
การวิเคราะห์ข้อมูล.....	51

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการวิจัย.....	53
ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล.....	54
ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และ ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม.....	56
ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกัน ยาเสพติด.....	68
5 บทสรุป.....	70
สรุปผลการวิจัย.....	70
อภิปรายผลการวิจัย.....	71
ข้อเสนอแนะ.....	77
บรรณานุกรม.....	78
ภาคผนวก.....	80

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

โครงการ TO BE NUMBER ONE หรือโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุลกระหม่อมมหิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี องค์ประธานโครงการพระองค์ทรงมีความห่วงใยต่อประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ ซึ่งเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดสูง เนื่องจากเป็นวัยที่ต้องเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ แต่ยังมีขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดีพอ รวมทั้งการเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งทางกายและจิตใจ จึงทรงพระกรุณาธิคุณรับเป็นองค์ประธานในการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด โดยใช้ชื่อที่เรียกได้ง่ายสื่อให้เกิดความเข้าใจว่า โครงการ TO BE NUMBER ONE เพื่อการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในประเทศให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย และมีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือและร่วมพลังจากภาครัฐและเอกชน กระตุ้นและปลุกจิตสำนึกของปวงชนในชาติให้มีความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักว่าการที่จะเอาชนะยาเสพติดมิใช่หน้าที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง องค์การใดองค์การหนึ่ง แต่ว่าทุกคนในชาติจะต้องร่วมแรงร่วมใจกันเป็นพลังของแผ่นดินที่จะต่อสู้และเอาชนะยาเสพติดได้โดยเร็ว โดยพระองค์มีพระประสงค์มุ่งเน้นการรณรงค์ในกลุ่มเป้าหมายหลัก คือ วัยรุ่นและเยาวชน โดยใช้กลวิธีสร้างกระแสแสดงพลังอย่างถูกต้อง โดยไม่เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้กับเยาวชน ตลอดจนการสร้างเครือข่ายสมาชิก TO BE NUMBER ONE เพื่อร่วมทำการรณรงค์ และจัดกิจกรรมป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นกลการเสริมการเติมสิ่งที่ดีในชีวิต เพื่อให้เกิดค่านิยมของการ “เป็นหนึ่งโดยไม่พึ่งยาเสพติด” ความหมายคือ สามารถฝึกฝน และทำจนเป็นผลสำเร็จ ทำแล้วมีความสุข มีความเชื่อมั่น และมีความภาคภูมิใจ หลักการดำเนินงานของ โครงการ TO BE NUMBER ONE คือ ยึดหลักวัยรุ่นและเยาวชนเป็นศูนย์กลาง บนพื้นฐานของความเข้าใจธรรมชาติพัฒนาการความต้องการ ความพอใจ และพฤติกรรมเฉพาะวัยรุ่น โดยมีการส่งเสริมความสามารถ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออก และช่วยสร้างเสริมความภาคภูมิใจ ใช้ดนตรี กีฬา ในการเข้าถึงเยาวชน กระตุ้นให้เยาวชนหันมารวมกลุ่มกันสร้างความรู้และทักษะในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งเป็นภูมิคุ้มกันที่สำคัญสำหรับเยาวชนให้ปลอดภัยจากยาเสพติด มีกิจกรรมเพื่อนช่วยเพื่อน สร้างศูนย์รวมไว้ให้วัยรุ่นมารวมกลุ่มกันทำกิจกรรมที่หลากหลายสร้างสรรค์ และเกิดสุขสร้างเครือข่าย TO BE NUMBER ONE ที่มีศักยภาพจะทำให้การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพต่อเนื่องและยั่งยืน (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

จากสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่ยังคงมีอยู่ในกลุ่มที่เป็นอนาคตของชาติ สภาพปัญหาเหล่านี้ได้กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวหลายฝ่ายในการปกป้องลูกหลานให้ห่างไกลจากยาเสพติด ปัจจุบันได้มีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น โครงการ TO BE NUMBER ONE โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการโรงเรียนสีขาว เป็นต้น โครงการเหล่านี้นับเป็นโครงการที่ดีและเป็นประโยชน์ยิ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากข้อมูลระบบการบำบัดรักษายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข (ออนไลน์, 2565) พบว่าในปี 2562 มีกลุ่มนักเรียน

นักศึกษา เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติด จำนวน 12,678 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.91 ในปี 2563 มีจำนวน 8,324 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.82 และในปี 2564 มีจำนวน 6,103 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.58 แม้ว่าจะมีแนวโน้มลดลง แต่พบว่าปัญหาหายาเสพติดยังมีการแพร่ระบาดอยู่ในนักเรียน นักศึกษา ในปี 2564 พบว่ายาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดคือ ยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 78.96 รองลงมาคือ ไอซ์ คิดเป็นร้อยละ 8.19 กัญชา คิดเป็นร้อยละ 4.22 และเฮโรอีน คิดเป็นร้อยละ 3.41 สำหรับยาเสพติดที่ต้องเฝ้าระวังคือ ไอซ์ ที่พบการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้น และเฮโรอีน ที่พบการแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังเริ่มพบการใช้ยาเสพติดและวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทแบบผสมหลายชนิด (Drugs Cocktail) ในกลุ่มเด็กและเยาวชน จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นช่วงวัยแห่งการค้นหาความเป็นตัวเอง อยากรับอิสระ แต่ขณะเดียวกันก็อาจรู้สึกสับสนในบทบาทระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ มีการตัดสินใจที่รวดเร็วและวู่วาม อยากรู้อยากเห็น อยากทดลอง และต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงถูกชักจูงจากเพื่อนได้ง่าย ทำให้กลุ่มดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมการใช้สารเสพติด (ศุภกร ชินะเกตุ, 2553) ซึ่งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมป้องกันการติดยาเสพติด ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนี้จะเป็พื้นฐานสำคัญในการป้องกันการเสพยาเสพติดได้ตั้งแต่วัยเริ่มต้น และส่งผลทำให้อัตราการใช้สารเสพติดในช่วงวัยอื่นลดลง (เปรมฤดี หงส์สุทธิ, 2560)

ปัญหาการเสพยาเสพติดในกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ส่งผลกระทบต่อตนเอง ทั้งด้านร่างกาย จิตใจและอารมณ์ ครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ เพราะสารเสพติดทุกประเภทมีฤทธิ์เป็นอันตรายต่อระบบประสาท สมอง ซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์บัญชาการของร่างกาย ทำให้สุขภาพของผู้เสพทรุดโทรม ร่างกายชুবวม ผิวคล้ำซีด ป่วยด้วยโรคในระบบต่าง ๆ ที่ได้รับอิทธิพลจากยาเสพติด และเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุได้ง่าย ด้านผลกระทบต่อจิตใจและอารมณ์พบว่า ผู้เสพมักมีอาการจิตใจไม่ปกติ เช่น วิตกกังวล เลื่อนลอยหรือฟุ้งซ่าน เกิดอาการคลุ้มคลั่งถึงขั้นอาละวาด หงุดหงิดง่าย ขาดการใช้เหตุผล พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป เช่น ขาดความกระปรี้กระเปร่า เกียจคร้าน และเฉื่อยชา อีกทั้งผลจากการใช้ยาเสพติด ทำให้เกิดการมีเพศสัมพันธ์ที่ไม่พึงประสงค์ การทำแท้ง เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์หรือโรคเอดส์ตามมา เป็นต้น ด้านการเรียนพบว่า ผลการเรียนโดยรวมมักจะลดลงเพราะขาดสมาธิและความจำมักจะมีประสิทธิภาพลดลง ความร่วมมือในกิจกรรมการเรียนลดลง มาสายหรือขาดเรียนบ่อย และฝ่าฝืนกฎระเบียบของสถานศึกษา ในที่สุดอาจกลายเป็นบุคคลไร้สมรรถภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เสียบุคลิกภาพ ขาดความสนใจตนเอง ขาดความรับผิดชอบ ไม่เรียนหนังสือ หรือแม้แต่การทำร้ายตนเองและผู้อื่น ด้านผลกระทบต่อครอบครัว การติดยาเสพติดนอกจากจะทำให้ผู้เสพเสียชื่อเสียงแล้วยังทำลายชื่อเสียงของครอบครัว ส่งผลกระทบต่อสภาพจิตใจของสมาชิกในครอบครัว เป็นเหตุให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ตามมาจนอาจทิวความรุนแรงให้ครอบครัวแตกแยก นอกจากนี้ยังสูญเสียรายได้ของครอบครัว เนื่องจากมีรายจ่ายเพิ่มขึ้นจากการซื้อยาเสพติด หรือบำบัดรักษาผู้ที่ติดยาเสพติดกลายเป็นภาระของคนในครอบครัว ด้านผลกระทบต่อสังคมและประเทศชาติ รัฐบาลต้องสูญเสียกำลังคน และงบประมาณแผ่นดินจำนวนมหาศาล เพื่อใช้ในการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาเสพติด ทำให้ต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่า เกิดความไม่สงบสุขของบ้านเมือง ความมั่นคงของประเทศชาติถูกกระทบกระเทือน

ประชาชนเดือนร้อนเพราะเหตุอาชญากรรม ประเทศชาติต้องสูญเสียกำลังของชาติอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะผู้ติดสารเสพติดเป็นเยาวชน นักเรียน นักศึกษา (ศูนย์อำนาจการพลั้งแผ่นดินอาชญาเสพติดแห่งชาติ, 2559; ศิริพร พรหมสุภา, 2549; อุมพร ตรังคสมบัติ, 2544)

จากสถานการณ์การเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ยังไม่ปรากฏว่ามีแหล่งผลิตหรือแหล่งพักยา เสพติดแต่อย่างใด แต่ยังคงมีผู้ลักลอบเสพและค้ารายย่อยอยู่ในบางพื้นที่ ซึ่งลำเลียงมาจากภาคเหนือ การขนย้ายยาเสพติดทำโดยวิธีการจ้างบุคคลลำเลียงมาทางรถโดยสารประจำทาง เส้นทางสายถนนพหลโยธิน ทำการซุกซ่อนตามตัวรถหรือพื้นที่ว่างของรถยนต์หรือใช้วิธีซุกซ่อนมาภายในตัวบุคคล จากข้อมูลระบบการบำบัดรักษายาเสพติด ของศูนย์อำนาจการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข (ออนไลน์, 2565) พบว่าในปี 2564 มีกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 12 – 24 ปี เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดจำนวน 317 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.52 โดยเป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.32 และยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดคือ ยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 91.88 รองลงมาคือ ไอซ์ คิดเป็นร้อยละ 4.10 และกัญชา คิดเป็นร้อยละ 3.33 จากสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจังหวัดกำแพงเพชรได้ดำเนินงานโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญของโครงการคือ เด็กและเยาวชน มีกระแสนิยม “เป็นหนึ่งโดยไม่พึ่งยาเสพติด” มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ คิดเป็นทำเป็น มีคุณธรรม มีการใช้ทักษะชีวิตที่เหมาะสม สามารถดำรงความเข้มแข็งในการต่อต้านการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีส่วนร่วมในการป้องกัน ดูแล ผู้มีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดรวมถึงผู้เสพ ผู้ติดได้รับความช่วยเหลือ บำบัดรักษา และมีการดำเนินงานศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE เพื่อเป็นศูนย์กลางการให้คำปรึกษา ฝึกทักษะ แก้ปัญหา พัฒนา EQ ให้กับเยาวชน กลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาพจิตและยาเสพติด รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายการดำเนินงานให้มีความเข้มแข็ง

จากข้อมูลดังกล่าวพบว่า ปัญหายาเสพติดมีการแพร่ระบาดขยายฐานจากผู้ใช้แรงงานไปสู่กลุ่มเยาวชนนักเรียน และนักศึกษา เนื่องจากเป็นช่วงวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง จึงมีพฤติกรรมเสี่ยงและมั่วสุมยาเสพติดค่อนข้างสูง เช่น ไม่เข้าเรียน มั่วสุมในร้านเกมส์ อินเทอร์เน็ต ห้างสรรพสินค้า นักเรียนที่อาศัยอยู่ตามหอพัก บ้านเช่าเอกชน มีการมั่วสุมกันเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งชายและหญิง โดยเฉพาะสถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตเมือง สถานศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญ ในการขับเคลื่อนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดลงสู่แก่นักเรียน นักศึกษา ท่ามกลางสถานการณ์ปัญหาในรูปแบบที่หลากหลายซับซ้อนและแปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็ว ภายใต้สภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยปัจจัยเสี่ยงและพื้นที่เสี่ยงต่อการเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สถานศึกษาจำเป็นต้องจัดระบบงานด้านยาเสพติด เพื่อบูรณาการทำงานทั้งหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และประชาชนให้สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพและสัมฤทธิ์ผล (ศุภกร ชินะเกตุ, 2553)

นักเรียนอาชีวศึกษาเป็นกลุ่มเยาวชนที่อยู่ในวัยศึกษาค้นคว้า อยากรู้อยากลอง ต้องการสร้างตนเองและการยอมรับในกลุ่มเพื่อน กล้าทำสิ่งที่ท้าทาย และมีแรงผลักดันทางอารมณ์สูง อีกทั้งยังอยู่ในช่วงอายุที่ถือว่าเป็นวัยเสี่ยงในการใช้ชีวิต (สำนักงานพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด, 2552) นอกจากนี้ นักเรียนอาชีวศึกษามักมีพฤติกรรมการใช้ความรุนแรงการก่อเหตุทะเลาะวิวาทก่อความวุ่นวายให้กับสังคม การรวมตัวกันเป็นกลุ่มแก๊งมักจะมีเรื่องยาเสพติดหรืออบายมุขเข้าร่วมด้วยเสมอ เห็นได้จากข่าวการจับกุมนักเรียน

อาชีวศึกษาที่ก่อเหตุทะเลาะวิวาท โดยก่อนก่อเหตุมักจะใช้ยาเสพติดผสมกับเครื่องดื่ม แสดงให้เห็นว่านักเรียนอาชีวศึกษามีพฤติกรรมเสี่ยงในการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด อย่างไรก็ตามกระทรวงศึกษาธิการได้มีนโยบายให้ทุกโรงเรียนในสังกัดดำเนินการและเข้าร่วมโครงการสถานศึกษาสีขาว เพื่อช่วยให้สถานศึกษามีมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดและอบายมุขในโรงเรียน รวมทั้งมีการส่งเสริมการจัดกิจกรรมเพื่อต่อต้านภัยร้ายจากยาเสพติดในสถานศึกษาให้นักเรียนผ่านโครงการ TO BE NUMBER ONE ซึ่งถือเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันในเรื่องการป้องกันยาเสพติดให้กับนักเรียนเป็นอย่างดี (ณัฐธิดา เดชมิตร, 2559) ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผลการศึกษาที่ได้จะเป็นข้อมูลพื้นฐานสำหรับผู้เกี่ยวข้องนำไปใช้ในการวางแผนป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติดของเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

คำถามการวิจัย

1. พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร เป็นอย่างไร
2. มีปัจจัยใดบ้างที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ด้านวิชาการ
 - 1.1 เป็นแนวทางในการประเมินพฤติกรรมการป้องกันการใช้อาเสพติดในนักเรียน และเป็นการเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร
 - 1.2 เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข ในการส่งเสริมและป้องกันการใช้อาเสพติดในนักเรียน และในกลุ่มเสี่ยงต่อการใช้อาเสพติด
 - 1.3 เป็นแนวทางสำหรับบุคลากรทางการศึกษา ในการจัดหลักสูตรการเรียนการสอนด้านยาเสพติด โดยเน้นให้เกิดความรู้ความเข้าใจถึงพิษภัยและโทษของยาเสพติด ตลอดจนกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใช้อาเสพติด

2. ด้านนโยบาย

2.1 ผลการศึกษาที่ได้นำไปใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดนโยบายและเป็นแนวทางการขับเคลื่อนการดำเนินงาน เพื่อสร้างกลวิธีในการพัฒนาและส่งเสริมพฤติกรรมกำหนัดการใช้อย่าเสพติดในโรงเรียน จะส่งผลทำให้นักเรียนปลอดจากยาเสพติดเป็นเยาวชนที่ดีของประเทศชาติต่อไป

สมมติฐานของการวิจัย

1. ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง, สถานภาพครอบครัว, สถานที่พักอาศัย, การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE, การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE, ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด, การควบคุมตนเอง และทักษะชีวิต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำหนัดการใช้อย่าเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร

2. ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว, การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำหนัดการใช้อย่าเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกำแพงเพชร

3. ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด, แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา และแรงสนับสนุนจากเพื่อน มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำหนัดการใช้อย่าเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

ขอบเขตของงานวิจัย

1. ขอบเขตด้านกลุ่มประชากร/กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 แห่ง จำนวน 402 คน

2. ขอบเขตด้านเนื้อหา ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมกำหนัดการใช้อย่าเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีตัวแปรที่ทำการศึกษาดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น (Independent Variables)

2.1.1 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง, สถานภาพครอบครัว, สถานที่พักอาศัย, การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE, การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE, ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด, การควบคุมตนเอง และทักษะชีวิต

2.1.2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

2.1.3 ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด, แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา และแรงสนับสนุนจากเพื่อน

2.2 ตัวแปรตาม (Dependent Variables)

พฤติกรรมกำหนัดการใช้อย่าเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

3. ขอบเขตด้านระยะเวลา ทำการศึกษาตั้งแต่เดือนมกราคม - กรกฎาคม 2565

นิยามศัพท์เฉพาะ

1. พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด หมายถึง การปฏิบัติตนของนักเรียนที่ใช้วิธีการต่าง ๆ เพื่อปกป้องตนเองให้พ้นจากสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบ ได้แก่ การหลีกเลี่ยงกิจกรรมที่นำไปสู่การใช้ยาเสพติด การปฏิเสธเมื่อถูกชักชวนจากผู้อื่นให้เสพยาเสพติด และการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์
2. นักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ หมายถึง นักเรียนชายและหญิงที่กำลังศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2564 ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร
3. ชมรม TO BE NUMBER ONE หมายถึง สถานศึกษาอาชีวศึกษาที่จัดตั้งชมรม TO BE NUMBER ONE เพื่อดำเนินงานขับเคลื่อนโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสมาชิก
4. คณะกรรมการ หมายถึง นักเรียนที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา
5. สมาชิกชมรม หมายถึง นักเรียนที่ได้รับสิทธิในการเข้าร่วมเป็นส่วนหนึ่งของชมรม TO BE NUMBER ONE ในสถานศึกษาอาชีวศึกษา
6. การควบคุมตนเอง หมายถึง ความสามารถของนักเรียนในการควบคุมความคิด อารมณ์ และความรู้สึกเมื่อเผชิญกับการล่อลวงและแรงกระตุ้น เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของตนเองจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ของนักเรียน
7. ทักษะชีวิต หมายถึง การกระทำหรือการแสดงออกทางพฤติกรรมด้านความสามารถในการจัดการกับชีวิตหรือพฤติกรรมที่แสดงออกในการดำเนินชีวิตประจำวันของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร
9. สัมพันธภาพในครอบครัว หมายถึง ลักษณะความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกภายในครอบครัวที่ปฏิบัติต่อนักเรียน ในด้านการให้ความรัก ห่วงใยซึ่งกันและกัน มีการสื่อสารปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน สมาชิกในครอบครัวดูแลและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน
10. การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว หมายถึง การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวที่ปฏิบัติต่อนักเรียนในลักษณะการดูแล อบรมสั่งสอน เลี้ยงดูของสมาชิกในครอบครัวที่มีต่อนักเรียน โดยรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูนั้นมีผลต่อความคิด พฤติกรรม ทัศนคติ รวมทั้งบุคลิกภาพของนักเรียน
11. แรงสนับสนุนทางสังคม หมายถึง การรับรู้ของนักเรียนเกี่ยวกับการได้รับความช่วยเหลือด้านการให้ข้อมูลข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ สถานศึกษา และเพื่อน เพื่อช่วยสนับสนุนส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรมป้องกันการใช้ยาเสพติด

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ครั้งนี้ผู้วิจัยได้ดำเนินการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการวิจัย โดยมีสาระสำคัญดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น
2. แนวคิดเกี่ยวกับยาเสพติด
3. สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในนักเรียน
4. การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา
5. มาตรการป้องกันและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด
6. แบบจำลองทางนิเวศวิทยาของพฤติกรรมสุขภาพ (Ecological Model of Health Behaviors)
7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

1. แนวคิดเกี่ยวกับวัยรุ่น

1.1 ความหมายของคำว่าวัยรุ่น

วัยรุ่น หรือ “Adolescence” มาจากคำกริยาในภาษาละตินว่า “Adolescere” หมายถึง การเติบโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ ดังนั้น ช่วงวัยรุ่นจึงถือว่าเป็นช่วงเวลาแห่งการเติบโตจากวัยเด็กที่ยังขาดวุฒิภาวะไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยแห่งการเปลี่ยนแปลง ซึ่งจำเป็นต้องมีพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาไปพร้อม ๆ กัน (Steinberg, L., 1996 อ้างถึงใน พิรธ บุณยรัตพันธุ์ และคณะ, 2555) ในการเข้าสู่วัยรุ่นของเด็กชายและเด็กหญิงนั้น ถือเอาการเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศเป็นเกณฑ์ ซึ่งทั้งสองเพศจะเข้าสู่วุฒิภาวะทางเพศ ไม่พร้อมกัน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับปัจจัยแวดล้อมหลายประการ เช่น อาหาร สภาพความเป็นอยู่ ประเพณี และวัฒนธรรม รวมถึงสภาพแวดล้อมอื่น ๆ อาจกล่าวได้ว่า วัยรุ่นถือว่าเป็นระยะของช่วงชีวิตที่กั้นกลางระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ เป็นวัยที่จะเกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ทั้งทางร่างกายและจิตใจเป็นวัยที่ต้องเรียนรู้ถึงความเป็นตัวของตัวเองและเป็นวัยที่มักเกิดปัญหาในชีวิตมากที่สุด

นอกจากนี้ วัยรุ่นเป็นวัยที่มีความพยายามค้นหาความต้องการที่แท้จริง เรียนรู้บทบาทหน้าที่ และพัฒนาการความสามารถเฉพาะตัว เพื่อใช้ในการวางแผนชีวิตต่อไปในอนาคต ซึ่งถ้าในระยะนี้วัยรุ่นประสบความสำเร็จในการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเอง ซึ่งจะส่งผลให้วัยรุ่นเข้าใจในบทบาทหน้าที่และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่รู้จักความสามารถของตน รวมทั้งมีการวางแผนชีวิตที่เหมาะสมในทางตรงกันข้ามหากไม่ประสบความสำเร็จในการค้นหาเอกลักษณ์เฉพาะตน ก็จะทำให้เกิดความสับสนในบทบาทหน้าที่และส่งผลกระทบต่อการเติบโตเป็นผู้ใหญ่ในอนาคต นอกจากนี้เป็นวัยที่ต้องการค้นหาเอกลักษณ์ของตนเองแล้ว ยังปรารถนาที่จะเป็นเหมือนผู้ใดผู้หนึ่งในสังคมด้วยการเลือกเอาลักษณะบางอย่างของต้นแบบมาใช้เป็นลักษณะของตนเอง ได้แก่ พ่อแม่ ญาติ

พี่น้อง ครูอาจารย์ และเพื่อน แต่การเลียนแบบพฤติกรรมนั้นมิได้จำกัดเฉพาะพฤติกรรมที่ดี อาจมีการรับเอาพฤติกรรมที่มีลักษณะก้าวร้าวซึ่งได้จากการประสบกับเหตุการณ์ที่รุนแรงในชีวิต หรืออาจจดจำเอาพฤติกรรมที่ไม่ดีมาจากบุคคลที่ใกล้ชิด และจากสื่อต่าง ๆ (Erikson, E.,1968 อ้างถึงใน พีรธร บุญยรัตพันธุ์ และคณะ, 2555)

พัฒนาการเปลี่ยนแปลงของวัยรุ่น

สำหรับวัยรุ่นเป็นช่วงวัยที่มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาการทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคมไปสู่วุฒิภาวะความเป็นผู้ใหญ่ เป็นช่วงวัยแห่งการสร้างอัตลักษณ์ของตนเองที่นำไปสู่การยอมรับจากคนรอบข้าง ต้องการความอิสระภาพ ซึ่งพัฒนาการที่สำคัญของวัยรุ่นสามารถแบ่งออกเป็น 4 ประการ (พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539 อ้างถึงใน พีรธร บุญยรัตพันธุ์ และคณะ, 2555) ได้แก่

1.2.1 พัฒนาการทางด้านร่างกาย

ร่างกายของวัยรุ่นจะมีความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นต่อระบบอวัยวะภายใน เช่น ระบบการผลิตฮอร์โมนของต่อมไร้ท่อและลักษณะโครงสร้างภายนอกร่างกาย เช่น การเปลี่ยนแปลงของเสียง การขยายตัวของกล้ามเนื้อและกระดูก การมีขนขึ้นตามร่างกาย และการเปลี่ยนแปลงของอวัยวะสืบพันธุ์ ทั้งนี้เพื่อให้ร่างกายของวัยรุ่นเจริญเติบโตได้เต็มที่ ผู้ใหญ่ควรเตรียมความพร้อมให้แก่เด็กในการก้าวเข้าสู่วัยรุ่น โดยการให้ความรู้และคำแนะนำเกี่ยวกับความเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นและการปฏิบัติตัวให้ถูกต้อง

1.2.2 พัฒนาการทางด้านอารมณ์

อารมณ์ของวัยรุ่นจะมีความแปรปรวนและเกิดความเครียดได้ง่าย ทั้งนี้เนื่องจากวัยรุ่นมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายอย่างเห็นได้ชัด จึงทำให้เกิดความกังวลและขาดความมั่นใจในบุคลิกภาพของตนเอง เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของฮอร์โมนและการทำงานของต่อมไร้ท่อ ซึ่งจะทำให้วัยรุ่นมีพลังงานมากและอาจไม่ได้ใช้พลังงานที่มีให้เกิดประโยชน์ นอกจากนี้เมื่อต่อมเพศถูกพัฒนาเต็มที่วัยรุ่นจะเริ่มสนใจในเพศตรงข้าม และมีพฤติกรรมเรียกร้องความสนใจจากเพศตรงข้าม ซึ่งบางครั้งก็อาจจะขัดใจผู้ใหญ่และถูกต่อว่าจนทำให้เกิดความเครียดได้

1.2.3 พัฒนาการทางด้านสังคม

วัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงทางทัศนคติและพฤติกรรมทางสังคมในทุกด้าน ต้องการอิสระเสรีภาพในการคิด การปฏิบัติตัว การคบเพื่อน และต้องการความเป็นส่วนตัว จึงทำให้บางครั้งอาจเกิดปัญหาความไม่เข้าใจกันกับผู้ใหญ่ และส่งผลให้วัยรุ่นหันไปใกล้ชิดกับกลุ่มเพื่อนมากกว่าครอบครัว โดยวัยรุ่นจะให้ความสำคัญกับการคบเพื่อน ต้องการเลือกกลุ่มเพื่อนที่มีค่านิยมและมีความสนใจในสิ่งเดียวกัน เพื่อให้ตนเองได้รับการยอมรับ มีความรู้สึกมั่นใจและปลอดภัย ทั้งนี้การคบเพื่อนจะช่วยให้วัยรุ่นรู้จักการปรับตัวให้เข้ากับสังคม เรียนรู้การรักษามิตรภาพ มีความเข้าใจตนเองและรู้จักรับฟังความเห็นของผู้อื่น ซึ่งการปรับตัวให้เข้ากับสังคมนับว่าเป็นพัฒนาการที่ยากที่สุดของวัยรุ่น

1.2.4 พัฒนาการทางด้านสติปัญญา

ช่วงวัยรุ่นเป็นวัยที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาระดับสติปัญญาเป็นอย่างมาก ซึ่งนักจิตวิทยาพัฒนาการทางสติปัญญาของมนุษย์หลายท่านมีความเห็นตรงกันว่า สติปัญญาของมนุษย์จะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ระหว่างอายุ 18 – 20 ปี โดยในวัยนี้มนุษย์จะสามารถให้นิยามวัตถุสิ่งของต่าง ๆ ได้อย่างชัดเจน

สามารถแบ่งแยกคุณลักษณะของสิ่งของต่าง ๆ ได้ดี มีพัฒนาการทางความคิดรวบยอด และมีความคิดในระดับที่เป็นนามธรรม พัฒนาการทางสติปัญญาของวัยรุ่นปรากฏในหลายรูปแบบ เช่น สามารถแก้ปัญหามากมายแบบ โดยมีกระบวนการคิดที่มีระบบและมีเหตุผล สามารถจดจำสิ่งที่ตนเองสนใจได้อย่างแม่นยำ แต่มักไม่นำไปใช้ใน เรื่องการเรียน มีความคิดกว้างไกลมีจินตนาการ คิดฝันถึงสิ่งต่าง ๆ อยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง และมีความ เชื่อมั่นในความเชื่อหรือความเห็นของตนอย่างรุนแรง

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า วัยรุ่น คือ ภาวะการณ์เจริญเติบโตเป็นระยะหัวเลี้ยวหัวต่อระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ซึ่งจะมีการเปลี่ยนแปลงของระบบต่าง ๆ ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา เด็กชายและเด็กหญิงจะเข้าสู่กระบวนการการเป็นวัยรุ่นไม่พร้อมกัน ทำให้ต้องมีการปรับตัวหลายด้านพร้อม ๆ กันจึงเป็นวัยที่จะเกิดปัญหาได้มาก การปรับตัวได้สำเร็จจะช่วยให้อายุรุ่นพัฒนาตนเองเกิดบุคลิกภาพที่ดี ซึ่งจะเป็นพื้นฐานสำคัญของการดำเนินชีวิตต่อไป การเรียนรู้พัฒนาการวัยรุ่นจึงมีประโยชน์ทั้งต่อการส่งเสริมให้วัยรุ่นเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีสุขภาพดีทั้งทางร่างกายจิตใจสังคม และช่วยป้องกันปัญหาต่าง ๆ ในวัยรุ่น เช่น ปัญหาทางเพศ หรือ ปัญหาการใช้สารเสพติด

1.3 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่น

กองทุนประชากรแห่งสหประชาชาติ (United Nations Population Fund) กล่าวว่า พัฒนาการของวัยรุ่นอาจมีลักษณะบางอย่างคล้ายกัน เช่น การเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายและจิตใจ แต่ในขณะเดียวกันสภาพแวดล้อม ก็มีส่วนสำคัญที่ทำให้วัยรุ่นมีความแตกต่างกัน ดังนั้นในการศึกษาเกี่ยวกับวัยรุ่น นอกจากจะศึกษาโดยตรงที่ตัววัยรุ่นแล้ว การศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญต่อพัฒนาการและลักษณะนิสัยของวัยรุ่นก็เป็นสิ่งจำเป็นที่ควรศึกษาประกอบไปพร้อมกัน ด้วยเหตุผลนี้ Steinberg (1996 อ้างถึงใน พิธีร บุนยรัตพันธุ์ และคณะ, 2555) จึงเสนอให้ศึกษาบริบทแวดล้อมที่สำคัญ 4 ประการ ที่มีอิทธิพลต่อวัยรุ่น ได้แก่

1.3.1 วัยรุ่นกับครอบครัว

ครอบครัวเป็นสถาบันพื้นฐานที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของมนุษย์มากที่สุด นับตั้งแต่เด็กจนโต ครอบครัวจะเป็นเสมือนบ้านหลอมให้คนมีพื้นฐานที่ดีหรือไม่ดีต่างกันไป จากการศึกษาปัญหาสังคม พบว่า ปัญหาของวัยรุ่นส่วนใหญ่ล้วนมีสาเหตุเบื้องต้น มาจากปัญหาภายในครอบครัวทั้งสิ้น ฉะนั้นในการแก้ปัญหาวัยรุ่นหนทางหนึ่งที่สามารถเป็นไปได้คือ การเริ่มแก้ปัญหาของครอบครัวก่อน และเมื่อครอบครัวมีปัญหาน้อยลง ปัญหาของวัยรุ่นก็จะลดน้อยลงตามไปด้วย ในปัจจุบันครอบครัวในสังคมไทยมีแนวโน้มที่จะมีขนาดลดลงจากครอบครัวขยายกลายเป็นครอบครัวเดี่ยว หรือเป็นครอบครัวที่ขาดพ่อหรือแม่เนื่องมาจากปัญหาการหย่าร้างที่เพิ่มมากขึ้น โดยผลกระทบของการหย่าร้าง จะปรากฏในพฤติกรรมทางสังคมของวัยรุ่น เช่น วัยรุ่นที่เติบโตขึ้นภายในครอบครัวที่ความสัมพันธ์ไม่ดีมีแนวโน้มที่จะไม่สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในครอบครัวใหม่ของตน เนื่องจากขาดต้นแบบของครอบครัวที่อบอุ่น ครอบครัวที่ขาดความอบอุ่น พ่อแม่ขาดการดูแลเอาใจใส่ และขาดความรับผิดชอบจะสร้างปัญหาให้แก่ลูก โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับลูกที่อยู่ในวัยรุ่น ดังนั้นเพื่อเป็นการช่วยลดปัญหาสังคมที่มีพื้นฐานมาจากปัญหาครอบครัว พ่อแม่จึงควรวางตัวเป็นเพื่อนที่ดีของลูก หลีกเลี่ยงการโต้เถียงกันต่อหน้าลูก อบรมสั่งสอนลูกโดยมีความเมตตาเป็นพื้นฐาน เมื่อลูกย่างเข้าสู่วัยรุ่นความสัมพันธ์ระหว่างพ่อแม่และลูกจะเริ่มห่างเหินขึ้นเรื่อย ๆ เนื่องจากวัยรุ่นต้องการเป็นอิสระ พ่อ

แม่ควรวางโอกาสพูดคุยกับลูกในเรื่องต่าง ๆ เช่น การวางตัวในสังคมการเคารพในสิทธิของผู้อื่น การคบเพื่อน และการรู้จักคุณค่าของเงิน หรืออบรมสั่งสอนโดยยึดหลักของเหตุผลและใช้การแนะนำแทนการออกคำสั่ง

1.3.2 วัยรุ่นกับเพื่อน

วัยรุ่นกับกลุ่มเพื่อนถือเป็นสิ่งที่คู่กัน การคบเพื่อนมีความสำคัญมากสำหรับวัยรุ่น เนื่องจากกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก วัยรุ่นจึงมักจะเลือกเพื่อนที่มีค่านิยมตรงกัน มีทัศนคติคล้ายคลึงกัน โดยเด็กชายจะรวมกลุ่มกับเด็กชายด้วยกันก่อน ในทำนองเดียวกัน เด็กหญิงก็จะรวมกลุ่มเฉพาะเด็กหญิง และมีกิจกรรมต่าง ๆ ทำร่วมกัน จากนั้นเมื่อย่างก้าวเข้าสู่วัยรุ่นเด็กจะเริ่มมีความรู้สึกอยากคบเพื่อนต่างเพศ ลักษณะการคบเพื่อนของวัยรุ่นจะมีการเปลี่ยนแปลงไปเมื่อวัยรุ่นเติบโตขึ้น Grimder (1996 อ้างถึงใน พรพิมล เจียมนาคินทร์, 2539) ได้แบ่งขั้นตอนการพัฒนาการของวัยรุ่นไว้ดังนี้

ขั้นที่ 1 การพัฒนาการของกลุ่มวัยรุ่นชาย - หญิง เป็นแบบอิสระต่อกัน

ขั้นที่ 2 มีการรวมกลุ่มอย่างมีโครงสร้าง โดยมีการแยกเพศของกลุ่มชายและกลุ่มหญิง แม้ว่าจะรวมอยู่ในกลุ่มเดียวกัน

ขั้นที่ 3 การปฏิสัมพันธ์ของวัยรุ่นชายหญิงมีลักษณะเป็นกลุ่มย่อยหลายกลุ่ม และแต่ละกลุ่มยังคงมีความสัมพันธ์ต่อกันแบบลักษณะของการจับคู่แต่ยังอยู่ภายในกลุ่ม

ขั้นที่ 4 เริ่มแบ่งแยกจากคู่ที่อยู่ในกลุ่มมาเป็นคู่เดี่ยว

การเข้ากลุ่มของวัยรุ่นนั้น เกิดจากวัยรุ่นมีความกังวลใจในการเปลี่ยนแปลงของรูปร่าง ทำให้เกิดความไม่มั่นใจ จึงต้องการการยอมรับจากสังคมและกลุ่มเพื่อน วัยรุ่นต้องการให้เพื่อนยอมรับตนเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่ม โดยอาจทำกิจกรรมร่วมกัน แต่งกายแบบเดียวกัน พูดจาโดยใช้ภาษาระดับเดียวกัน การเข้ากลุ่มจะช่วยให้วัยรุ่นมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีสังคมกว้างขวางขึ้น และยังช่วยให้เข้าใจชีวิตมากขึ้น เมื่อได้เห็นปัญหาของผู้อื่น ซึ่งความสัมพันธ์ในครอบครัวก็มีความเกี่ยวข้องกับการคบเพื่อนของวัยรุ่น เช่น ในครอบครัวที่ไม่อบอุ่น วัยรุ่นจำเป็นต้องรวมกลุ่มกับเพื่อนเพื่อหาเครื่องยึดเหนี่ยวจิตใจ อาศัยความเข้าใจและความอบอุ่นจากเพื่อน มาเป็นสิ่งทดแทนความรักจากครอบครัว โดยวัยรุ่นจะยอมทำตามเพื่อนทุกอย่างซึ่งเป็นเรื่องที่น่ากังวล หากกลุ่มเพื่อนมีพฤติกรรมเกเร สร้างความเดือดร้อนให้ผู้อื่นก็อาจทำให้หลงทำในสิ่งที่ผิดและสูญเสียอนาคตได้

1.3.3 วัยรุ่นกับโรงเรียน

โรงเรียนเป็นอีกสถาบันหนึ่งที่มีความสำคัญต่อพัฒนาการของวัยรุ่นเป็นอย่างมาก โดยวัยรุ่นจะใช้เวลาว่าหนึ่งในสามของวันอยู่ในโรงเรียนหรือสถานศึกษา สังคมในโรงเรียนถือว่าเป็นสังคมภายนอกบ้านที่เป็นประสบการณ์ครั้งแรกของเด็ก เป็นสถานที่ที่เด็กมีโอกาส ได้พบเพื่อนรุ่นเดียวกันได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ ทั้งที่เป็นวิชาความรู้ และเป็นประสบการณ์ชีวิต เด็กจะได้เรียนรู้การใช้ชีวิตร่วมกับผู้อื่น การทำงานเป็นหมู่คณะ ความรับผิดชอบงานต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย การช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ความมีน้ำใจ เรียนรู้บทบาทการเป็นผู้ให้และผู้รับ รู้จักสิทธิและหน้าที่ของตนเองและผู้อื่น อีกทั้งยังได้เรียนรู้ความสัมพันธ์กับเพื่อนต่างเพศ โดยสิ่งต่าง ๆ ที่เด็กเรียนรู้ในโรงเรียนจะช่วยให้เด็กพัฒนาไปสู่การมีวุฒิภาวะทางสังคมเมื่อเป็นวัยรุ่น ซึ่งเป็นรากฐานของการใช้ชีวิตในสังคมเมื่อโตขึ้นเป็นผู้ใหญ่ บุคคลภายในโรงเรียนที่มีความสำคัญต่อวัยรุ่นเป็น

อย่างมาก คือ ครู หน้าที่ของครูโดยทั่วไปคือ การถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ลูกศิษย์ พร้อมทั้งสั่งสอนให้เป็นพลเมืองดี มีความรับผิดชอบต่อสังคม ครูเป็นบุคคลที่จะสร้างให้เด็กมีวุฒิภาวะที่สมบูรณ์ ดังนั้นครูที่สอนเด็กวัยรุ่นจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในจิตวิทยาวัยรุ่น จึงจะสามารถควบคุมพฤติกรรมของเด็กได้ นอกเหนือจากความสามารถในการสอน คุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของครูคือ การมีอารมณ์ขัน เพราะจะช่วยระบายความเครียดและสร้างบรรยากาศการเรียนให้เกิดความสนุกสนาน ทำให้เด็กอยากเรียนมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามหากครูไม่สนใจ ไม่ให้ความสำคัญกับเด็ก และครูเจ้าอารมณ์ ซึ่งพฤติกรรมเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้เด็กมีพฤติกรรมเป็นปัญหาได้

1.3.4 วัยรุ่นกับกิจกรรม

ตามธรรมชาติของวัยรุ่นนั้น เป็นวัยที่มีความอยากรู้อยากเห็น อยากทดลองสิ่งใหม่ ๆ ที่ตนเองสนใจ ทั้งในเรื่องหลักการและแนวคิดต่าง ๆ เรื่องที่ทำหาย นอกจากนี้ยังมีความพยายามที่จะปรับปรุงตนเอง แก้ไขข้อบกพร่องของตนเอง และมีความมุ่งมั่นในงานที่รับผิดชอบ วัยรุ่นจึงมักใช้เวลาว่างในการตอบสนองความต้องการเหล่านั้น ทางเลือกของวัยรุ่นในการใช้เวลาว่างอาจเป็นไปในทางที่เกิดประโยชน์ หรือเกิดโทษต่อตัววัยรุ่นเอง หรือต่อสังคม พรพิมล เจียมนาคินทร์ (2539) กล่าวว่า กิจกรรมบันเทิงที่วัยรุ่นเลือกปฏิบัตินั้น เกิดขึ้นจากเหตุผลเพียงข้อเดียว นั่นคือเพื่อให้ร่างกายผ่อนคลายความเครียด และความกดดันที่เกิดขึ้นในโรงเรียน หรือจากงานที่ได้รับมอบหมายจากทางบ้าน กิจกรรมนันทนาการต่าง ๆ ที่วัยรุ่นสนใจมักจะเกี่ยวข้องกับความถนัดของตัววัยรุ่นเอง ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้มีประโยชน์ต่อพัฒนาการทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา การทำงานพิเศษหรือการทำกิจกรรมนันทนาการของวัยรุ่นอาจเกิดผลกระทบต่อการเรียน และเกิดผลเสียต่อตัวของวัยรุ่นเองได้ หากวัยรุ่นไม่รู้จักรจัดการสรรเวลาที่เหมาะสม หรือมีการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด สิ่งผิดกฎหมาย หรือคบเพื่อนที่ไม่ดี ซึ่งจะทำให้เกิดปัญหาสังคมต่าง ๆ ตามมา

จากการข้อมูลดังกล่าวข้างต้นสรุปได้ว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของวัยรุ่น นอกจากความพร้อมและความประสงค์ภายในตัวของวัยรุ่นแล้ว สภาพแวดล้อม อาทิเช่น พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู เพื่อน บรรยากาศของโรงเรียน บรรยากาศของครอบครัว หรือการใช้เวลาว่าง เป็นต้น สามารถเอื้อต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนั้น ๆ ได้เช่นกัน

2. ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับยาเสพติด

2.1 ความหมายของยาเสพติด

องค์การอนามัยโลก (World Health Organization [WHO], 2015) ให้ความหมายว่า ยาเสพติดเป็นสิ่งที่เสพเข้าไปแล้วจะเกิดความต้องการทั้งทางร่างกายและจิตใจต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสพได้ และจะต้องเพิ่มปริมาณมากขึ้นเรื่อย ๆ จนในที่สุดจะทำให้เกิดโรคร้ายไข้เจ็บต่อร่างกายและจิตใจขึ้น

กระทรวงสาธารณสุข (2553) ให้ความหมายว่า ยาเสพติดเป็นสารที่เสพเข้าร่างกายซ้ำ ๆ กัน ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ จะทำให้เกิดผลกระทบต่อร่างกาย

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด (2553) ได้ให้ความหมายว่า ยาเสพติด เป็นสารหรือยาที่อาจเป็นผลิตภัณฑ์ทางธรรมชาติ หรือจากการสังเคราะห์ซึ่งบุคคลใดเสพ หรือรับเข้าไปในร่างกายซ้ำ ๆ กันแล้ว ไม่ว่าจะด้วยวิธีการใด ๆ เป็นช่วงระยะเวลาติดต่อกัน จะทำให้บุคคลนั้นต้องตกอยู่ใน

อำนาจ หรือเป็นทาสของสิ่งนั้น ทางด้านร่างกายและจิตใจ และต้องเพิ่มปริมาณการเสพติดขึ้นเรื่อย ๆ หรือทำให้สุขภาพจิตเสื่อมโทรมลง และเมื่อไม่ได้เสพจะมีอาการผิดปกติทางด้านร่างกายและจิตใจ

พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 4 แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 20) พ.ศ. 2528 มาตรา 4 ได้กำหนดความหมายสิ่งเสพติดให้โทษ หมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใด ๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใด ๆ แล้วทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพขึ้นเป็นลำดับ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรม ปัจจุบันนี้สิ่งเสพติดนับว่าเป็นปัญหาสำคัญของประเทศ เพราะสิ่งเสพติดเป็นบ่อเกิดของปัญหาอื่น ๆ หลายด้าน นับตั้งแต่ตัวผู้เสพเองซึ่งจะเกิดความทุกข์ลำบากทั้งกายและใจ และเมื่อหาเงินซื้อยาไม่ได้ก็อาจจะก่อให้เกิดอาชญากรรมต่าง ๆ สร้างความเดือดร้อนให้พ่อแม่พี่น้อง และสังคม ต้องสูญเสียเงินทอง เสียเวลาทำมาหากิน สำหรับประเทศชาติต้องสูญเสียแรงงานและสูญเสียเงินงบประมาณในการปราบปรามและรักษาผู้ติดยาเสพติด และเหตุผลที่ทำให้สิ่งเสพติดเป็นปัญหาสำคัญของประเทศอีกข้อหนึ่งคือ ปัจจุบันมีผู้ติดยาเสพติดเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ยังไม่รวมถึงจำนวนผู้ติดยาเสพติด สุรา ยากระตุ้นหรือกดระบบประสาทที่ผสมอยู่ในเครื่องดื่มต่าง ๆ (วรรณวิมล จงจรรยาสุกุล, 2562)

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ยาเสพติดเป็นสิ่งที่เสพเข้าไปแล้วทำให้เกิดความต้องการทั้งด้านร่างกายและจิตใจต่อไปโดยไม่สามารถหยุดเสพได้ ทำให้เกิดผลกระทบต่อร่างกายและจิตใจ และเป็นปัญหาสำคัญของประเทศเพราะสิ่งเสพติดเป็นบ่อเกิดของปัญหาอื่น ๆ หลายด้าน

2.2 ประเภทของยาเสพติด

สารเสพติดมีมากมายหลายชนิด หลายรูปแบบ มีความแตกต่างกันออกไป โดยสำนักพัฒนาการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม (2553) ได้กล่าวถึงการแบ่งประเภทของยาเสพติดไว้ ดังนี้

2.2.1 แบ่งตามแหล่งที่เกิด ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) ยาเสพติดธรรมชาติ (Natural Drugs) คือยาเสพติดที่ผลิตมาจากพืช เช่น ฝิ่น กระท่อม กัญชา เป็นต้น เฮโรอีน
- 2) ยาบ้ายาเสพติดสังเคราะห์ (Synthetic Drugs) คือยาเสพติดที่ผลิตขึ้นด้วยกรรมวิธีทางเคมี เช่น เฮโรอีน แอมเฟตามีน เป็นต้น

2.2.2 แบ่งตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 ซึ่งจะแบ่งออกเป็น 5 ประเภท คือ

ประเภทที่ 1 ยาเสพติดให้โทษชนิดร้ายแรง ไม่เป็นประโยชน์ทางการแพทย์ ได้แก่ เฮโรอีน แอมเฟตามีน แอลเอสดี เอกซตาซี หรือ MDMA

ประเภทที่ 2 ยาเสพติดประเภทนี้สามารถนำมาใช้เพื่อประโยชน์ทางการแพทย์ได้ แต่ต้องใช้ภายใต้การควบคุมของแพทย์ และใช้เฉพาะกรณีที่เป็นเท่านั้น ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟีน โคเคนหรือโคคาอิน โคลิโคน เมทาโดน

ประเภทที่ 3 ยาเสพติดประเภทนี้มียาเสพติดประเภทที่ 2 ผสมอยู่ด้วย มีประโยชน์ทางการแพทย์ การนำไปใช้เพื่อจุดประสงค์อื่น หรือเพื่อเสพติดจะมีบทลงโทษกำกับไว้ ได้แก่ ยาแก้ไอ ที่มีตัวยาโคเคอิน ยาแก้ท้องเสีย ที่มีฝิ่นผสมอยู่ด้วย ยาฉีตระงับปวดต่าง ๆ เช่น มอร์ฟิน เพทิดีน ซึ่งสกัดมาจากฝิ่น

ประเภทที่ 4 คือสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษ ประเภทที่ 1 หรือประเภทที่ 2 ยาเสพติดประเภทนี้ไม่มีการนำมาใช้ประโยชน์ในการบำบัดโรคแต่อย่างใด และมีบทลงโทษกำกับไว้ด้วย เช่น อะเซติคแอนไฮโดรด และอะเซติลคลอไรด์ ซึ่งใช้ในการเปลี่ยนมอร์ฟินเป็นเฮโรอีน สารคลอซูไดอีเฟครีนสามารถใช้ในการผลิตยาบ้าได้ และวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทอีก 12 ชนิด ที่สามารถนำมาผลิตยาไอและยาบ้าได้ผสมผสานเห็ดขี้ควาย

ประเภทที่ 5 เป็นยาเสพติดให้โทษที่มีได้เข้าขายอยู่ในยาเสพติดประเภทที่ 1 ถึง 4 ได้แก่ ทุกส่วนของพืชกัญชา ทุกส่วนของพืชกระท่อม เห็ดขี้ควาย เป็นต้น

2.2.3 แบ่งตามการออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท

1) ยาเสพติดประเภทกดประสาท ได้แก่ ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน ยานอนหลับ ยาระงับประสาท ยากล่อมประสาท เครื่องดื่มมีเมาทุกชนิด รวมทั้งสารระเหย เช่น ทินเนอร์ แล็กเกอร์ น้ำมันเบนซิน กาว เป็นต้น มักพบว่าผู้เสพติดมีร่างกายซูบซีด ผอมเหลือง อ่อนเพลีย ฟุ้งซ่าน และอารมณ์เปลี่ยนแปลงง่าย

2) ยาเสพติดประเภทกระตุ้นประสาท ได้แก่ ยาบ้า ยาไอ กระท่อม โคเคน มักพบว่าผู้เสพติดจะมีอาการหงุดหงิด กระวนกระวาย จิตสับสนหวาดระแวง บางครั้งมีอาการคลุ้มคลั่ง หรือทำในสิ่งที่คนปกติไม่กล้าทำ เช่น ทำร้ายตนเอง หรือฆ่าผู้อื่น เป็นต้น

3) ยาเสพติดประเภทหลอนประสาท ได้แก่ แอลเอสดี และเห็ดขี้ควาย เป็นต้น ผู้เสพติดจะมีอาการประสาทหลอน ฝันเพื่อง เห็นแสงสีวิจิตรพิสดาร หูแว่ว ได้ยินเสียงประหลาด หรือเห็นภาพหลอนที่น่าเกลียดน่ากลัว ควบคุมตนเองไม่ได้ในที่สุดมักป่วยเป็นโรคจิต

4) ยาเสพติดประเภทออกฤทธิ์ ผสมผสาน คือ ทั้งกระตุ้นและหลอนประสาทร่วมกัน ได้แก่ กัญชา ผู้เสพติดมีอาการหวาดระแวง ความคิดสับสน เห็นภาพลวงตา หูแว่ว ควบคุมตนเองไม่ได้

2.2.4 แบ่งตามองค์การอนามัยโลก (WHO)

องค์การอนามัยโลก (WHO) ปี 2000 ได้แบ่งยาเสพติดออกเป็น 9 ประเภท ดังนี้

1) ประเภทฝิ่นหรือมอร์ฟิน รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์คล้ายมอร์ฟิน เช่น ฝิ่น มอร์ฟิน เฮโรอีน
2) ประเภทยาพิษเรท รวมทั้งยาที่มีฤทธิ์ทำนองเดียวกัน เช่น เซโคบาร์บิทัล อะโมบาร์บิทัล พาราโลตีไฮด์ เมโพรบาเมท ไดอาซีแพม

3) ประเภทแอลกอฮอล์ เช่น เหล้า เบียร์ วิสกี้

4) ประเภทแอมเฟตามีน เช่น แอมเฟตามีน เมทแอมเฟตามีน

5) ประเภทโคเคน เช่น โคเคน ใบโคคา

6) ประเภทกัญชา เช่น ใบกัญชา ยางกัญชา

7) ประเภทคัท เช่น ใบคัท ใบกระท่อม

8) ประเภทหลอนประสาท เช่น แอลเอสดี ดีเอ็นที เมสตาลีน เมล็ดมอNINGกลอรี ต้นลำโพง เห็ดเมาบางชนิด

9) ประเภทอื่น ๆ นอกเหนือจาก 8 ประเภทข้างต้น ได้แก่ สารระเหยต่าง ๆ เช่น ทินเนอร์ เบนซิน น้ำยาล้างเล็บ ยาแก้ปวด และบุหรี่

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า สารเสพติดสามารถแบ่งได้ตามประเภทของแหล่งที่เกิดสารเสพติด แบ่งได้ตามลักษณะการออกฤทธิ์ต่อระบบประสาท แบ่งตามชนิดของสารเสพติดที่ให้โทษทั้งด้านร่างกายและจิตใจของผู้เสพสารเสพติด

2.3 ผลกระทบจากการใช้ยาเสพติด

เนื่องด้วยพิษภัยหรือโทษของสารเสพติดที่เกิดแก่ผู้หลงผิดไปเสพยาเหล่านี้ ซึ่งเป็นโทษที่มองไม่เห็นชัดเจน เปรียบเสมือนเป็นฆาตกรเงียบ ที่ทำลายชีวิตบุคคลเหล่านั้นลงไปทุกวัน ก่อปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพ ก่อความเสื่อมโทรมให้แก่สังคมและบ้านเมืองอย่างร้ายแรง เพราะสารเสพติดทุกประเภทที่มีฤทธิ์เป็นอันตรายต่อร่างกายในระบบประสาท สมอง ซึ่งเปรียบเสมือนศูนย์บัญชาการของร่างกายและชีวิตมนุษย์ การติดสารเสพติดเหล่านั้นจึงไม่มีประโยชน์อะไรเกิดขึ้นแก่ร่างกายเลย แต่กลับจะเกิดโรคและพิษร้ายต่าง ๆ จนอาจทำให้เสียชีวิต หรือมีผลกระทบและอันตรายต่อครอบครัว สังคม เศรษฐกิจ และประเทศชาติ ต่อไปได้อีกมาก ดังนี้(ศูนย์อำนวยการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติดแห่งชาติ, 2559; เปรมฤดี หงษ์สุทธิ, 2560)

2.3.1 ผลกระทบต่อตนเอง

ฤทธิ์ของยาเสพติดจะมีผลต่อระบบประสาทและระบบอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย ตลอดจนจิตใจของผู้ที่เสพยา ดังนั้นจะพบว่าสุขภาพร่างกายของผู้ที่เสพยาจะทรุดโทรมทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น มีรูปร่างผอม ซุปซิด ผิวกาย ไม่มีแรงอ่อนเพลียง่าย ขาดความกระปรี้กระเปร่าและเกียจคร้าน เฉื่อยชา สมองเสื่อม ความคิดความจำสับสน ขาดสติ เป็นโรคติดเชื้ออื่น ๆ ได้ง่าย เช่น โรคตับอักเสบ ไตอักเสบ โรคระบบทางเดินหายใจ โรคหัวใจ โรคกระเพาะ ภูมิคุ้มกันต่ำในร่างกายจะลดลง มีสภาวะทางจิตใจไม่ปกติ สมรรถภาพจิตใจเสื่อมลง อารมณ์แปรปรวนง่าย ซึมเศร้า วิตกกังวล ความรู้สึกฟุ้งซ่าน ซึ่งจากผลร้ายที่เกิดขึ้นดังกล่าว จะผลักดันให้ผู้เสพยาเสพติด กลายเป็นบุคคลที่ไร้สมรรถภาพทั้งร่างกายและจิตใจในการดำเนินชีวิต ในสังคม ขาดความเชื่อมั่น บุคลิกภาพสูญเสีย ไม่สนใจตนเอง ไม่สนใจการงาน ไม่สนใจการเรียน และผู้เสพยาบางรายอาจประสบอุบัติเหตุจนถึงขั้นพิการ เช่น พลัดตกจากที่สูงขณะทำงาน หกล้ม อันเนื่องมาจากฤทธิ์ของยาเสพติดที่มีผลต่อระบบประสาทและสมอง

2.3.2 ผลกระทบต่อครอบครัว

การติดยาเสพติด นอกจากจะทำให้เสื่อมเสียชื่อเสียงของตนเองและครอบครัวแล้วยังทำให้ผู้เสพกลายเป็นบุคคลที่ขาดความรับผิดชอบต่อครอบครัว ไม่หวังใย ดูแลครอบครัวอย่างที่เคยปฏิบัติ ทำให้สภาพครอบครัวขาดความอบอุ่น ต้องสูญเสียเศรษฐกิจและรายได้ของครอบครัว เนื่องจากต้องนำเงินมาซื้อยาเสพติด บางรายอาจต้องสูญเสียเงินจำนวนไม่น้อยเพื่อรักษาตนเองจากโรคร้ายแรงต่าง ๆ อันเกิดจากการใช้หรือเสพยาเสพติด กลายเป็นภาระของครอบครัวในที่สุด อีกทั้งนำไปสู่ปัญหาครอบครัวเกิดการทะเลาะวิวาทกันบ่อย ๆ เกิดความแตกแยกภายในครอบครัว เป็นต้น

2.3.3 ผลกระทบต่อสังคมและเศรษฐกิจ

นอกจากจะเป็นผู้ที่มีความรู้สึกลัวว่าตนเองด้อยโอกาสทางสังคมแล้ว ยังอาจมีความคิดหรือพฤติกรรมที่นำไปสู่ปัญหาสังคมส่วนรวม เช่น ก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม เช่น ปล้นจี้ทำร้ายร่างกายผู้อื่นเพื่อชิงทรัพย์ ก่อให้เกิดปัญหาอุบัติเหตุ เช่น รถชน พลัดตกจากที่สูง และปัญหาโรคเอดส์ เป็นต้น อันเป็นการสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่า ตลอดจนทรัพย์สินของตนและส่วนรวมอย่างไร้ประโยชน์ เป็นการถ่วงความเจริญความก้าวหน้า การพัฒนาของสังคม สภาวะการณ์ดังกล่าวกลับกลายเป็นภาระของสังคมส่วนรวมในการจัดสรรบุคลากร แรงงาน และเงินในการปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยาในที่สุด

2.3.4 ผลกระทบต่อความมั่นคงของชาติ

อาจกล่าวได้ว่าเป็นผู้ที่เปื้อนบ่อนทำลายเศรษฐกิจและความมั่นคง ความสงบสุขของประเทศชาติ เนื่องจากผู้เสพยาเหล่านี้ทำให้รัฐบาลต้องสูญเสียกำลังคนและงบประมาณแผ่นดินจำนวนมหาศาลเพื่อใช้จ่ายในการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษาผู้ติดยา ทำให้ต้องสูญเสียทรัพยากรบุคคลอันมีค่า เกิดความไม่สงบสุขของบ้านเมือง ทำให้เศรษฐกิจทรุด บั่นทอนความมั่นคงของประเทศชาติต้องสูญเสียกำลังของชาติอย่างน่าเสียดาย โดยเฉพาะถ้าผู้เสพติดเป็นเยาวชน

ปัญหาการแพร่ระบาดของสารเสพติดในปัจจุบัน เป็นปัญหาที่ร้ายแรงมีผลกระทบต่อความมั่นคงของประเทศชาติในทุก ๆ ด้าน และเป็นสิ่งบั่นทอนกำลังอำนาจของชาติทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมวิทยาไปจนถึงกำลังในการรักษาและปกป้องอธิปไตยของชาติ ดังนั้นจึงเป็นเหตุให้มีการรณรงค์ต่อต้านการใช้สารเสพติดเป็นอย่างมากทั้งภาครัฐและเอกชน การแพร่ระบาดของสารเสพติดนอกจากสารเสพติดจะระบาดในกลุ่มผู้ใช้แรงงานแล้วยังระบาดสู่กลุ่มนักเรียน นักศึกษา ซึ่งเป็นกำลังสำคัญของชาติในอนาคตอีกด้วย สถิติการใช้สารเสพติดการแพร่ระบาดของยาเสพติดหลายประเภทของกลุ่มนักเรียนในสถานศึกษา ปัจจุบันจึงทำให้กรมองปัญหาเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการเสพยาเสพติดมีความแตกต่างกัน บางส่วนเป็นเพียงผู้ใช้หรือทดลองใช้ยาเสพติด แต่บางส่วนกลายเป็นผู้มีอาการเสพติด ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับพฤติกรรมการเสพยาเสพติดของบุคคลและตัวยาที่ใช้เสพเป็นสำคัญและเป็นสิ่งที่ชัดเจนว่ากลุ่มนักเรียนที่เสพหรือใช้ยาเสพติดย่อมมีมากกว่านักเรียนที่ติดยาเสพติด เพราะการพัฒนาไปสู่การเป็นผู้เสพติดนั้นจะมีระยะเวลาและเงื่อนไขจำนวนหนึ่ง ความตระหนักและมีความเข้าใจในประเด็นนี้ จะเป็นสิ่งสำคัญที่จะทำให้การกำหนดมาตรการการแก้ไขปัญหายาเสพติดอย่างถูกต้อง

3. สถานการณ์การใช้ยาเสพติดในนักเรียน

จากสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย สะท้อนให้เห็นถึงการแพร่ระบาดของยาเสพติดที่ยังคงมีอยู่ในกลุ่มที่เป็นอนาคตของชาติ สภาพปัญหาเหล่านี้ได้กระตุ้นให้เกิดความตื่นตัวหลายฝ่ายในการปกป้องลูกหลานให้ห่างไกลจากยาเสพติด ปัจจุบันได้มีโครงการต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย เช่น โครงการ TO BE NUMBER ONE โครงการเพื่อนช่วยเพื่อน โครงการโรงเรียนสีขาว เป็นต้น โครงการเหล่านี้นับเป็นโครงการที่ดีและเป็นประโยชน์ยิ่งในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด จากข้อมูลระบบการบำบัดรักษาเสพติด ของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข (ออนไลน์, 2565) พบว่าในปี 2562 มีกลุ่มนักเรียน นักศึกษา เข้ารับการบำบัดรักษาเสพติด จำนวน 12,678 ราย คิดเป็นร้อยละ 4.91 ในปี 2563 มีจำนวน 8,324 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.82 และในปี 2564 มีจำนวน 6,103 ราย คิดเป็นร้อยละ 3.58 แม้ว่าจจะ

มีแนวโน้มลดลง แต่พบว่าปัญหายาเสพติดยังมีการแพร่ระบาดอยู่ในนักเรียน นักศึกษา ในปี 2564 พบว่ายาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดคือ ยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 78.96 รองลงมาคือ ไอซ์ คิดเป็นร้อยละ 8.19 กัญชา คิดเป็นร้อยละ 4.22 และเฮโรอีน คิดเป็นร้อยละ 3.41 สำหรับยาเสพติดที่ต้องเฝ้าระวังคือ ไอซ์ ที่พบการแพร่ระบาดเพิ่มขึ้น และเฮโรอีน ที่พบการแพร่ระบาดในกลุ่มเด็กและเยาวชน นอกจากนี้ยังเริ่มพบการใช้ยาเสพติด และ วัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตประสาทแบบผสมหลายชนิด (Drugs Cocktail) ในกลุ่มเด็กและเยาวชน จากสถิติดังกล่าวแสดงให้เห็นว่ากลุ่มนักเรียน นักศึกษา เป็นกลุ่มที่มีความเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดมากที่สุด ทั้งนี้อาจเนื่องจากเป็นช่วงวัยแห่งการค้นหาความเป็นตัวเอง อยากรับอิสระ แต่ขณะเดียวกันก็อาจรู้สึกสับสนในบทบาทระหว่างความเป็นเด็กกับความเป็นผู้ใหญ่ มีการตัดสินใจที่รวดเร็วและวู่วาม อยากรู้อยากเห็น อยากรทดลอง และต้องการการยอมรับจากกลุ่มเพื่อน จึงถูกชักจูงจากเพื่อนได้ง่าย ทำให้กลุ่มดังกล่าวมีความเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมที่เป็นปัญหา เช่น พฤติกรรมการใช้สารเสพติด (ศุภกร ชินะเกตุ, 2553) ซึ่งความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันการติดยาเสพติด ตลอดจนปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมนี้จะเป็นพื้นฐานสำคัญในการป้องกันการเสพยาเสพติดได้ตั้งแต่ระยะเริ่มต้น และส่งผลทำให้อัตราการใช้สารเสพติดในช่วงวัยอื่นลดลง (เปรมฤดี หงษ์สุทธิ และคณะ, 2560)

สถานการณ์การเฝ้าระวังปัญหายาเสพติดในพื้นที่จังหวัดกำแพงเพชร ยังไม่ปรากฏว่ามีแหล่งผลิตหรือแหล่งพักยาเสพติดแต่อย่างใด แต่ยังคงมีผู้ลักลอบเสพยาและค้ารายย่อยอยู่ในบางพื้นที่ ซึ่งลำเลียงมาจากภาคเหนือ การขนย้ายยาเสพติดทำโดยวิธีการจ้างบุคคลลำเลียงมาทางรถโดยสารประจำทาง เส้นทางสายถนนพหลโยธิน ทำการซุกซ่อนตามตัวรถหรือพื้นที่ว่างของรถยนต์หรือใช้วิธีซุกซ่อนมาภายในตัวบุคคล จากข้อมูลระบบการบำบัดรักษายาเสพติด ของศูนย์อำนวยการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงสาธารณสุข (ออนไลน์, 2565) พบว่าในปี 2564 มีกลุ่มเยาวชนอายุระหว่าง 12 – 24 ปี เข้ารับการบำบัดรักษายาเสพติดจำนวน 317 ราย คิดเป็นร้อยละ 24.52 โดยเป็นกลุ่มนักเรียน นักศึกษา จำนวน 30 ราย คิดเป็นร้อยละ 2.32 และยาเสพติดที่มีการแพร่ระบาดมากที่สุดคือ ยาบ้า คิดเป็นร้อยละ 91.88 รองลงมาคือ ไอซ์ คิดเป็นร้อยละ 4.10 และกัญชา คิดเป็นร้อยละ 3.33 จากสถานการณ์และสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นจังหวัดกำแพงเพชรได้ดำเนินงานโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE มาอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ปี 2546 เป็นต้นมา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายสำคัญของโครงการคือ เด็กและเยาวชน มีกระแสนิยม “เป็นหนึ่งโดยไม่พึ่งยาเสพติด” มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ คิดเป็นทำเป็น มีคุณธรรม มีการใช้ทักษะชีวิตที่เหมาะสม สามารถดำรงความเข้มแข็งในการต่อต้านการแพร่ระบาดของยาเสพติด มีส่วนร่วมในการป้องกัน ดูแล ผู้มีปัญหากับยาเสพติดรวมถึงผู้เสพ ผู้ติดได้รับความช่วยเหลือ บำบัดรักษา และมีการดำเนินงานศูนย์เพื่อนใจ TO BE NUMBER ONE เพื่อเป็นศูนย์กลางการให้คำปรึกษา ฝึกทักษะ แก้ปัญหา พัฒนา EQ ให้กับเยาวชน กลุ่มเสี่ยงด้านสุขภาพจิตและยาเสพติด รวมทั้งการพัฒนาศักยภาพเครือข่ายการดำเนินงานให้มีความเข้มแข็ง

การระบาดของยาบ้าของกลุ่มนักเรียนในปัจจุบันมีมากกว่าในอดีต เพราะพฤติกรรมการใช้ยาบ้าของกลุ่มนักเรียนใช้เพื่อกระตุ้นร่างกายทำให้กระฉับกระเฉงทันที่สามารถร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ได้โดยไม่เหน็ดเหนื่อย นักเรียนกลุ่มนี้มักเชื่อและคล้อยตามเพื่อน ดังนั้นเพื่อนจึงมีอิทธิพลต่อความคิด เจตคติ และพฤติกรรมของ

วัยรุ่นด้วยกัน การใช้สารเสพติดในกลุ่มนักเรียนสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ (ศุภกร ชินะเกตุ, 2553; กรมสุขภาพจิต, 2555 อ้างถึงใน เปรมฤดี หงษ์สุทธิ, 2560)

1) นักเรียนทั่วไปไม่มีปัญหา ไม่เคยใช้สารเสพติด นักเรียนกลุ่มนี้ควรมีการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดแก่กลุ่มนักเรียนที่ไม่ประสบการณ์ในการใช้ยาเสพติด เป็นการดำเนินการในด้านสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในระยะยาว โดยมีมาตรการดำเนินงานต่าง ๆ เช่น ผนวกเนื้อหาเกี่ยวกับยาเสพติดเข้าไปในวิชาต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การจัดนิทรรศการ การจัดเสียงตามสายในโรงเรียน การจัดกิจกรรมรณรงค์ต่อต้านยาเสพติดในโรงเรียน โครงการ TO BE NUMBER ONE การฝึกทักษะชีวิตเพื่อให้รู้จักปฏิเสธยาเสพติด การใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อน

2) นักเรียนกลุ่มเสี่ยงที่มีแนวโน้มมีปัญหาเกี่ยวกับยาเสพติดคือ นักเรียนที่มีปัจจัยเสี่ยง เช่น ครอบครัวแตกแยก อยู่หอพัก อยู่ในแหล่งชุมชนที่มีการใช้สารเสพติด การเรียนไม่ดี โดยนักเรียนส่วนมากจะเริ่มจากการสูบบุหรี่จนนำไปสู่การทดลองใช้สารเสพติดตัวอื่น ๆ ตามมา นักเรียนที่มีประสบการณ์ในการใช้หรือเริ่มทดลองใช้ยาเสพติดบางชนิด แต่ยังไม่ถึงขั้นเสพติดส่งผลให้มีพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไป ไม่รับผิดชอบหน้าที่การเรียนต่ำ หนีเรียน การดำเนินงานในกลุ่มนี้เป็นความจำเป็นเร่งด่วนที่ต้องรีบดำเนินการก่อนที่นักเรียนจะใช้ยาเสพติดที่รุนแรงขึ้น ซึ่งการหยุดพฤติกรรมดังกล่าวควรให้ความช่วยเหลือแก่นักเรียน เช่น จัดให้มีมุมบริการปรึกษาแนะแนวหรือให้การปรึกษาปัญหาต่าง ๆ แก่นักเรียนที่มีปัญหา ใช้กิจกรรมกลุ่มเพื่อน เพื่อปรับพฤติกรรมให้อยู่ในกรอบที่เหมาะสม จัดค่ายกิจกรรมในโรงเรียนโดยมีครูอาจารย์คอยดูแลอย่างใกล้ชิดประสานงานกับผู้ปกครองอย่างใกล้ชิดเพื่อร่วมกันแก้ไข้ปัญหา

3) นักเรียนที่มีปัญหาติดสารเสพติด นักเรียนกลุ่มนี้พฤติกรรมโดยทั่วไปไม่สามารถเรียนหนังสือต่อได้ โทกหก ลักขโมย นอกจากนี้อาจมีพฤติกรรมในการหาเงินโดยการขายยาเสพติดให้เพื่อนนักเรียน เพราะบางรายต้องการยาเสพติดเป็นของแถมเพื่อใช้เอง นักเรียนกลุ่มนี้ถือว่าเป็นกลุ่มป่วยติดยาเสพติด โรงเรียนควรประสานให้ผู้ปกครองส่งตัวเข้ารับการรักษาและฟื้นฟู สมรรถภาพ โดยควรทำความเข้าใจทั้งกับตัวผู้ปกครองและตัวเด็กเองให้เข้ารับการรักษาด้วยความสมัครใจ ซึ่งเมื่อรักษาหายแล้วเด็กสามารถที่จะกลับมาใช้ชีวิตในสังคมได้อย่างปกติ กลุ่มนักเรียนที่มีพฤติกรรมค้ายาเสพติดสำหรับกลุ่มนี้ทางโรงเรียนควรประสานงานกับเจ้าหน้าที่ตำรวจในการดำเนินการปราบปรามก่อนที่การแพร่ระบาดจะขยายตัวมากขึ้น หากเป็นนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพยาและค้าด้วย ควรประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การบำบัดรักษาและดำเนินการไปตามกฎหมาย

จะเห็นได้ว่า เด็กวัยรุ่นในสถานศึกษาต้องเผชิญทั้งปัญหาการเริ่มหันมาใช้ยาเสพติดครั้งแรก และปัญหาจากการที่ติดยาเสพติดมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ได้แก่ การใช้ยาเสพติดประเภทยาบ้า บุหรี่ และสถานการณ์ที่น่าเป็นห่วงมากในปัจจุบันคือ การแพร่ระบาดของยาบ้าที่มีเพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชนวัยเรียน สำหรับสาเหตุของการใช้ยาเสพติดเนื่องมาจากความอยากรู้ อยากลอง อิทธิพลจากกลุ่มเพื่อนชักชวน ประกอบกับมีแหล่งที่นักเรียนสามารถหาและสารเสพติดได้เอง สิ่งแวดล้อมที่เอื้ออำนวย มียาเสพติดแพร่ระบาดในชุมชนที่นักเรียนนักเรียนอาศัยสิ่งเหล่านี้ทำให้เด็กและเยาวชนมีโอกาสใช้ยาเสพติดได้ง่าย

4. การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา

การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสนใจ เนื่องจากการใช้วิธีการป้องกันนั้นย่อมเป็นการระงับยับยั้งมิให้เกิดเหตุที่จะนำมาสู่ความเสียหาย อีกทั้งเด็กและเยาวชนเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญต่อประเทศชาติเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศให้เกิดความเจริญต่อไปในอนาคต ดังนั้นหน่วยงานต่าง ๆ จึงให้ความสนใจในการเข้ามามีส่วนร่วมในการป้องกันปัญหาเสพติดในเด็กและเยาวชน ดังจะเห็นได้จากโครงการต่าง ๆ ที่เข้ามาจัดกิจกรรมในโรงเรียนและการออกนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

4.1 โครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย ยาเสพติด และอบายมุข

เนื่องจากสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสารเทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งนอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวก ในเชิงลบก็มีปรากฏการณ์เช่นกัน เป็นต้นว่าปัญหาทางเศรษฐกิจ ปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด ปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ ปัญหาครอบครัวที่เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสม หรืออื่น ๆ ภาพความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนา นักเรียน นักศึกษา ให้เป็นไปตามความมุ่งหวังนั้น ต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยเฉพาะบุคลากรทางการศึกษาทุกคนในสถานศึกษา ซึ่งมีครู อาจารย์เป็นหลักสำคัญในการดำเนินการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน นักศึกษา ให้เติบโตงดงามและเป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคม

การพัฒนานักเรียน นักศึกษา ให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้ ความสามารถ และมีคุณธรรมจริยธรรม ดำเนินวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวังโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการจัดการศึกษาตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการที่ต้องการให้เป็นคนเก่ง คนดี มีความสุข นอกจากดำเนินการ ส่งเสริมและสนับสนุนให้นักเรียน นักศึกษา ได้รับกระบวนการเรียนรู้แล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษาที่มีพฤติกรรมไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด ร้านเกมส์ การพนัน หนีเรียน ทะเลาะวิวาท ก่ออาชญากรรม เป็นปัญหาสังคมที่ผู้ปกครอง ครู อาจารย์ ต้องเข้าไปช่วยเหลือและแก้ไขไม่ให้มีพฤติกรรมเสี่ยง

การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดภัย ยาเสพติด และอบายมุข ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่อง โดยใช้แนวคิดและหลักการของ “4 ประสาน 2 ค้ำ” ซึ่ง 4 ประสาน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู/อาจารย์ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน/นักศึกษา และส่วนของ 2 ค้ำ เดิมเป็นผู้แทนชุมชนแต่พื้นที่เสี่ยงเพิ่มมากขึ้นจึงได้กำหนดใหม่เพื่อให้มีบุคลากรสำคัญที่จะเข้ามาช่วยสถานศึกษาในการดำเนินงาน สถานศึกษาสีขาว ได้แก่ ตำรวจ และพระสงฆ์ ซึ่งอยู่ในบริเวณท้องถิ่นและชุมชน ทั้งนี้เพื่อช่วยสถานศึกษาให้มีมาตรการป้องกันและการป้องปรามติดตามผู้จำหน่ายและผู้เสพ และมาตรการความปลอดภัย เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับคณะกรรมการสถานศึกษาสีขาวในการต่อสู้กับปัญหาเสพติดและแหล่งอบายมุขรอบสถานศึกษา ดังนั้นเพื่อให้สถานศึกษามีระบบการป้องกันที่เข้มแข็งและยั่งยืนจึงให้มีการดำเนินงาน 5 มาตรการ ได้แก่ มาตรการการป้องกัน มาตรการการค้นหา มาตรการการรักษา มาตรการการเฝ้าระวัง มาตรการการบริหารจัดการ และกลยุทธ์ 4 ต้อง 2 ไม่ คือ ต้องมียุทธศาสตร์ ต้องมีแผนงาน ต้องมีระบบข้อมูล ต้องมีเครือข่าย และ 2 ไม่ คือ ไม่ปกปิดข้อมูล ไม่ปล่อยอก เป็นแนวทางการดำเนินงาน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2556 อ้างถึงใน ณัฐธิดา เดชมิตร, 2559)

4.1.1 ขั้นตอนการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข

การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ของสถานศึกษาทั่วประเทศกำหนดให้มีขั้นตอนที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ดังนี้

1) สถานศึกษานำข้อมูลปัจจัยเสี่ยงรอบสถานศึกษาและข้อมูลการคัดกรองมาศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์ปัญหา และสาเหตุที่แท้จริงของปัญหา ยาเสพติดและปัจจัยเสี่ยงแหล่งอบายมุขรอบสถานศึกษา

2) สถานศึกษาแต่งตั้งคณะกรรมการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข และนำข้อมูลจากการศึกษาข้อที่ 1 มาจัดทำแผนปฏิบัติการ จัดทำโครงการและกิจกรรมให้ตรงกับสาเหตุที่แท้จริงกับปัญหา

3) ดำเนินการจัดทำตารางปฏิบัติการตลอดปีการศึกษา ดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการโครงการและกิจกรรม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนตามที่กำหนดไว้ใน 5 มาตรการ กลยุทธ์ 4 ต้อง 2 ไม่

4) ผู้บริหารสถานศึกษา อำนาจการ กำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงาน ส่งเสริม และสนับสนุนให้มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบมีความต่อเนื่องเข้มแข็งและยั่งยืน สรุปรายงานผลการดำเนินงานให้หน่วยงานต้นสังกัด

5) ผู้บริหารหน่วยงานระดับพื้นที่แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ประเมินผลการดำเนินงานตามหลักเกณฑ์ นำเสนอศูนย์อำนาจการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ

6) ศูนย์อำนาจการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ตรวจสอบรายชื่อสถานศึกษาพิจารณาผลงานและให้ความเห็นชอบจัดลำดับผลงานและจัดทำประกาศกระทรวงศึกษาธิการ

7) ศูนย์อำนาจการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ มอบโล่เกียรติบัตร เพื่อประกาศให้เป็นสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุขของปีการศึกษา

8) ศูนย์อำนาจการพลังแผ่นดินเอาชนะยาเสพติด กระทรวงศึกษาธิการ จัดสรรโควตาการเลื่อนขั้นเงินเดือนกรณีพิเศษของสำนักงาน ป.ป.ส. และของหน่วยงานให้แก่ผู้บริหารและบุคลากรผู้รับผิดชอบโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข

4.1.2 ยุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหา

1) การรณรงค์ให้ผู้บริหารสถานศึกษานำนโยบายสำคัญของรัฐบาลที่กำหนดเป็นวาระแห่งชาติที่ทุกฝ่ายต้องร่วมแก้ปัญหามา จึงต้องพัฒนากลไกการบริหารจัดการส่งเสริมและสนับสนุนสถานศึกษาในการดำเนินงาน

2) กำหนดวิธีการแก้ไขปัญหามีประสิทธิภาพ โดยการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุและแก้ไขให้ชัดเจน จึงต้องพัฒนาคณะครอบครัว โรงเรียน และชุมชน

3) การระดมความร่วมมือจากทุกสถานศึกษาในการแก้ไขปัญหา โดยถือว่าเป็นปัญหาของตนเองต้องทำต่อเนื่องครบวงจรและผู้ชนะคือ สถานศึกษาสีขาว จึงต้องพัฒนาสถานศึกษาให้ต่อสู้กับปัญหาทุกรูปแบบ

4) ให้ความสำคัญในการต่อต้านยาเสพติด แต่ต้องแก้ปัญหาสิ่งมอมเมาอบายมุขอื่นควบคู่กันไปด้วย จึงต้องพัฒนาสภาพสิ่งแวดล้อม บริการทางการแพทย์และจิตวิทยาสังคม เพื่อมิให้ปัญหาเลวร้ายยิ่งกว่าที่เป็นในปัจจุบัน

4.1.3 นโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข

1) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

(1.1) สถานศึกษาพยายามป้องกันและแก้ไขให้ถึงที่สุด โดยไม่ไ่่นักเรียน นักศึกษาให้พ้นไปเป็นภาระสังคม หรือสถาบันอื่น

(1.2) ขอให้องค์กรหลักทำความเข้าใจกับผู้บริหารสถานศึกษาถึงการให้รายงานกระทรวงศึกษาธิการโดยไม่ถือเป็นความผิดแต่จะพิจารณาเป็นความดีความชอบในการรายงานตามความจริง

(1.3) ขอให้องค์กรหลักย้ำสถานศึกษาให้ครู อาจารย์ เป็นแบบอย่างที่ดี ไม่สูบบุหรี่จัดสถานศึกษาเป็นเขตปลอดบุหรี่และยาเสพติด

2) การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดสื่อลามกอนาจารและปัจจัยเสี่ยง

(2.1) ให้สถานศึกษาตรวจค้นและป้องกันมิให้นักเรียน นักศึกษา นำสื่อลามกอนาจารเข้ามาเผยแพร่ในสถานศึกษา

(2.2) ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดหนังสือ วีดีโอ เทป โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่เป็นสารประโยชน์ ให้ความบันเทิงที่ประเทืองสติปัญญาบริการแก่นักเรียน นักศึกษา

3) การป้องกันและแก้ไขปัญหาคารพนัน

(3.1) จัดกิจกรรมให้นักเรียน นักศึกษา รู้จักประหยัดอดออม ไม่ฟุ้งเฟ้อฟุ่มเฟือย และฝึกทำงานเพื่อหารายได้พิเศษจากการประกอบสัมมาชีพ

(3.2) ป้องปรามมิให้นักเรียน นักศึกษา เล่นการพนันทุกรูปแบบในสถานศึกษาและตรวจค้นแหล่งที่อาจมีสุ่ม

(3.3) ส่งอาจารย์ฝ่ายปกครองหรือประสานสารวัตรนักเรียน เพื่อสุ่มตรวจนักเรียน นักศึกษา ที่อาจไปมีสุ่มตามแหล่งอบายมุข แหล่งการพนันของชุมชนหรือของพื้นที่

4) การป้องกันและแก้ไขปัญหาคารทะเลาะวิวาท

(4.1) ประสานฝ่ายตำรวจให้ใช้มาตรการเฝ้าระวังในการลงโทษนักเรียน นักศึกษาที่ทำผิดกฎหมาย

(4.2) ติดตามตรวจสอบพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน นักศึกษา ที่มีปัญหาเป็นรายกรณีหรือรายกลุ่ม และส่งครูไปเยี่ยมถึงบ้าน เพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง

(4.3) ตรวจสอบการพกพาอาวุธเข้ามาในสถานศึกษาและเพิ่มโทษผู้ที่ทำผิด ถูกตักเตือนมาแล้ว

(4.4) ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา ให้ครอบคลุมตั้งแต่การกำหนดระเบียบวินัย กิจกรรมแนะแนว และกิจกรรมเสริมหลักสูตร

(4.5) สร้างองค์การเครือข่ายระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชน ตำรวจ โดยมีระบบสื่อสารโทรคมนาคม และระบบข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง

5) แนวทางการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยเสพติดและอบายมุข

คณะกรรมการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยเสพติดและอบายมุข

6) การดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดภัยเสพติดและอบายมุข

(6.1) ร่างโครงการและยื่นใบสมัครขอเข้าร่วมโครงการกับหน่วยงานต้นสังกัด

(6.2) ประสานการดำเนินงานตามโครงการกับหน่วยงานต้นสังกัด

(6.3) แต่งตั้งคณะกรรมการ เพื่อร่วมกันกำหนดกิจกรรมในการดำเนินงานการป้องกัน การป้องปราม และ/การบำบัดรักษาฟื้นฟูในกลุ่มที่เกี่ยวข้อง

- กลุ่มของผู้แทนผู้บริหาร
- กลุ่มของผู้แทนครู อาจารย์
- กลุ่มของผู้แทนผู้ปกครอง
- กลุ่มของผู้แทนนักเรียน นักศึกษา

(6.4) เชิญบุคคลเข้าร่วมเป็นกรรมการของโครงการในกลุ่มของผู้นำทุกฝ่าย

- ผู้นำภูมิปัญญาท้องถิ่น และพระสงฆ์
- ผู้นำท้องถิ่น/ผู้นำชุมชน

(6.5) ติดต่อประสานงานในการจัดประชุมให้ความรู้และแนวทางในการดำเนินงานของโครงการ ให้กับคณะกรรมการทุกกลุ่มโดยวิทยากรจากส่วนกลาง หรือจากสถานศึกษานำร่อง

(6.6) จัดประชุมคณะกรรมการต่าง ๆ เพื่อกำหนดกิจกรรมและวางแผนงานในการดำเนินการ

4.1.4 กิจกรรมโครงการ

ประกอบด้วยกิจกรรมที่แบ่งเป็นกิจกรรมหลัก ดังนี้

1) กิจกรรมด้านการป้องปรามและแก้ไขปัญหาคาการติดสารเสพติดในสถานศึกษาและอบายมุข ได้แก่

- โครงการห้องเรียนสีขาว
- จัดโครงการเพื่อนเตือนเพื่อน
- จัดรายการออกเสียงตามสาย
- จัดการเดินรณรงค์
- จัดแข่งขันมินิมาราธอน

- จัดแสดงคอนเสิร์ตพลังสีขาว
- ให้ความรู้ป้องกันกันยาเสพติด โทษทางกฎหมาย
- อบรมแกนนำ
- จัดค่ายเยาวชนชนพิทักษ์สังคม
- จัดกิจกรรมธนาคารความดี
- จัดกิจกรรมลานวัด ลานใจ ลานกีฬา จัดตั้งชมรมดนตรี ส่งเสริมการเล่นดนตรี

จัดหาอุปกรณ์ อาจารย์ฝึก จัดกิจกรรมแข่งขันการเล่นดนตรีภายใน ภายนอก

- จัดอบรมลูกเสือต้านยาเสพติด
- ปรับปรุงบรรยากาศและสิ่งแวดล้อม สร้างสนามกีฬา ส่งเสริมให้นักเรียนเล่นกีฬา

จัดหาอุปกรณ์ อาจารย์ฝึก จัดกิจกรรมแข่งขันภายใน ภายนอก

- ตรวจปีสสาวะ
- จัดสถานที่บำบัด
- จัดกิจกรรมฟื้นฟู
- จัดกิจกรรมอบรมสร้างภูมิคุ้มกัน

2) กิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาสื่อลามกอนาจารในสถานศึกษา ได้แก่

- ตรวจค้นและป้องกันกันมิให้นักเรียน นักศึกษา นำสื่อลามกอนาจารเข้ามาเผยแพร่ในสถานศึกษา

- ส่งเสริมให้สถานศึกษาจัดทำสื่อ หนังสือ วิดีโอ เทปบันทึกเสียง โปรแกรม

คอมพิวเตอร์ที่เป็นสารประโยชน์ ให้ความบันเทิงที่ประเทืองสติปัญญาบริการแก่นักเรียน นักศึกษา

3) กิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคารพนันในสถานศึกษา ได้แก่

- จัดกิจกรรมให้นักเรียน นักศึกษา รุหลักประหยัดตามหลักเศรษฐกิจแบบพอเพียง
- ให้ป้องปรามมิให้นักเรียน นักศึกษา เล่นการพนันทุกรูปแบบในสถานศึกษาและ

ตรวจค้นสถานที่ซึ่งอาจเป็นที่มั่วสุ่ม

- ให้ครู อาจารย์ปกครอง ประสานงานกับสารวัตรนักเรียนในการสุ่มตรวจนักเรียน

นักศึกษา ที่อาจไปมั่วสุ่มตามแหล่งพนันและอบายมุขของชุมชน

4) กิจกรรมด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาคาสิโนในสถานศึกษา ได้แก่

- ให้ติดตามตรวจสอบพฤติกรรมเสี่ยงของนักเรียน นักศึกษา ที่มีปัญหาเป็นรายกรณีหรือรายกลุ่ม และให้ครูไปเยี่ยมบ้าน เพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยงต่อการทะเลาะวิวาทข้ามสถาบัน

- ให้ตรวจค้นการพกพาอาวุธเข้ามาในสถานศึกษาของนักเรียน นักศึกษา กลุ่มเสี่ยง และคาดโทษเพิ่มสำหรับผู้ที่ทำผิดที่เคยถูกตักเตือนมาแล้ว

- ให้สถานศึกษาจัดกิจกรรมนักเรียน นักศึกษา ให้ครอบครัวมีส่วนร่วมตั้งแต่การกำหนด

ระเบียบวินัย กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมเสริมหลักสูตร และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์

- ให้สร้างองค์กรเครือข่ายระหว่างบ้าน โรงเรียน ชุมชน และตำรวจ โดยมีระบบสื่อสารโทรคมนาคม และระบบข้อมูลเพื่อเฝ้าระวังพฤติกรรมเสี่ยง

- ให้ประสานกับฝ่ายตำรวจใช้มาตรการเฝ้าระวังในการลงโทษนักเรียน นักศึกษาที่ฝ่าฝืนในขั้นกระทำผิดกฎหมาย

4.1.5 แนวทางการดำเนินงาน 5 มาตรการกลยุทธ์ 4 ตอง 2 ไม

1) มาตรการ 5 มาตรการ

(1.1) มาตรการป้องกัน สถานศึกษาจัดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามกลุ่มสนใจ เพื่อเสริมสร้างความตระหนักและปลูกจิตสำนึกไม่ให้นักเรียน นักศึกษาไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด กิจกรรมหลักที่ดำเนินการ โครงการ TO BE NUMBER ONE

(1.2) มาตรการค้นหา สถานศึกษาจัดระบบการคัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียน นักศึกษา ออกเป็น 5 กลุ่มคือ กลุ่มปลอดภัย กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ กลุ่มติด และกลุ่มค้า กิจกรรมหลักที่ดำเนินการ โครงการห้องเรียนสีขาว

(1.3) มาตรการรักษา สถานศึกษาจัดระบบการส่งต่อกลุ่มเสพ กลุ่มติด เข้าสู่การบำบัดรักษาตามระบบสมัครใจ การนำเข้าสู่กระบวนการจิตสังคมบำบัดในสถานศึกษา และค่ายปรับเปลี่ยนพฤติกรรม กิจกรรมหลักที่ดำเนินงานโครงการลูกเสือต้านภัยยาเสพติด

(1.4) มาตรการเฝ้าระวัง สถานศึกษาดำเนินการจัดให้มีนักเรียน นักศึกษาแกนนำระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน นักศึกษา เพื่อเฝ้าระวังไม่มีการแพร่ระบาดของยาเสพติด จัดระเบียบพื้นที่เสี่ยง และมีการขจัดปัจจัยเสี่ยงพื้นที่อบโดยจัดสภาพสิ่งแวดล้อมที่ไม่ให้เอื้อต่อการไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด กิจกรรมหลักที่ดำเนินงาน โครงการตำรวจประสานสถานศึกษา 1 ตำรวจ 1 สถานศึกษา

(1.5) มาตรการบริหารจัดการ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานกำหนดนโยบายและยุทธศาสตร์การดำเนินงาน มีแผนปฏิบัติการ และการอำนวยการกำกับ ติดตาม ประเมินผล สรุปรายงานแจ้งต้นสังกัด และการประสานงานกับทุกภาคส่วน

2) กลยุทธ์ 4 ตอง 2 ไม

(2.1) สถานศึกษาดำเนินการ 4 ตอง

(2.1.1) สถานศึกษาต้องมียุทธศาสตร์การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่สอดคล้องกับสภาพของปัญหาและสถานการณ์ในพื้นที่

(2.1.2) สถานศึกษาต้องมีแผนงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาที่ตลอดปีการศึกษา

(2.1.3) สถานศึกษาต้องมีระบบข้อมูลการดำเนินงาน 4 ด้าน ได้แก่ ระบบด้านการป้องกัน ระบบด้านการเฝ้าระวัง ระบบด้านการดูแลช่วยเหลือ และระบบด้านการบริหารจัดการ

(2.1.4) สถานศึกษาต้องมีเครือข่ายการทำงานระหว่างนักเรียน นักศึกษา ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง ผู้นำท้องถิ่น และผู้นำชุมชน

(2.2) สถานศึกษาดำเนินการ 2 ไม

(2.2.1) สถานศึกษาไม่ปกปิดข้อมูลกลุ่มเสี่ยง กลุ่มติด และกลุ่มค้ายาเสพติด

(2.2.2) สถานศึกษาไม่ผลักปัญหา ไม่ไล่นักเรียน นักศึกษาออกจากสถานศึกษาให้นำไปบำบัดรักษาเมื่อหายแล้วให้กลับมาเรียนได้ตามปกติ

4.2 โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด (TO BE NUMBER ONE)

4.2.1 ความเป็นมา

ยาเสพติด ปัญหาร้ายระดับชาติที่รัฐบาลถือเป็นนโยบายที่ต้องเร่งดำเนินการแก้ไขอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพราะปัญหายาเสพติดที่มีการระบาดในทุกพื้นที่ของประเทศไทยได้ทวีความรุนแรงมากขึ้นทุกขณะ ส่งผลกระทบต่อการพัฒนาประเทศทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งด้านการเมืองและความมั่นคงของประเทศ

ตั้งแต่ปี 2542 เป็นต้นมา สภาพปัญหายาเสพติดเปลี่ยนแปลงไปจากที่เป็นอยู่ในอดีตอย่างสิ้นเชิงจากเดิมที่ “เฮโรอีน” เป็นปัญหาร้ายสำคัญที่ตำรวจต้องเร่งปราบปรามให้สิ้นซาก กลายเป็น “ยาบ้า” หรือสารเมทแอมเฟตามีน ที่กำลังระบาดตั้งแต่ระดับครอบครัว โรงเรียน ชุมชน สังคม และประเทศ จากข้อมูลการสำรวจพบว่ามีเยาวชนจำนวนกว่า 6 แสนคน หลงเข้าสู่วังวนของ ยาบ้า และจากสถิตินักโทษเด็ดขาดของกรมราชทัณฑ์ที่ถูกจำคุกอยู่ตามทัณฑสถานทั่วประเทศ สำรวจ ณ วันที่ 31 ธันวาคม 2543 มีจำนวนรวมทั้งสิ้น 137,344 คน ในจำนวนนี้เป็นนักโทษคดียาเสพติดเกินกว่าครึ่ง คือประมาณ 87,966 คน คิดเป็นร้อยละ 64.05 และในจำนวนนักโทษเด็ดขาด คดียาเสพติดเหล่านี้มีจำนวนมากถึง 27,499 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.26 ของนักโทษคดียาเสพติดที่ต้องโทษในคดีเสพหรือครอบครองและทั้งเสพและครอบครอง

ทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดี ทรงมีความห่วงใยต่อประชาชนชาวไทยเป็นอย่างยิ่ง โดยเฉพาะกลุ่มเด็กและเยาวชนที่เป็นกลุ่มขนาดใหญ่ เพราะมีจำนวนถึง 21 ล้านคน และเป็นกลุ่มที่มีคุณค่าอย่างยิ่งต่อการพัฒนาประเทศ นอกจากนี้ยังถือเป็นกลุ่มที่เสี่ยงต่อการติดยาเสพติดสูง เนื่องจากเป็นวัยที่ต้องการเรียนรู้ในสิ่งต่าง ๆ แต่ยังขาดวุฒิภาวะทางอารมณ์ที่ดีพอ รวมทั้งต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งร่างกายและจิตใจ จึงทรงพระกรุณาธิคุณรับเป็นองค์ประธานโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ซึ่งปัจจุบันได้ใช้ชื่อเพื่อให้ง่ายต่อการรณรงค์ว่าโครงการ TO BE NUMBER ONE เพื่อรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดภายในประเทศให้ดำเนินไปด้วยความเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ โดยความร่วมมือและรวมพลังจากภาครัฐและเอกชน กระตุ้นและปลุกจิตสำนึกของปวงชนในชาติให้มีความรู้ความเข้าใจและตระหนักว่าการที่จะเอาชนะปัญหายาเสพติดมิใช่น้ำที่ของบุคคลใดบุคคลหนึ่งหรือองค์กรใดองค์กรหนึ่ง แต่ทุกคนในชาติจะร่วมแรง ร่วมใจกันเป็นพลังของแผ่นดินที่จะต่อสู้และเอาชนะปัญหายาเสพติดให้ได้โดยเร็ว โดยทรงมีพระประสงค์มุ่งเน้นการรณรงค์ในกลุ่มเป้าหมายหลักคือ วัยรุ่นและเยาวชน โดยกลวิธีสร้างกระแสการแสดงผลอย่างถูกต้องโดยไม่ข้องแวะกับยาเสพติด การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตให้แก่เยาวชนในชุมชน จัดระบบการบำบัดรักษารองรับภายใต้โครงการ “ใครติดยา ยกมือขึ้น” ทั้งนี้เพื่อคืนคนดีสู่สังคมและป้องกันการกลับมาเสพติด ตลอดจนการสร้างเครือข่ายสมาชิกและชมรม TO BE NUMBER ONE เพื่อร่วมกันรณรงค์และจัดกิจกรรมป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นเสมือนการเติมสิ่งที่ดีให้กับชีวิต เพื่อให้เกิดค่านิยมของการเป็นหนึ่งโดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด ดังพระราชดำรัสในวโรกาส การแถลงข่าวเปิดตัวโครงการ

“TO BE NUMBER ONE” เมื่อวันที่ 15 กรกฎาคม 2545 ณ ห้องประชุมกระทรวงสาธารณสุข ความว่า “กิจกรรมในโครงการ TO BE NUMBER ONE จะเบนความสนใจจากการหาความสุขชั่วครั้งชั่วคราวจากยาเสพติด อยากรให้โครงการนี้สำเร็จด้วยดี แต่จะทำคนเดียวไม่ได้ จึงขอความร่วมมือจากทุกคน”

ดังนั้น โครงการ TO BE NUMBER ONE จึงเริ่มดำเนินงานมาตั้งแต่ ปี 2545 จนถึงปัจจุบัน โดยมีกรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข ได้รับมอบหมายทำหน้าที่ เลขานุการโครงการเพื่อเป็นแกนกลางในการประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน ที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน

โครงการ TO BE NUMBER ONE หรือ โครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ในทูลกระหม่อมหญิงอุบลรัตนราชกัญญา สิริวัฒนาพรรณวดีมีเป้าหมาย การพัฒนาเยาวชน วัยรุ่น ให้มีภูมิคุ้มกันทางด้านจิตใจ และเปิดโอกาสให้ผู้เสพ ผู้ติดยาเสพติด เปิดเผยตัวเองเข้ารับการรักษาฟื้นฟู โดยมีครใจ ภายใต้กิจกรรม “ใครติดยายกมือขึ้น” โดยมียุทธศาสตร์และวิธีการดำเนินโครงการที่ยึดวัยรุ่นและเยาวชนเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานการเข้าถึงสาเหตุของปัญหา เข้าใจธรรมชาติ พฤติกรรมและความต้องการของเยาวชน วัยรุ่นและกลุ่มเสี่ยงอื่น ๆ ทั้งวัยทำงาน ในสถานประกอบการ กลุ่มเสี่ยง กลุ่มเสพ ในสถานพินิจฯ เรือนจำ และสำนักงาน คุมประพฤติดโดยมีกลยุทธ์สำคัญคือการใช้สโลแกน “เป็นหนึ่งในไม่พึ่งยาเสพติด” ก่อให้เกิดความท้าทายและจูงใจเยาวชนไม่ให้อยู่กับยาเสพติดแต่มุ่งค้นหาความเป็นหนึ่ง ของตนเองแนวคิดและกิจกรรมในโครงการเน้นการให้โอกาสมากกว่าการปราบปราม โดยเพิ่มโอกาสให้เยาวชนได้รับการพัฒนาและแสดงความสามารถที่หลากหลายในลักษณะส่งเสริมการแข่งขันทำความดีเป็นสิ่งจูงใจให้เยาวชนอยากเข้าร่วมกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เป็นลักษณะ Play and Learn ใช้ กิจกรรมเป็นสื่อให้เยาวชนได้เรียนรู้อย่างมีความสุขและสนุกกับการเรียนรู้โดยการ ประยุกต์กับองค์ความรู้สุขภาพ จิตและมีแนวทางการดำเนินงานโดยใช้วิธีบูรณาการ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งภาครัฐและเอกชนในทุก ระดับ กิจกรรม ในโครงการส่วนใหญ่ เป็นกิจกรรมที่มุ่งเน้นการให้โอกาสและทางเลือกแก่เด็กและเยาวชนที่เท่าเทียมกัน เพื่อพัฒนาทักษะทางร่างกายอารมณ์จิตใจและสังคม โดยใช้กระบวนการกลุ่ม เพื่อสร้างการเปลี่ยนแปลงจาก “ภายใน” เช่น การค้นพบ ความสามารถของตนเองการนับถือ ภาควุมิใจ และเห็นคุณค่าในตนเอง ให้เยาวชน เลือกทำกิจกรรมที่ตนเองสนใจและชื่นชอบ มีวิทยากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและเป็น Idol ของเยาวชนด้วยวิธีการสอน และฝึกทักษะแบบไม่กดดัน ซึ่งมีความเหมาะสมสำหรับกลุ่มเป้าหมาย

เป้าหมายการดำเนินงานโครงการ TO BE NUMBER ONE ตั้งแต่ปี2545 ถึง 2560 และการดำเนินงานในอนาคตแบ่งเป็นเป้าหมายในแต่ละระยะคือ ทศวรรษแรก: มุ่งเน้นการรณรงค์เพื่อให้เกิดกระแสและค่านิยมใหม่“เป็นหนึ่งในไม่พึ่งยาเสพติด” ทศวรรษที่2: มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพสมาชิกให้เป็นคนเก่งและดีและทศวรรษที่3: เน้นการทำให้สมาชิกมีความสุข ทั้งนี้โดยอ้างอิงจาก ดีเก่ง สุข ซึ่งเป็นองค์ประกอบ ของความฉลาดทางอารมณ์ (EQ) ของกรมสุขภาพจิต

ผลการดำเนินงานภายใต้แผนยุทธศาสตร์โครงการฯ ตลอดระยะเวลา 15 ปี ในเชิงปริมาณ พบว่า มีสมาชิกTO BE NUMBER ONE ทั่วไป จำนวน 25,053,602คน สมาชิก “ใครติดยายกมือขึ้น” จำนวน 302,836 คน สมาชิกแกนนำโครงการฯ จำนวน 5,806 คน และสมาชิกแกนนำของแกนนำ (TO BE NUMBER ONE IDOL) จำนวน 240 คน

4.2.2 ความหมายและคำขวัญ

คำขวัญโครงการ TO BE NUMBER ONE คือ “เป็นหนึ่งโดยไม่พึ่งยาเสพติด” ความหมายคือ การเป็นหนึ่ง ทุกคนเป็นได้เพราะทุกคนต่างมีดีอยู่ในตัวเอง หากค้นพบสิ่งที่ตัวเองชื่นชอบ สนใจ และมีความถนัดสามารถฝึกฝนและทำงานเป็นผล สำเร็จได้ทำแล้วมีความสุข มีความเชื่อมั่นและมีความภาคภูมิใจ

4.2.3 วัตถุประสงค์โครงการ

- 1) เพื่อสร้างกระแสค่านิยม และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจในกลุ่มเยาวชนไม่ให้ยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด
- 2) เพื่อพัฒนาศักยภาพและคุณภาพเยาวชนให้เป็นคนรุ่นใหม่ที่เชื่อมั่นและภาคภูมิใจในตนเอง
- 3) เพื่อสนับสนุนเยาวชนและชุมชนให้จัดกิจกรรมสร้างสรรค์โดยการสนับสนุนของสังคม
- 4) เพื่อสร้างความเข้าใจและยอมรับผู้มีปัญหาเสพติด โดยให้โอกาสกลับมาเป็นคนดีของสังคม
- 5) เพื่อเผยแพร่ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มประชาชนและเยาวชนทั่วไป

4.2.4 กลุ่มเป้าหมาย

กลุ่มเป้าหมายหลัก ได้แก่ วัยรุ่นและเยาวชนทั่วไป อายุ 6 – 24 ปี เยาวชนและประชาชนกลุ่มเสี่ยง รวมทั้งกลุ่มเสพ

กลุ่มเป้าหมายรอง ได้แก่ ประชาชนทั่วไป

4.2.5 หลักการดำเนินงาน

การดำเนินงานโครงการ TO BE NUMBER ONE ยึดวัยรุ่นและเยาวชนเป็นศูนย์กลางบนพื้นฐานความเข้าใจธรรมชาติ พัฒนาการ ความต้องการ ความสนใจและพฤติกรรมเฉพาะของวัยรุ่น กล่าวคือ ช่วงวัยรุ่นเป็นช่วงชีวิตระหว่างเด็กกับผู้ใหญ่ ซึ่งเป็นหัวเลี้ยวหัวต่อที่สำคัญยิ่งเพราะมีการเปลี่ยนแปลงอันซับซ้อนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สติปัญญาและสังคม โดยด้านร่างกาย จะมีอัตราการเจริญเติบโตของร่างกายเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว สัดส่วนต่าง ๆ ของร่างกายเปลี่ยนแปลงไปสู่การเป็นผู้ใหญ่ ด้านอารมณ์ จะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและรุนแรงเป็นวัยที่มีความรู้สึกรุนแรง ไม่ว่าจะเป็นความโกรธ ความรัก ความอิจฉา ริษยา บางครั้งมีความเชื่อมั่นในตัวเองสูงไม่เชื่อฟังใคร บางครั้งก็เกิดความกังวลใจและรู้สึกหดหู่ มีความอยากรู้อยากเห็น ต้องการความเป็นอิสระ มีจินตนาการและความเพ้อฝันสูง เพราะลักษณะอารมณ์ของวัยรุ่นเป็นเช่นนี้ จึงเข้ากับบุคคลต่างวัยยาก วัยรุ่นจึงเกาะกลุ่มกันได้ดีมากกว่าวัยอื่น ๆ เพราะเข้าใจและยอมรับกันได้ง่าย ด้านสติปัญญา เมื่อเข้าสู่วัยรุ่นร่างกายมีการเจริญเติบโตอย่างเต็มที่ ส่งผลให้เซลล์สมองได้รับการพัฒนาทำให้วัยรุ่นมีความสามารถในการคิดอ่านมากขึ้น มีความจำดีสามารถใช้ความคิดของตนได้อย่างเป็นเหตุเป็นผลและลึกซึ้ง แต่จะขาดความรอบคอบและการยับยั้งชั่งใจ ตลอดจนขาดประสบการณ์ ความชำนาญ และคุณภาพ เมื่อเทียบกับความคิดของผู้สูงวัย ด้านสังคม พัฒนาการ จะเปลี่ยนแปลงไปตามร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ที่สำคัญคือ สังคมกลุ่มเพื่อนร่วมวัย การคบเพื่อนร่วมวัยเป็นพฤติกรรมสังคมที่สำคัญยิ่งต่อจิตใจของเด็กวัยรุ่น เพราะสามารถร่วมสุข ร่วมทุกข์ แก้ไข และเข้าใจปัญหาของกันและกันดีกว่าคนต่างวัย ซึ่งมีความคับอกคับใจ

ต่างกัน กลุ่มยังสนองความต้องการทางสังคมด้านต่าง ๆ ซึ่งเด็กต้องการมากในระยะนี้ เด็กที่เข้ากลุ่มมีความจงรักภักดีต่อกลุ่ม ยอมรับเอาค่านิยม ความเชื่อ ความสนใจของกลุ่มด้วยความเต็มใจ และสนิทสนมกับเพื่อนร่วมกลุ่มแน่นแฟ้น การรวมกลุ่มทำให้เด็กมีความรู้สึกอบอุ่นใจ กล้าแสดงความคิดเห็นต่อผู้อื่นที่เห็นว่าไม่ยุติธรรม การชักนำให้วัยรุ่นรวมกลุ่มกันเพื่อปฏิบัติกิจกรรมที่วัยรุ่นชอบนั้น ทำได้ง่ายมากกว่าวัยอื่น ๆ ทั้งหมด

ดังนั้นการจัดกิจกรรมหรือชมรมต่าง ๆ ที่สร้างสรรค์ จึงเป็นสิ่งที่ควรส่งเสริมเพื่อสนองความต้องการของเด็กในด้านกรเข้ากลุ่มและเรียนรู้พฤติกรรมสังคมที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การนับถือวีรบุรุษ เป็นการแสวงหาแบบอย่างเพื่อดำเนินชีวิตอย่างผู้ใหญ่ นอกจากความเปลี่ยนแปลงทั้ง 4 ด้านแล้ว วัยรุ่นยังมีธรรมชาติความต้องการ ความสนใจและพฤติกรรมซึ่งเป็นลักษณะเฉพาะ ได้แก่ ความต้องการความรักในทุกรูปแบบในฐานะที่เป็นผู้ให้และผู้รับ ความต้องการความสนุกสนานเพลิดเพลิน ความต้องการ ความเป็นอิสระ ความต้องการได้รับการยกย่อง ต้องการมีชื่อเสียง ความต้องการมีปรัชญาชีวิตหรือมีอุดมคติของตนเอง ความต้องการเกี่ยวกับเรื่องเพศ โดยมากมักเป็นวัยที่มีความรักแบบหลงใหลใฝ่ฝัน ความต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ส่วนมากเป็นความอยากลองและอยากเรียนรู้ในสิ่งแปลกใหม่ที่ตนเองไม่เคยกระทำมาก่อน ความต้องการความปลอดภัยและมั่นคง อยากพึ่งพาตนเองได้ มีความฝันและมีจุดมุ่งหมายในอนาคต สนใจช่วยเหลือบุคคลอื่น สนใจกิจกรรมสร้างสรรค์ที่เป็นของใหม่และมีประโยชน์

ซึ่งจากพื้นฐานความเข้าใจและการยึดวัยรุ่นและเยาวชนเป็นศูนย์กลางข้างต้น นำไปสู่หลักการดำเนินงานของโครงการ TO BE NUMBER ONE คือส่งเสริมการแสดงความสามารถ กล้าคิด กล้าทำ กล้าแสดงออกและ ช่วยสร้างเสริมความภาคภูมิใจ ใช้สื่อ ดนตรีกีฬา ในการเข้าถึงเยาวชน และกระตุ้นให้เยาวชนเข้ามา รวมกลุ่มกัน สร้างความรู้และทักษะในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดซึ่งเป็น ภูมิคุ้มกันที่สำคัญสำหรับเยาวชนในชุมชนให้ปลอดภัยจากปัญหายาเสพติด “เพื่อนช่วยเพื่อน” สร้างศูนย์รวมให้วัยรุ่นรวมกลุ่มกัน ทำกิจกรรมที่สนใจ สร้างสรรค์และ เกิดสุข สร้างเครือข่าย TO BE NUMBER ONE ที่มีศักยภาพ จะทำให้การดำเนินงาน ป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ต่อเนื่องและยั่งยืน โดยการดำเนินงานภายใต้ 3 ยุทธศาสตร์หลักคือ การรณรงค์ปลุกจิตสำนึกและสร้างกระแสนิยมที่เอื้อต่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางจิตใจให้แก่เยาวชน และการสร้างและพัฒนาเครือข่ายเพื่อการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย “วัยรุ่นและเยาวชนมีกระแสนิยม การเป็นหนึ่งโดยไม่พึ่งยาเสพติด ตลอดจนวัยรุ่นและเยาวชนมีภูมิคุ้มกันทางจิตใจ สามารถดำรงความเข้มแข็งในการต่อต้านยาเสพติด เพื่อป้องกันปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติด” (กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข, 2560)

5. มาตรการป้องกันและแนวทางแก้ไขปัญหายาเสพติด

สุณีย์ กัลป์ยะจิตร และคณะ (2557 อ้างถึงใน ญัฐธิดา เดชมิตร, 2559) กล่าวว่า การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เป็นแนวคิดที่มีลักษณะสำคัญ ดังนี้

5.1 มุ่งพัฒนาตัวบุคคลการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้มีความสำคัญกับการสร้างศักยภาพและคุณภาพชีวิตของคน เพื่อให้มีความสามารถในการดำรงชีวิตได้อย่างมีคุณภาพภายใต้

สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป บุคคลสามารถตัดสินใจแก้ไขปัญหาชีวิตได้ โดยไม่ต้องพึ่งยาเสพติด แม้ว่าจะมียาเสพติดแพร่ระบาดอยู่ในสภาวะแวดล้อมของบุคคลนั้นก็ตาม กระบวนการพัฒนาเพื่อให้คนมีภูมิคุ้มกันจากยาเสพติด เป็นการดำเนินการระยะยาวที่ควรเริ่มต้นจากการ เตรียมความพร้อมของพ่อแม่ก่อนการให้การปฏิสนธิ การดูแลรักษาและบำรุงครรภ์ การอบรมเลี้ยงดูภายหลัง จากการเกิด การให้การศึกษาคู่คุณภาพชีวิต การตอกย้ำพร่ำเตือนด้วยการให้ข้อมูลข่าวสารนับจากวัยศึกษา เล่าเรียนจนล่วงเข้าวัยทำงาน นับว่าเป็นกระบวนการระยะยาวในการสร้างคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ปราศจากการ พึ่งพายาเสพติด

5.2 กำหนดพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายในการดำเนินงาน เนื่องจากการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหาเสพติด มีทรัพยากรที่จะดำเนินการค่อนข้างจำกัดทั้งงบประมาณ และบุคลากร ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งในการกำหนดพื้นที่เป้าหมายและประชากรเป้าหมายที่จะเข้าไปดำเนินการให้ชัดเจน นอกจากความจำกัดของทรัพยากรแล้ว ยังมีเหตุผลทางเทคนิคในด้านการกำหนดมาตรการที่เหมาะสมสำหรับการแก้ไขปัญหาในแต่ละพื้นที่ในการทำงาน เช่น พื้นที่ที่มีการแพร่ระบาดรุนแรงเบาบางและพื้นที่ที่ไม่มีปัญหา

5.3 การผสมผสานมาตรการในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด เป็นผลจากการ วิเคราะห์สภาพปัญหาในพื้นที่และกลุ่มประชากรเป้าหมายค้นหาสาเหตุและผลกระทบที่เกิดขึ้น จากปัญหา กำหนดทางเลือกใช้มาตรการที่เหมาะสมในการจัดการกับปัญหาของแต่ละพื้นที่และกลุ่มเป้าหมายโดย มาตรการป้องกันยาเสพติดในพื้นที่นั้น

5.4 ส่วนมาตรการบำบัดรักษา และฟื้นฟูสมรรถภาพจะใช้ประชากรเป้าหมายที่มีปัญหาการติดยาเสพติด การกำหนดมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหาในพื้นที่จึงควรมีลักษณะยืดหยุ่น รวมทั้งผสมผสาน มาตรการเพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาเสพติดที่มีความสลับซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การกำหนดหน่วยงาน รับผิดชอบการดำเนินงานโดยการระดมหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด ในพื้นที่ทั้งภาครัฐบาล ภาคเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ต้อง กำหนดให้แต่ละหน่วยงานมีบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนตามความถนัดสอดคล้องกับภารกิจปกติของหน่วยงานนั้น ๆ เช่น บทบาทของหน่วยงานด้านสาธารณสุข ได้แก่ การบำบัดรักษา ฟื้นฟูสมรรถภาพ และงานด้านการป้องกัน ยาเสพติด หน่วยตำรวจในพื้นที่ควรมีภารกิจหลักในการปราบปราม ภารกิจรองในด้านของการป้องกัน สถานศึกษา ควรมีภารกิจหลักในการป้องกันยาเสพติด และควรมีภารกิจรองในด้านของการฟื้นฟูสมรรถภาพ นักเรียนติดยาเสพติดที่ผ่านขั้นตอนการบำบัดรักษาจากสถานบำบัดรักษา

5.5 การดำเนินงานในลักษณะองค์รวม โดยการบูรณาการการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดจะมี ประสิทธิภาพต่อเนืองยั่งยืนได้ก็ต่อเมื่อมีการดำเนินงานในลักษณะของการบูรณาการเข้าไปในภารกิจพัฒนา ปกติที่หน่วยงานต่าง ๆ ดำเนินการกันอยู่มีโรงงานพิเศษ หรืองานฝากที่แยกส่วนออกมาดำเนินการเป็นการ เฉพาะตามงบประมาณที่ได้รับการจัดสรร หากแต่ควรเป็นเนื้องานเดียวกับการปฏิบัติภารกิจของแต่ละ หน่วยงานที่ดำเนินงานกันอยู่ เช่น กระบวนการเรียนการสอนในโรงเรียนสามารถบูรณาการเนื้องานป้องกันยาเสพติดเข้าไปในการเรียนการสอนวิชาต่าง ๆ ไดเกือบทุกวิชาโดยไม่มีเหตุผลและความจำเป็นใด ๆ ที่ต้องสอน วิชาการป้องกันยาเสพติดเป็นการเฉพาะอันเป็นการสิ้นเปลืองทรัพยากรบุคคล งบประมาณ และเวลา หรือใน

กระบวนการให้สุขศึกษาของอาสาสมัครสาธารณสุขที่ดำเนินงานแก่เยาวชนและประชาชนทั่วไปในการกระบวนการพัฒนาผู้นำเยาวชน ผู้นำสตรีของกรมการพัฒนาชุมชน เช่นเดียวกันสามารถบูรณาการเนื้องานที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดเข้าไปในเนื้องานพัฒนาผู้นำโดยไม่จำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณเพิ่มเติมแต่อย่างใด ดังนั้นทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลเอกชนและองค์กรพัฒนาเอกชนที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน สามารถบูรณาการเนื้องานด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดเข้าไปในภารกิจพัฒนาที่หน่วยงานนั้นรับผิดชอบดำเนินการไปพร้อม ๆ กันโดยไม่ต้องแยกส่วนงานนี้ออกเป็นการเฉพาะ

5.6 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากปัญหายาเสพติดเป็นปัญหาที่ประชาชนทุกคนในสังคมจะได้รับผลกระทบไมทางตรงก็โดยอ้อม ดังนั้นการส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน หรือกลุ่มเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกัน ได้แก่ องค์กรพัฒนาเอกชน องค์กรประชาชน นักเรียน นักศึกษา และผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการได้เข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในทุกกระบวนการดำเนินงานที่ประสานสอดคล้องกับการดำเนินงานของภาครัฐบาลในฐานะหุ้นส่วนในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด การมีส่วนร่วมของประชาชนในกิจการต่าง ๆ ของรัฐเป็นรากฐานของประชาสังคมที่พึงปรารถนาและในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ประชากรกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ ควรเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการดำเนินการ ตั้งแต่ร่วมทำการศึกษาปัญหา วางแผนในการดำเนินงาน และตัดสินใจพิจารณาทางเลือกตลอดจนร่วมดำเนินงานปรับปรุงวิธีดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และร่วมติดตามประเมินผลการดำเนินงาน

5.7 การสร้างเอกภาพในการดำเนินงาน มาตรการในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดในปัจจุบันมีหลากหลายรูปแบบ มาตรการหลักได้แก่ การให้การศึกษา ให้บริการสนเทศ การจัดกิจกรรมทางเลือก การใช้มาตรการแทรกแซง การใช้กลุ่มเพื่อน การป้องกัน นอกจากนี้ยังมีมาตรการสนับสนุนอื่น ๆ อีกมากมาย ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การวิจัยและพัฒนา การจัดระบบสารสนเทศ และการติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน เป็นต้น มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้มีหน่วยงานทั้งภาครัฐบาลและองค์กรพัฒนาเอกชนเข้ามาเกี่ยวข้องเป็นจำนวนมาก หากไม่มีการจัดระบบโดยใช้แผนเป็นกรอบในการกำหนดทิศทางการดำเนินงานแล้ว ก็เกิดความซับซ้อนในการดำเนินงาน ดังนั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการใช้ทรัพยากรของรัฐ รวมทั้งขจัดความซ้ำซ้อนในการดำเนินงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จึงมีความจำเป็นที่ต้องประสานแผนการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

5.8 การระดมทรัพยากรของหน่วยงานภาครัฐบาลและเอกชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแล้ว ยังมีความจำเป็นต้องระดมทรัพยากรทั้งกำลังคนและงบประมาณ เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานงบประมาณปกติที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาลมีจำนวนค่อนข้างจำกัดและไม่เพียงพอสำหรับการดำเนินงานกับกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ นอกจากงบประมาณที่มาจากการจัดสรรของรัฐบาลแล้ว ปัจจุบันมีธุรกิจเอกชนหลายสาขาได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงาน เช่น ธุรกิจบันเทิง ธุรกิจประกันชีวิต และธุรกิจการค้าปลีก เป็นต้น แต่ก็ยังอยู่ในวงจำกัด ดังนั้นการระดมทรัพยากรองค์กรพัฒนาเอกชน ภาคธุรกิจเอกชน ที่จะเข้ามามีส่วนร่วมสนับสนุนการดำเนินงานในกลุ่มเป้าหมายต่าง ๆ นั้นนับเป็นส่วนที่จะทำให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นจึงควรสร้างความเข้าใจถึงวัตถุประสงค์ของงานและโครงการต่าง ๆ

ในด้านการป้องกันยาเสพติดให้กับองค์กรธุรกิจเอกชน ซึ่งในแต่ละปีองค์กรธุรกิจเอกชนเหล่านี้ได้ใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมหาศาลในการสร้างภาพพจน์ของสินค้าและองค์กรในการประชาสัมพันธ์สินค้า โดยการคืนกำไรแก่สังคม นับเป็นช่องทางอีกช่องทางหนึ่งในการระดมทรัพยากร เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

5.9 ให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นประสบการณ์ในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดบ่งชี้ให้เห็นว่ามีรูปแบบและวิธีการในการดำเนินงานที่หลากหลายในการที่จะเอาชนะปัญหายาเสพติด มาตรการต่าง ๆ เหล่านี้ได้รับการออกแบบให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาสภาพสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วัฒนธรรมทางภูมิศาสตร์ของแต่ละพื้นที่ตั้งนั้นภูมิปัญญาชาวบ้านและของผู้ปฏิบัติงานในแต่ละชุมชนหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นซึ่งได้รับการคิดค้น ทดลองใช้ปรับปรุง พัฒนาซ้ำแล้วซ้ำอีกจากรากเง้าของปัญหาเพื่อให้เหมาะสมกับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในพื้นที่นับเป็นภูมิปัญญาที่มีค่าที่จะนำมาประยุกต์ใช้ในพื้นที่ใกล้เคียง หรือนำมาบูรณาการกับแนวทางในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดที่ได้รับมาจากตะวันตก ดังนั้นภูมิปัญญาจึงเป็นเรื่องที่ควรมีการศึกษา เผยแพร่และประยุกต์ใช้ต่อไป

มาตรการป้องกันยาเสพติด เป็นมาตรการที่ใช้ในการลดความต้องการใช้ยาในทางที่ผิดและการใช้ยาเสพติดของประชาชน การดำเนินงานจึงมุ่งเน้นไปที่ตัวคนและการพัฒนาบุคคลให้มีภูมิคุ้มกันยาเสพติดสามารถใช้ชีวิตอยู่ท่ามกลางยาเสพติดได้โดยไม่ใช้ยาเสพติดเป็นทางออกเมื่อประสบปัญหาต่างๆ ในชีวิต สำนักงาน ป.ป.ส. ได้ประสานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องดำเนินการให้การศึกษาเพื่อเป็นการป้องกันแก่กลุ่มเป้าหมาย 4 กลุ่ม คือ สถานศึกษา ชุมชน สถานประกอบการ และกลุ่มเป้าหมายเฉพาะที่มีอัตราเสี่ยงต่อการติดยาเสพติดสูง กลยุทธ์ที่ใช้คือให้การศึกษาที่มุ่งเน้นพัฒนาจิตใจ เสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับกลุ่มเป้าหมายโดยผ่านกระบวนการทางการศึกษาทั้งในและนอกระบบโรงเรียน เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อมวลชน สื่อบุคคล และสื่ออื่น ๆ ใช้นวัตกรรมต่าง ๆ จัดกิจกรรมทางเลือก เช่น กีฬา นันทนาการ จัดค่ายเยาวชน ฝึกอາชีฟเพื่อให้บุคคลหันมาใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์รวมทั้งการแก้ไขพฤติกรรมของกลุ่มเสี่ยง โดยให้การให้คำปรึกษาทางโทรศัพท์ เป็นต้น (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2551) ปัจจุบันประเทศไทยได้แบ่งกลุ่มเป้าหมายในการป้องกันยาเสพติดเป็น 4 กลุ่ม คือ กลุ่มเด็กและเยาวชน กลุ่มชุมชน กลุ่มผู้ใช้แรงงาน (สถานประกอบการ) และกลุ่มเฉพาะ เพื่อให้การดำเนินงานป้องกันยาเสพติดเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่สุด เป้าหมายสูงสุดของการป้องกันยาเสพติดคือมิให้มีผู้เสพยาใหม่เกิดขึ้น โดยเน้นที่กลุ่มเยาวชนในสถานศึกษาอายุระหว่าง 6 – 12 ปีจำนวน 15.2 ล้านคน กลุ่มเยาวชนนอกสถานศึกษาอายุระหว่าง 13 – 18 ปีจำนวน 5.6 ล้านคน (สำนักงานคณะกรรมการ ป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2549)

1) มาตรการดำเนินงานป้องกันในกลุ่มทั่วไป มีภารกิจที่เน้นหนักในการรณรงค์ประชาสัมพันธ์เพื่อปลูกจิตสำนึกและสร้างความตระหนักให้แก่กลุ่มประชาชน ให้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับยาเสพติด และสามารถป้องกันตนเองและบุตรหลานให้ห่างไกลจากยาเสพติด รวมทั้งกลุ่มผู้บริหารสถานประกอบการ สถานบันเทิงต่าง ๆ ให้ปฏิบัติตามกฎหมายและมีความรับผิดชอบร่วมกันในสังคมที่จะป้องกันปัญหายาเสพติดในแต่ละพื้นที่ การรณรงค์ประชาสัมพันธ์การป้องกันยาเสพติดผ่านสถานีโทรทัศน์ สถานีวิทยุ วิทยุชุมชน เคเบิลทีวี หอกระจายข่าวหมู่บ้าน หนังสือพิมพ์ ส่วนกลางและท้องถิ่น การผลิตสื่อแผ่นพับ จุลสาร วารสาร โปสเตอร์

ป้าย โฆษณา ฯลฯ เพื่อป้องกันปัญหายาเสพติดให้แก่ประชาชนและผู้เกี่ยวข้องในพื้นที่ เพื่อเป็นช่องทางรองรับแจ้งข้อมูลเบาะแสด้านยาเสพติด และเฝ้าระวังปัญหาเสพติดในพื้นที่ รวมทั้งการส่งเสริมกิจกรรมทางเลือกต่าง ๆ (alternative activities) เพื่อใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์โดยเฉพาะการสร้างลานกีฬาต้านยาเสพติด และโครงการ TO BE NUMBER ONE และเพื่อให้กลุ่มเยาวชนได้มีกิจกรรมสร้างสรรค์แก่สุขภาพร่างกายของตนเอง เช่น กีฬา ดนตรี ศิลปะ และการจัดค่ายเยาวชน ฯลฯ จะได้ไม่เข้าไปสู่วงจรยาเสพติด นอกจากนี้ยังได้ส่งเสริมให้เยาวชนได้มีความรู้เกี่ยวกับทักษะชีวิต (life skills) เช่น ทักษะการปฏิเสธยาเสพติด ทักษะการสื่อสาร ทักษะในการตัดสินใจ เป็นต้น เข้าร่วมเป็นอาสาสมัครป้องกันยาเสพติดตามโครงการเพื่อนเพื่อเพื่อน (friends for friends) ศูนย์เพื่อนใจวัยรุ่น (friends corner) เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันแก่เด็กเยาวชน และประชาชนทั่วไป และมีชีวิตที่ดีเป็นกำลังสำคัญให้แก่ประเทศชาติต่อไป

2) มาตรการด้านป้องกันกลุ่มเสี่ยง มีภารกิจเน้นหนักได้แก่

(1) เน้นกำหนดกลุ่มเยาวชนที่มีโอกาสเสี่ยงสูงและกลุ่มที่มีโอกาสเสี่ยงต่อปัญหาเสพติด เป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญที่สุดในการป้องกันยาเสพติด โดยแต่ละพื้นที่จังหวัดค้นหากลุ่มผู้มีโอกาสเสี่ยงสูงและกลุ่มผู้มีโอกาสเสี่ยงกำหนดเป็นเป้าหมายดำเนินการและจัดทำแผนการป้องกันภาวะเสี่ยงอย่างชัดเจน

(2) เน้นจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการในเขตเมืองทุกจังหวัด และให้ความสำคัญในการปฏิบัติอย่างจริงจังโดยพัฒนากรอบปฏิบัติการจัดระเบียบสังคมแบบบูรณาการทั้งในส่วนกลาง ภาค จังหวัด สำรอง ข้อมูลปัญหาลดปัจจัยลบ สร้างปัจจัยบวกเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและสังคม บังคับใช้กฎหมายอย่างเคร่งครัด รวมทั้งจัดให้มีกลไกตรวจสอบการปฏิบัติงานอย่างจริงจังในระดับส่วนกลาง ภาค เพื่อตรวจสอบถ่วงดุลการปฏิบัติงาน

(3) เน้นเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษาในพื้นที่ที่กำหนดเพื่อป้องกันและสร้างคุณภาพชีวิตแก่เยาวชนโดยค้นหา คัดกรอง จำแนกกลุ่มนักเรียนตามภาวะความเสี่ยงประเภทต่าง ๆ จัดกิจกรรมในสถานศึกษาที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งแก่เยาวชน ป้องกันยาเสพติดและภาวะเสี่ยงอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชน พัฒนาคุณธรรมจริยธรรมของเยาวชน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2551)

กล่าวโดยสรุป มาตรการป้องกันเป็นมาตรการหนึ่งที่มีความสำคัญในการแก้ปัญหาตั้งแต่ต้นทาง คือ การป้องกันไม่ให้คนที่บริสุทธิ์เข้าไปสู่วงจรของยาเสพติด แต่อย่างไรก็ตามรัฐบาลในช่วงที่ผ่านมากลับยังไม่ให้ความสำคัญกับมาตรการป้องกันยาเสพติดเท่าใดนัก การดำเนินงานกับมาตรการป้องกันยาเสพติดยังคงมีอยู่อย่างต่อเนื่องโดยเฉพาะการดำเนินงานกับเยาวชนกลุ่มเสี่ยงที่มีโอกาสเข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติดสูงเป็นกลุ่มเป้าหมายที่สำคัญที่สุดในการ ป้องกันยาเสพติด

6. แบบจำลองทางนิเวศวิทยาของพฤติกรรมสุขภาพ (Ecological Model of Health Behaviors)

Glanz, Rimer and Viswanath. (2008 อ้างถึงใน จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ, 2560) กล่าวว่าพฤติกรรมสุขภาพสามารถทำได้โดยผ่านการวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองหรือทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ที่มีหลากหลาย โดยแบบจำลองหรือทฤษฎีเหล่านี้จะสามารถอธิบายพฤติกรรมด้านสุขภาพของบุคคลได้ 3 ระดับ ดังนี้

6.1 แบบจำลองพฤติกรรมสุขภาพระดับบุคคล (Models of Individual Health Behavior)

เชื่อว่าพฤติกรรมของมนุษย์เกิดจากปัจจัยภายในตัวบุคคลที่เป็นผลกระทบมาจากกระบวนการทางความคิด เช่น ค่านิยม แรงจูงใจ ประสบการณ์ โดยมีสภาพแวดล้อมเป็นตัวเกื้อหนุนให้เกิดหรือไม่เกิดพฤติกรรม ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมบุคคลจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการปัจจัยภายในตัวบุคคล ตัวอย่างทฤษฎีหรือแบบจำลองในระดับนี้ ได้แก่ ทฤษฎีความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ทฤษฎีขั้นตอนการเปลี่ยนผ่านด้านสุขภาพ (Transtheoretical Model) หรือขั้นตอนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Stages of Change Model)

6.2 แบบจำลองพฤติกรรมสุขภาพระดับระหว่างบุคคล (Models of Interpersonal Health behavior)

เชื่อว่าพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลเป็นผลมาจาก พหุปัจจัย (Multiple Influences) โดยเฉพาะกระบวนการคิดของบุคคลที่เป็นผลมาจากการมีปฏิสัมพันธ์กับคนอื่นในสังคมเดียวกับตน ทั้งคนในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน เจ้าหน้าที่สาธารณสุข หรือคนอื่น ๆ ในสังคม ที่มีผลต่อความคิด ความรู้สึก และพฤติกรรมของบุคคลนั้น ๆ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมจึงต้องให้ความสำคัญกับการจัดการภายในตัวบุคคล ร่วมกับจัดการปฏิสัมพันธ์ระหว่างคนในสังคมที่แวดล้อมตัวบุคคลด้วย ตัวอย่างทฤษฎีหรือแบบจำลองในระดับนี้ เช่น ทฤษฎีการคิดรู้ทางสังคม (Social Cognitive Theory) ทฤษฎีการให้เหตุผลในการกระทำ (Theory of Reasoned Action) ทฤษฎีการวางแผนปรับเปลี่ยนพฤติกรรม (Theory of Planned Behavior) ทฤษฎีเครือข่ายทางสังคม (Social Networks Theory) ทฤษฎีการสนับสนุนทางสังคม (Social Support Theory)

6.3 แบบจำลองพฤติกรรมสุขภาพระดับชุมชนหรือกลุ่ม (Community and Group Models)

ในระดับนี้ให้ความสนใจเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยสิ่งแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมสุขภาพ ดังนั้นการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพไม่สามารถกระทำได้เพียงการให้ความรู้หรือกระบวนการความคิดในบุคคลเท่านั้น แต่ต้องอาศัยการเปลี่ยนแปลงระดับโครงสร้างสังคมเพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพในระดับประชากร (Population Level) ตัวอย่างทฤษฎีหรือแบบจำลองในระดับนี้ เช่น แบบจำลองการจัดองค์กรชุมชน (Community Organization Model) ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovation Theory) แบบจำลองเชิงนิเวศวิทยา (Ecological Model)

ทฤษฎีหรือแบบจำลองที่เป็นพื้นฐานของการวิจัยครั้งนี้ คือ แบบจำลองเชิงนิเวศวิทยา ซึ่งได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่องนับตั้งแต่ปี ค.ศ. 1951 โดยผ่านการผสมผสานสหวิทยาการ เช่น สาธารณสุขศาสตร์ สังคมศาสตร์ ศึกษาศาสตร์ ชีววิทยา จิตวิทยา เพื่อประกอบสร้างเป็นแบบจำลองและพฤติกรรมพื้นฐานของการส่งเสริมสุขภาพ

นิเวศวิทยา (Ecology) เกิดขึ้นจากองค์ความรู้ทางชีววิทยา (Biological sciences) หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างสิ่งมีชีวิตกับสิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว ดังนั้นแบบจำลองเชิงนิเวศวิทยา (Ecological Models) จึงหมายถึง แบบจำลองที่ผสมผสานระหว่างพฤติกรรมศาสตร์และสาธารณสุขศาสตร์ ให้ความสำคัญกับลักษณะการปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางสังคมวัฒนธรรมของบุคคลเหล่านั้น (Stokols, 1992) แบบจำลองเชิงนิเวศวิทยาให้ความสำคัญกับปัจจัยหลายระดับในสังคมที่มีอิทธิพล

ต่อพฤติกรรมสุขภาพ ประกอบด้วย ปัจจัยภายในตัวบุคคล (Intrapersonal) ระหว่างบุคคล (Interpersonal) ปัจจัยด้านองค์กร (Organizational) ปัจจัยด้านชุมชน (Community) ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ (Physical Environment) และปัจจัยด้านนโยบาย (Policy)

ในการใช้แบบจำลองทางนิเวศวิทยาเพื่อการจัดกระทำต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมสุขภาพ มีหลักการ 4 ประการ ที่ต้องคำนึงถึง ได้แก่ (Sallis, Owen & Fisher, 2008)

1) มีปัจจัยหลายระดับที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพ (Multiple Levels of Factors Influencing Health Behaviors) จะเห็นได้ว่าแบบจำลองทางนิเวศวิทยาเน้นที่การมีปัจจัยหลายระดับที่สามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล ดังนี้

1.1) ปัจจัยระดับภายในตัวบุคคล (Intrapersonal Level Factor) ปัจจัยระดับนี้อธิบายถึงระบบชีววิทยาและจิตวิทยาภายในตัวบุคคลที่เป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมสุขภาพ ระบบชีววิทยาภายในบุคคลเช่น สภาวะหรือระดับฮอร์โมนในร่างกาย ส่วนระบบจิตวิทยาที่เป็นสภาวะทางจิตของบุคคล เช่น ความรู้ ความเชื่อ ทักษะ

1.2) ปัจจัยระดับระหว่างบุคคล (Interpersonal Level Factor) ปัจจัยระดับนี้อธิบายว่ามีสังคมและวัฒนธรรมเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เช่น คนในครอบครัว เพื่อน เครือข่ายแรงสนับสนุนทางสังคม ทั้งที่เป็นแบบทางการและไม่เป็นทางการ

1.3) ปัจจัยระดับองค์กร (Organization Level Factor) ปัจจัยระดับนี้อธิบายถึง สภาวะแวดล้อมที่บุคคลเรียน เล่น ทำงาน และอาศัย ว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เช่น โรงเรียน สถานที่ทำงาน บริเวณที่พักอาศัย ตลอดจนกฎระเบียบ ค่านิยมร่วมต่าง ๆ

1.4) ปัจจัยระดับชุมชน (Community Level Factor) ปัจจัยระดับนี้อธิบายถึงความสัมพันธ์ของระบบสังคมว่าเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เช่น การคมนาคม การขนส่ง เทคโนโลยีและการสื่อสารต่าง ๆ

1.5) ปัจจัยระดับนโยบาย (Policy Level Factor) ปัจจัยระดับนี้อธิบายถึงนโยบายจากทุกระดับในสังคม ไม่ว่าจะเป็นนโยบายระดับชุมชน ระดับจังหวัด หรือระดับชาติ เหล่านี้ล้วนเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เช่น กฎหมายเพื่อจูงใจหรือยับยั้งพฤติกรรมของบุคคล

2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลในแต่ละระดับทำงานสอดประสานกัน (Influences and interact across levels) การอธิบายหลักการข้อนี้ เช่น การที่บุคคลจะมีพฤติกรรมควบคุมน้ำหนักของตนเองเพราะได้รับแรงจูงใจจากองค์กรและการสนับสนุนจากนโยบาย

3) การกระทำต่อปัจจัยในหลาย ๆ ระดับ จะเกิดประสิทธิภาพอย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (Multi – level interventions should be most effective in changing behavior) กล่าวคือ การกระทำต่อปัจจัยระดับเดียวไม่มีพลังเพียงพอหรือยั่งยืนในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรม มีตัวอย่างให้เห็นในการกระทำต่อปัจจัยระดับเดียวยังไม่เพียงพอ เช่น ระดับบุคคลเพียงระดับเดียวส่งผลในระยะสั้นเท่านั้น ดังนั้น กระบวนการให้ความรู้แก่บุคคลเพื่อการเปลี่ยนความเชื่อและเพิ่มทักษะจะมีประสิทธิภาพมากขึ้น เมื่อมีแรงสนับสนุนจากสังคมและนโยบายร่วมด้วย อีกทั้งการนำผักผลไม้ไปวางในห้างสรรพสินค้าเพื่อมุ่งหวังให้ผู้บริโภค

รับประทานผักผลไม้มากขึ้นก็ยังไม่เพียงพอในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคในระยะยาว หากปราศจากการสนับสนุนของชุมชน การศึกษา และการรณรงค์เพื่อสร้างแรงจูงใจ

4) การนำแบบจำลองทางนิเวศวิทยามาประยุกต์ใช้จะมีประสิทธิภาพสูงสุดเมื่อระบุพฤติกรรมที่เฉพาะเจาะจง (Ecological models are most powerful when they are behavior – specific) กล่าวคือ ต้องระบุพฤติกรรมสุขภาพที่ต้องการเปลี่ยนแปลงอย่างชัดเจนและระบุปัจจัยที่เกี่ยวข้องมากที่สุดในแต่ละระดับ

แบบจำลองเชิงนิเวศสังคม (Social Ecological Model) เป็นพื้นฐานแนวความคิดของทางด้านพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ โดยมีผู้เขียนหลายคนนำมาปรับใช้ในแนวความคิดของตนเอง ซึ่งในกลุ่มแรกนักจิตวิทยาเช่น Lewin (1951) ได้นำมาปรับใช้ในการศึกษาอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อบุคคล นำมาใช้ในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ ต่อมา Bronfenbrenner (1979) ได้นำแนวคิดนี้มาจัดเป็นระบบ โดยแบ่งออกเป็น 3 ระดับคือ ระดับบุคคล ซึ่งระดับนี้จะหมายถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในครอบครัว เพื่อนร่วมงาน ระดับระหว่างบุคคล เป็นการอธิบายลักษณะความสัมพันธ์ของครอบครัว โรงเรียน สถานที่ทำงาน และระดับสังคม อธิบายถึงระบบเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม นโยบาย เป็นต้น ในส่วนของกลุ่มที่สองนำรูปแบบแนวคิดเหล่านี้มาปรับใช้ในการอธิบายพฤติกรรมของมนุษย์ เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมแก้ไขปัญหาด้านงานส่งเสริมสุขภาพ เช่น Macleroy et al. (1988) ได้สร้างแบบจำลองทางนิเวศวิทยาของพฤติกรรมสุขภาพ แบบจำลองดังกล่าวอธิบายว่าพฤติกรรมสุขภาพของบุคคลเป็นอย่างไร ย่อมได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งภายในตัวบุคคลและสภาพแวดล้อมรอบตัวบุคคลนั้น โดยแบ่งออกเป็น 5 ระดับ กล่าวคือ

ระดับที่ 1 ระดับบุคคล (Individual Level) หมายถึง ลักษณะภายในตัวบุคคลที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของบุคคลไม่ว่าจะเป็นลักษณะทางประชากร เช่น เพศ อายุ รายได้ การศึกษา อาชีพ และลักษณะทางจิตวิทยา เช่น การรับรู้ ความเชื่อ ความรู้ทัศนคติ หรือ บุคลิกภาพ เป็นต้น

ระดับที่ 2 ระดับระหว่างบุคคล (Interpersonal Level) หมายถึง สภาพแวดล้อมในครอบครัวหรือเพื่อนสนิท ที่สามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมบุคคลได้โดยผ่านทางกระบวนการขัดเกลาทางสังคม

ระดับที่ 3 ระดับองค์กรหรือสถาบัน (Organization/ Institution Level) หมายถึง สถานที่ทำงาน หรือสถานการศึกษา ที่กำหนดบรรทัดฐานหรือแบบอย่างในการปฏิบัติให้กับสมาชิกในสถาบันหรือองค์กรนั้น

ระดับที่ 4 ระดับชุมชน (Community Level) หมายถึง เครือข่ายทางสังคมอย่างไม่เป็นทางการ เช่น เพื่อนบ้าน หรือชุมชนที่พำนักอาศัยละแวกใกล้เคียง ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลกับชุมชนย่อมสามารถส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของบุคคลได้

ระดับที่ 5 ระดับสังคม (Social Level) เป็นระดับที่เกี่ยวข้องกับนโยบายสาธารณะที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของประชาชน ได้แก่ กฎหมาย การวางนโยบาย การรณรงค์ผ่านสื่อต่าง ๆ หรือมาตรการที่ส่งผลต่อพฤติกรรมประชากรระดับมหภาค

แบบจำลองเชิงนิเวศวิทยาแสดงให้เห็นว่าพฤติกรรมสุขภาพเป็นผลมาจากปัจจัยส่วนบุคคล สังคม สภาพแวดล้อม และนโยบายสาธารณะที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กัน โดยแบบจำลองเชิงนิเวศวิทยาเหมาะสมอย่างยิ่งในการศึกษาพฤติกรรมที่ซับซ้อน ทั้งนี้กลไกที่สำคัญที่สุดของแบบจำลองเชิงนิเวศวิทยา คือ การคำนึงถึง

อิทธิพลทางด้านจิตใจ และสังคมชุมชนที่เกี่ยวข้องสัมพันธ์กันโดยธรรมชาติอย่างเป็นระบบการปรับพฤติกรรม จึงต้องกระทำที่ตัวระบบ ในขณะที่ระดับบุคคลก็ได้รับการศึกษาและสร้างแรงจูงใจที่จะเลือกวิถีปฏิบัติที่เอื้อต่อสุขภาพ (ประกาย จิโรจน์กุล, 2556) แบบจำลองเชิงนิเวศวิทยาจึงวิเคราะห์พฤติกรรมสุขภาพของกลุ่มตัวอย่างอย่างเป็นระบบและองค์รวม เพื่อให้ระบบสุขภาพเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนาสังคมและเชื่อมประสานระหว่างบุคคลโดยเน้นการมีส่วนร่วมจากทุกระดับในสังคม

7. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กวีมาศ ศรีเมือง (2563) ศึกษาการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารงานตำรวจ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา การศึกษาค้นคว้ามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดและเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติด ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารงานตำรวจ จำนวน 250 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีการป้องกันตนเองจากยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.24$, $SD = 0.39$) ผลการเปรียบเทียบพบว่า นักศึกษาที่มีเพศและลักษณะที่พ็ออาศัยแตกต่างกันมีการป้องกันตนเองจากยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักศึกษาที่มีอายุ ค่าใช้จ่ายต่อเดือน ภูมิลำเนา แตกต่างกันมีการป้องกันตนเองจากยาเสพติดไม่แตกต่างกัน

วรรณวิมล จงจรวายสกุล (2562) พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา สาขาวิชาบริหารธุรกิจและบัญชี สถาบันอาชีวศึกษา เป็นการวิจัยเชิงพรรณนาในรูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ เพื่อศึกษาระดับและเปรียบเทียบพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติด จำแนกตามสถานภาพบุคคลและสถานภาพครอบครัว ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีการศึกษา 2562 จำนวน 345 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับมาก การเปรียบเทียบพฤติกรรมภาพรวมจำแนกตามสถานภาพบุคคล ได้แก่ ระดับการศึกษา สาขาวิชา และเกรดเฉลี่ย มีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านสภาพครอบครัว ได้แก่ อาชีพบิดามารดา และรายได้บิดามารดา มีพฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติดไม่แตกต่างกัน

พุทธิพร พงศ์นันท์กุลกิจ (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้จ่ายยาเสพติด ในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้จ่ายยาเสพติด ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 108 คน ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการป้องกันการใช้จ่ายยาเสพติดภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.90$, $SD = 8.5$) ตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการใช้จ่ายยาเสพติด ได้แก่ ความเข้มแข็งแรงแรงในชีวิต พฤติกรรมการเปิดรับสื่อด้วยปัญญา และทัศนคติต่อการใช้จ่ายยาเสพติด ($\beta = 0.81$, $p < 0.001$; $\beta = 0.23$, $p < 0.05$; $\beta = -0.29$, $p < 0.05$ ตามลาดับ) ซึ่งตัวแปรทั้งสามสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการป้องกันการใช้จ่ายยาเสพติดได้ร้อยละ 61.5 ($R^2 = .615$, Adjust $R^2 = .604$, $F = 4.840$, $p < .001$) ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่า บุคลากรที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่นและพยาบาลโดยเฉพาะพยาบาลด้านสุขภาพจิตและจิตเวช ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริม

ความแข็งแรงในชีวิต พฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญา และทัศนคติต่อการใช้ยาเสพติดเพื่อป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนต่อไป

สรวิชญ์ เหล่าตรุณ (2561) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติดในนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติด ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 130 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนของพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติด เท่ากับ 3.77 (SD = 0.85) ซึ่งจัดอยู่ในระดับมาก ตัวแปรที่สามารถทำนายพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติด ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว อัตมโนทัศน์ สัมพันธภาพกับเพื่อน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ($\beta = 0.249, 0.240, 0.196, 0.185, p < 0.01$ ตามลำดับ) ตัวแปรทำนายทั้ง 4 สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติดได้ร้อยละ 40.9 (Adjust $R^2 = 0.390, F = 4.942, p < 0.05$) ผลการวิจัยครั้งนี้ให้ข้อเสนอแนะว่า พยาบาลโดยเฉพาะที่รับผิดชอบงานด้านสุขภาพจิตและจิตเวช ควรให้ความสำคัญในการส่งเสริมสัมพันธภาพในครอบครัว อัตมโนทัศน์ สัมพันธภาพกับเพื่อน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อป้องกันการใช้สารเสพติดในนักเรียนในโรงเรียนขยายโอกาส และในวัยรุ่น

สุวพันธุ์ คะโยธา และวชิพงษ์ ภักดีกุล (2561) ศึกษาปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร การวิจัยเชิงสำรวจนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้สารเสพติด ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติด และปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติตนป้องกันการใช้สารเสพติดของเยาวชน จำนวน 393 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม ผลการวิจัยพบว่า เยาวชนกลุ่มตัวอย่างมีการใช้สารเสพติด ร้อยละ 43.5 ดื่มสุรา ร้อยละ 77.8 สูบบุหรี่ ร้อยละ 39.8 ยาวัง ร้อยละ 29.2 และกัญชา ร้อยละ 8.2 มีความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมายด้านสารเสพติดในระดับปานกลาง ร้อยละ 44.0 ($\bar{X} = 14.21 \pm 3.2$) มีทัศนคติเกี่ยวกับการป้องกันการเสพยาเสพติด ในระดับปานกลาง ร้อยละ 53.7 ($\bar{X} = 100.95 \pm 14.6$) ปฏิบัติตนเพื่อป้องกันการเสพยาเสพติดในระดับมาก ร้อยละ 49.7 ($\bar{X} = 73.78 \pm 12.1$) ปัจจัยด้านเพศ อายุ ชั้นปีการศึกษา ค่าใช้จ่ายต่อวัน การเล่นเกมพนัน การเที่ยวกลางคืน การปรึกษาคนรัก การหนีเรียน เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดของเยาวชน ($p < 0.05$) ส่วนปัจจัยด้านความรู้เรื่องสารเสพติดและกฎหมาย การอ่านหนังสือ การออกกำลังกาย ทัศนคติ การช่วยทำงานบ้าน อายุ และการสนับสนุนของผู้ปกครอง เป็นปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายการป้องกันการใช้สารเสพติดได้ร้อยละ 27.5 ($R^2 = 0.275; p < 0.05$)

ช่อแก้ว ส่งแสงทอง (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา เป็นการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับเปรียบเทียบ และอำนาจการทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย ปีการศึกษา 2559 จำนวน 420 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน และที่พักอาศัยแตกต่างกัน มีพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ (3)

ปัจจัยด้านทักษะปฏิเสธ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับครอบครัว ปัจจัยด้านโรงเรียน ปัจจัยด้านชุมชน และปัจจัยด้านสื่อ สามารถรวมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลาได้ร้อยละ 18.20

บุรฉัตร จันทร์แดง (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดงหลวงวิทยา อำเภอดงหลวง จังหวัดกาญจนบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับและปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติด ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในนักเรียนที่กำลังศึกษาชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 200 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โดยรวมอยู่ในระดับน้อยที่สุด ($\bar{X} = 1.56$) (2) ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น มีจำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านอิทธิพลจากดารารและสื่อต่าง ๆ ($\beta = 0.285$) ด้านสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน ($\beta = 0.232$) และด้านทัศนคติเกี่ยวกับยาเสพติด ($\beta = 0.154$) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์หาคู่คูณเท่ากับ 0.525 สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 27.50

เปรมฤดี หงษ์สุทธิ (2560) ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการติดสารเสพติดของนักเรียนชายโรงเรียนขยายโอกาส เป็นการวิจัยแบบหาความสัมพันธ์เชิงทำนาย มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติดและปัจจัยทำนาย ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในภาคการศึกษาที่ 2 ประจำปีการศึกษา 2557 จำนวน 169 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีค่าเฉลี่ยคะแนนพฤติกรรมการป้องกันตนเองเท่ากับ 26.09 ($SD = 6.08$) ความคาดหวังความสามารถของตนเองในการป้องกันตนเองจากการติดสารเสพติดเป็นปัจจัยทำนายที่ดีที่สุด ($\beta = 0.267, p < 0.01$) และรองลงมาคือการสนับสนุนทางสังคม ($\beta = 0.246, p < 0.01$) ปัจจัยทั้งสองสามารถทำนายพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติดของนักเรียนชายในโรงเรียนขยายโอกาส อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติได้ร้อยละ 17.9 ($R^2 = 0.179, p < 0.05$) จากผลการวิจัยมีข้อเสนอแนะว่า ในการป้องกันนักเรียนจากการติดสารเสพติด ผู้ที่มีหน้าที่เกี่ยวข้องในการดูแลสุขภาพนักเรียนชายในโรงเรียนขยายโอกาส ควรพัฒนากิจกรรมหรือโปรแกรมที่ส่งเสริมความคาดหวังในความสามารถของตนในการป้องกันตนเองจากสารเสพติดและการสนับสนุนทางสังคม

ณัฐธิดา เดชมิตร (2559) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิเสธยาเสพติดของนักเรียนอาชีวศึกษาภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบและปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการปฏิเสธยาเสพติด ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามกับนักเรียนอาชีวศึกษาที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นประกาศนียบัตรวิชาชีพ โดยสถานศึกษาเข้าร่วมโครงการสถานศึกษาสีขาวหรือโครงการ To Be Number One จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนอาชีวศึกษาที่ระดับชั้นแตกต่างกันจะมีระดับความรู้และทักษะในการปฏิเสธยาเสพติดแตกต่างกัน และการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการปฏิเสธยาเสพติดของนักเรียนอาชีวศึกษาภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานครพบว่า ปัจจัยด้านการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์กับการปฏิเสธยาเสพติดของนักเรียนอาชีวศึกษาภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยด้านกาควบคุมตนเองสามารถทำนายความสำเร็จในการปฏิเสธยาเสพติดของนักเรียนอาชีวศึกษาภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 11.6 ดังนั้นควรส่งเสริมให้สถานศึกษาเข้าร่วมโครงการสถานศึกษาสีขาวและหรือโครงการ To Be Number One เนื่องจากผลการศึกษาพบว่าโรงเรียน

อาชีวศึกษาภาครัฐที่เข้าร่วมโครงการดังกล่าวมีส่วนช่วยให้นักเรียนอาชีวศึกษามีความรู้และมีทักษะในการปฏิบัติเสพยาเสพติดในระดับมาก อีกทั้งควรส่งเสริมการควบคุมตนเองของนักเรียนอาชีวศึกษาให้มีความเข้มแข็งเพื่อให้นักเรียนอาชีวศึกษามีทักษะในการปฏิบัติเสพยาเสพติดสามารถที่จะคิดไตร่ตรองถึงผลดีผลเสียของยาเสพติดและอดทนอดกลั้นต่อคำชักชวนให้ทดลองยาเสพติด ซึ่งจะทำให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันที่ดีในเรื่องยาเสพติด และควรสนับสนุนให้นักเรียนอาชีวศึกษาต่างระดับชั้นได้แลกเปลี่ยนความรู้ในเรื่องยาเสพติดและทักษะในการปฏิบัติเสพยาเสพติด ในรูปแบบพี่สอนน้องเนื่องจากทักษะในการปฏิบัติเสพยาเสพติดของนักเรียนส่วนหนึ่งเกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ และเพิ่มขึ้นตามระดับการศึกษา

ปียนุช ศรีพรหมทอง และคณะ (2559) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในนักศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 402 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบพบว่า นักศึกษาที่มีเพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต และการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดได้ร้อยละ 35.40

ศุภร ชินะเกตุ (2553) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ในนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ปีการศึกษา 2553 จำนวน 374 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดโดยรวมอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบพบว่า นักศึกษาที่มีเพศและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และการได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากสถานศึกษา การควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต และการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดได้ร้อยละ 32.80

รังสรรค์ เสนาสินห์ (2550) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใ้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใ้ยาเสพติด ทำการเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามในนักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 373 คน ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีระดับพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใ้ยาเสพติดให้โทษอยู่ในระดับค่อนข้างเหมาะสม และเพศ ความเชื่ออำนาจด้านสุขภาพ ค่าใช้จ่ายส่วนตัวของนักเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับบิดามารดา บุคคลที่นักเรียนพักอาศัยเมื่อมาเรียน ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน และระดับผลการเรียน มีผลต่อพฤติกรรมหลีกเลี่ยงการใ้ยาเสพติดให้โทษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีอำนาจการทำนายเท่ากับร้อยละ 19.80 และมีค่าความสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.445

จากการทบทวนวรรณกรรม ทำให้พบปัจจัยหลายประการที่สามารถส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดได้ ผู้วิจัยจึงใช้แบบจำลองทางนิเวศวิทยาของพฤติกรรมสุขภาพ (Glanz, Rimer and

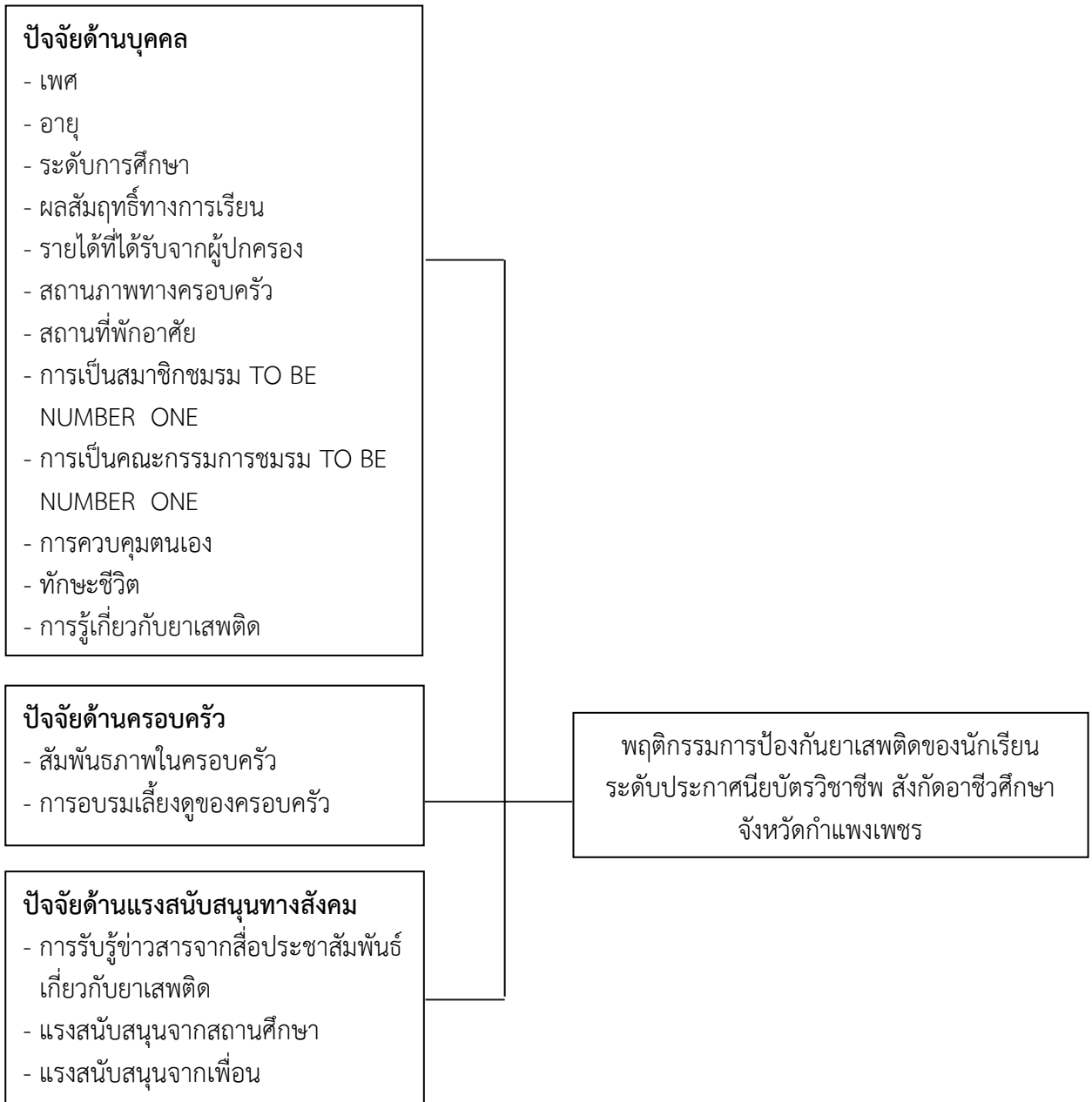
Viswanath, 2008 อ้างถึงใน จักรพันธ์ เพ็ชรภูมิ, 2560) ในการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกัน ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ซึ่งอธิบายว่าพฤติกรรมสุขภาพนั้นเป็นกิจกรรมที่บุคคล กระทำขึ้นเพื่อการส่งเสริมสุขภาพ ซึ่งการกระทำนี้อาจเป็นได้ทั้งการป้องกันโรค เป็นการปฏิบัติของบุคคลที่มีผล ต่อสุขภาพ สามารถแสดงออกได้ในลักษณะของการกระทำและไม่กระทำในสิ่งที่เป็นผลดีหรือผลเสียต่อสุขภาพ ของบุคคล ดังนั้นพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดถือว่าเป็นด้านหนึ่งของพฤติกรรมสุขภาพของบุคคล เป็นพฤติกรรมที่นักเรียนปฏิบัติเพื่อป้องกันตนเองจากการใช้ยาเสพติดในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อ พฤติกรรมสุขภาพประกอบด้วยปัจจัยภายในตัวบุคคลและสิ่งแวดล้อมภายนอก ผลการวิจัยที่ได้จะเป็นแนวทาง ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษา รวมทั้งยังเป็นข้อมูลให้ผู้เกี่ยวข้องได้ใช้ในการวางแผน ป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่นอย่างถูกต้องเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนหรือ กลุ่มวัยรุ่นเหล่านี้มีภูมิคุ้มกัน ซึ่งจะเป็ประโยชน์ต่อสังคมและประเทศชาติ และการมีคุณภาพชีวิตที่ดีต่อไป

8. กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกัน ยาเสพติดในส่วนของปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, รายได้ที่ ได้รับจากผู้ปกครอง, สถานภาพครอบครัว, สถานที่พักอาศัย, การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE, การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE, การควบคุมตนเอง, ทักษะชีวิต และการรู้เกี่ยวกับยา เสพติด ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว และการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ตลอดจนมี การรับรู้ถึงการสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด, แรง สนับสนุนจากสถานศึกษา และแรงสนับสนุนจากเพื่อนสูง จะมีพฤติกรรมการป้องกันการยาเสพติดที่ดี สามารถ นำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินงานวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงพรรณนาเพื่อหาความสัมพันธ์ (correlation descriptive study) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร โดยมีขั้นตอนและวิธีการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร คือ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 5 แห่ง มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 4,216 คน

กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2564 ซึ่งได้มาจากการสุ่มประชากรโดยมีขั้นตอนดังนี้

1. การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมกับสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล จากการคำนวณกรณีทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% ความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 5% คำนวณได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง 365 คน และเพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดตัวอย่างอีก 10% จากจำนวนตัวอย่างที่คำนวณได้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) คือ ประมาณ 37 คน ดังนั้นขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เท่ากับ 402 คน

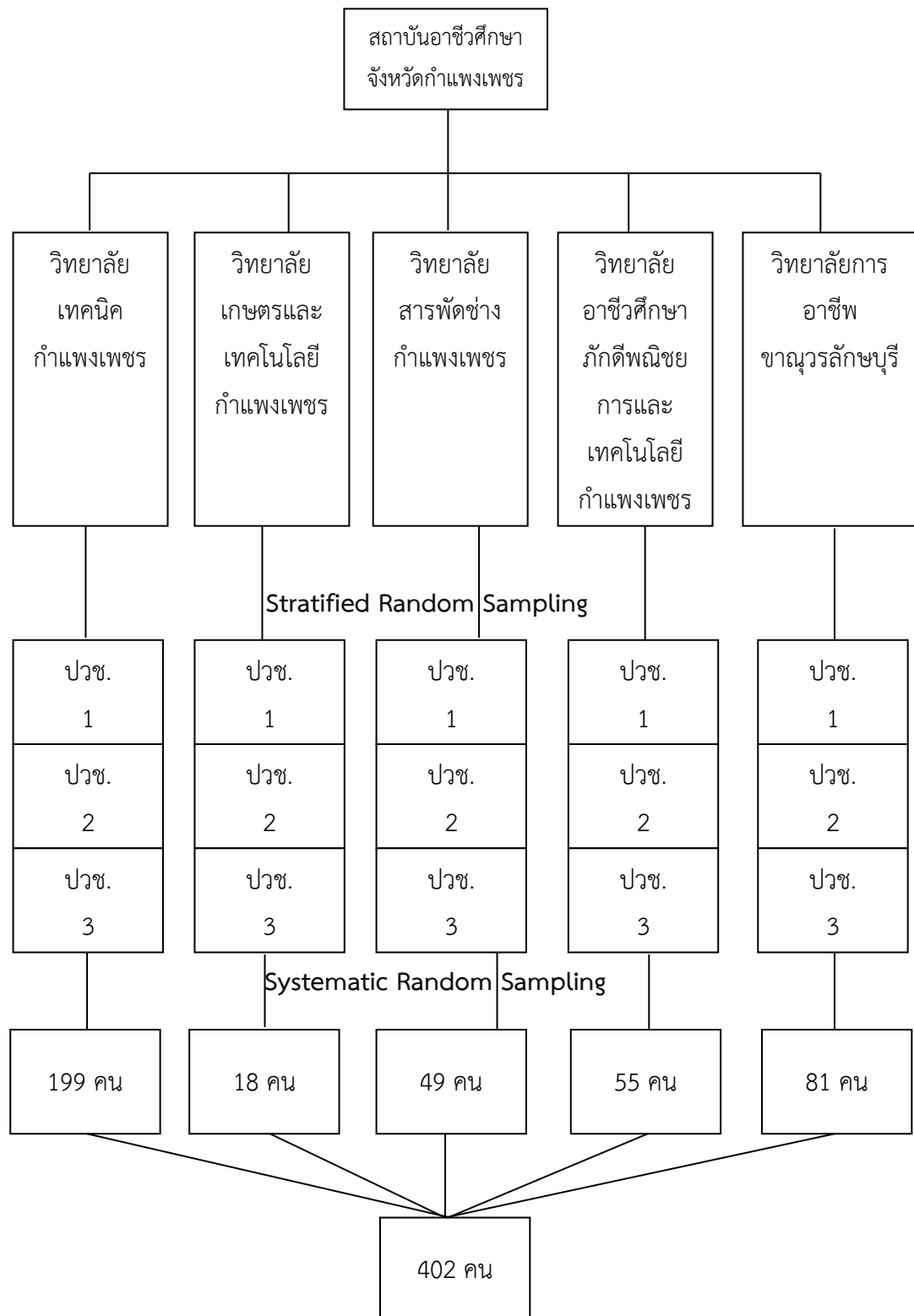
2. ผู้วิจัยทำการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi – stage Random Sampling) มีขั้นตอนดังนี้

2.1 สํารวจประชากรนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร จำนวนทั้งหมด 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคกำแพงเพชร, วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยีกำแพงเพชร, วิทยาลัยสารพัดช่างกำแพงเพชร, วิทยาลัยอาชีวศึกษารัศมีพัฒนวิชาการและเทคโนโลยีกำแพงเพชร และวิทยาลัยการอาชีพชาณุวรลักษบุรี ได้จำนวนประชากรทั้งหมด 4,216 คน

2.2 ดำเนินการหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิอย่างเป็นสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) และเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากขนาดของประชากรในแต่ละสถานศึกษา

2.3 ใช้การสุ่มตัวอย่างแบบมีระบบ (Systematic Random Sampling) โดยคำนวณช่วงที่ใช้ในการสุ่มตัวอย่างจากการนำจำนวนประชากรหารด้วยขนาดตัวอย่าง แล้วสุ่มเลขลำดับเริ่มต้นโดยใช้ตารางเลขสุ่มในการศึกษาครั้งนี้ได้เลขลำดับเริ่มต้นคือ เลข 2 จากนั้นสุ่มรายชื่อนักเรียนจากระบบทะเบียนรายชื่อของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1, 2 และ 3 ให้ได้ขนาดตัวอย่างครบทั้งหมด 402 คน

Diagram for Multi – stage Random Sampling

รูป 1 ขั้นตอนการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิด วัตถุประสงค์การศึกษา และทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด โดยแบ่งออกเป็น 10 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของนักเรียนประกอบด้วย เพศ, อายุ, ระดับชั้นเรียน, ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม, รายได้เฉลี่ยต่อวัน, สถานภาพทางครอบครัว, ลักษณะที่พักอาศัย, การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE และเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check Lists) และเติมข้อความลงในช่องว่าง จำนวน 9 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

เป็นแบบวัดที่ใช้ประเมินความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมและตามนิยามศัพท์ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก (Positive content) จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 6, 7, 8 และ 10 ข้อคำถามเชิงลบ (Negative content) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 4, 5 และ 9 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบให้เลือกตอบจาก ใช่ – ไม่ใช่ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
ตอบใช่	1 คะแนน	0 คะแนน
ตอบไม่ใช่	0 คะแนน	1 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยของความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เท่าๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{10 - 0}{3} \\ &= 3.33 \approx 3 \end{aligned}$$

การแปลผลคะแนนคือ ใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 10 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 0 – 10 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนระหว่าง 0 – 3	หมายถึง	มีความรู้อยู่ในระดับน้อย
4 – 7	หมายถึง	มีความรู้อยู่ในระดับปานกลาง
8 – 10	หมายถึง	มีความรู้อยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการควบคุมตนเอง

เป็นแบบวัดที่ใช้ประเมินการควบคุมตนเอง ผู้วิจัยสร้างพัฒนาขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมและตามนิยามศัพท์ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก (Positive content) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 4, 5 และ 8 ข้อคำถามเชิงลบ (Negative content) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 3, 6 และ 7 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
มากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยของการควบคุมตนเอง จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{40 - 8}{3} \\ &= 10.66 \approx 11 \end{aligned}$$

การแปลผลคะแนนคือ ใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 8 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 8 – 40 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนระหว่าง	8 – 18	หมายถึง	มีการควบคุมตนเองอยู่ในระดับน้อย
	19 – 29	หมายถึง	มีการควบคุมตนเองอยู่ในระดับปานกลาง
	30 – 40	หมายถึง	มีการควบคุมตนเองอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทักษะชีวิต

เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประเมินทักษะชีวิต ผู้วิจัยสร้างพัฒนาขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมและตามนิยามศัพท์ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก (Positive content) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 6 และ 8 ข้อคำถามเชิงลบ (Negative content) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 4, 5 และ 7 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
มากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	4 คะแนน	2 คะแนน

ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยของทักษะชีวิตจะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned} \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\ &= \frac{40 - 8}{3} \\ &= 10.66 \approx 11 \end{aligned}$$

การแปลผลคะแนนคือ ใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 8 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 8 – 40 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนระหว่าง	8 – 18	หมายถึง	มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับน้อย
	19 – 29	หมายถึง	มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง
	30 – 40	หมายถึง	มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประเมินความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว ผู้วิจัยสร้างพัฒนาขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมและตามนิยามศัพท์ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก (Positive content) จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 2, 4, 5, 6, 7 และ 8 ข้อคำถามเชิงลบ (Negative content) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1 และ 3 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
มากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยของความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{40 - 8}{3} \\
 &= 10.66 \approx 11
 \end{aligned}$$

การแปลผลคะแนนคือ ใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 8 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 8 – 40 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนระหว่าง	8 – 18	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวอยู่ในระดับน้อย
	19 – 29	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง
	30 – 40	หมายถึง	มีความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประเมินการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ผู้วิจัยสร้างพัฒนาขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมและตามนิยามศัพท์ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก (Positive content) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 3, 4, 5 และ 6 ข้อคำถามเชิงลบ (Negative content) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 2, 7 และ 8 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
มากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยของการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{40 - 8}{3} \\
 &= 10.66 \approx 11
 \end{aligned}$$

การแปลผลคะแนนคือ ใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 8 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 8 – 40 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนระหว่าง	8 – 18	หมายถึง	มีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวอยู่ในระดับน้อย
	19 – 29	หมายถึง	มีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง
	30 – 40	หมายถึง	มีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด

เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประเมินการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด ผู้วิจัยสร้างพัฒนาขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมและตามนิยามศัพท์ ประกอบด้วยข้อความเชิงบวก (Positive content) จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 8 ข้อความเชิงลบ (Negative content) จำนวน 1 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 7 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยของการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{40 - 8}{3} \\
 &= 10.66 \approx 11
 \end{aligned}$$

การแปลผลคะแนนคือ ใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 8 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 8 – 40 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนระหว่าง	8 – 18	หมายถึง	มีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับน้อย
	19 – 29	หมายถึง	มีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง
	30 – 40	หมายถึง	มีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 8 แบบสอบถามแรงสนับสนุนจากสถานศึกษา

เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประเมินการได้รับแรงสนับสนุนจากสถานศึกษา ผู้วิจัยสร้างพัฒนาขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมและตามนิยามศัพท์ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก (Positive content) จำนวน 8 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 3, 4, 5, 6, 7, 9 และ 10 ข้อคำถามเชิงลบ (Negative content) จำนวน 2 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 2 และ 8 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อคำถามเชิงบวก	ข้อคำถามเชิงลบ
มากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยของการได้รับแรงสนับสนุนจากสถานศึกษา จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{50 - 10}{3} \\
 &= 13.33 \approx 13
 \end{aligned}$$

การแปลผลคะแนนคือ ใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 10 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 10 – 50 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

- คะแนนระหว่าง 10 – 23 หมายถึง มีการได้รับแรงสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย
- 24 – 37 หมายถึง มีการได้รับแรงสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
- 38 – 50 หมายถึง มีการได้รับแรงสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 9 แบบสอบถามแรงสนับสนุนจากเพื่อน

เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประเมินการได้รับแรงสนับสนุนจากเพื่อน ผู้วิจัยสร้างพัฒนาขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมและตามนิยามศัพท์ ประกอบด้วยข้อคำถามเชิงบวก (Positive content) จำนวน 7 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 1, 2, 3, 4, 5, 6 และ 7 ข้อคำถามเชิงลบ (Negative content) จำนวน 3 ข้อ ได้แก่ ข้อที่ 8, 9 และ 10 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อความเชิงบวก	ข้อความเชิงลบ
มากที่สุด	5 คะแนน	1 คะแนน
มาก	4 คะแนน	2 คะแนน
ปานกลาง	3 คะแนน	3 คะแนน
น้อย	2 คะแนน	4 คะแนน
น้อยที่สุด	1 คะแนน	5 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยของการได้รับแรงสนับสนุนจากเพื่อน จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{50 - 10}{3} \\
 &= 13.33 \approx 13
 \end{aligned}$$

การแปลผลคะแนนคือ ใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 10 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 10 – 50 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนระหว่าง 10 – 23	หมายถึง มีการได้รับแรงสนับสนุนจากเพื่อนอยู่ในระดับน้อย
24 – 37	หมายถึง มีการได้รับแรงสนับสนุนจากเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง
38 – 50	หมายถึง มีการได้รับแรงสนับสนุนจากเพื่อนอยู่ในระดับมาก

ส่วนที่ 10 แบบสอบถามพฤติกรรมกำบังก้นยาเสพติด

เป็นแบบสอบถามที่ใช้ประเมินพฤติกรรมกำบังก้นยาเสพติด ผู้วิจัยสร้างพัฒนาขึ้นตามการทบทวนวรรณกรรมและตามนิยามศัพท์ ประกอบด้วยข้อความเชิงบวก (Positive content) จำนวน 15 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 4 ระดับ โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

เกณฑ์การให้คะแนน	ข้อความเชิงบวก
ปฏิบัติทุกครั้ง	4 คะแนน
ปฏิบัติบ่อยครั้ง	3 คะแนน
ปฏิบัติบางครั้ง	2 คะแนน
ไม่ปฏิบัติเลย	1 คะแนน

ผู้ตอบแบบสอบถามจะต้องเลือกตอบคำถามแต่ละข้อเพียง 1 คำตอบเท่านั้น คะแนนเฉลี่ยของพฤติกรรมกำบังก้นยาเสพติด จะแบ่งออกเป็น 3 ช่วง เท่า ๆ กัน ซึ่งผู้วิจัยใช้เกณฑ์ในการแบ่งระดับคะแนนของ Best (1977) โดยมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$\begin{aligned}
 \text{ช่วงคะแนนในชั้น} &= \frac{\text{คะแนนสูงสุด} - \text{คะแนนต่ำสุด}}{\text{จำนวนชั้น}} \\
 &= \frac{60 - 15}{3} \\
 &= 15
 \end{aligned}$$

การแปลผลคะแนนคือ ใช้คะแนนรวมจากแบบสอบถามทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ มีค่าอยู่ระหว่าง 10 – 50 คะแนน ผู้วิจัยแบ่งคะแนนออกเป็น 3 ระดับ ได้ดังนี้

คะแนนระหว่าง 15 – 30	หมายถึง	มีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับน้อย
31 – 46	หมายถึง	มีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง
47 – 60	หมายถึง	มีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับมาก

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือวิจัย

การสร้างเครื่องมือวิจัยเพื่อให้ได้เครื่องมือที่มีทั้งความเที่ยงตรงของเนื้อหาและความเชื่อมั่นที่บ่งชี้ว่าเป็นเครื่องมือที่ดีและมีคุณภาพ ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าข้อมูลจากงานวิชาการ การทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดในการสร้างแบบสอบถาม
2. ดำเนินการสร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมขอบเขตและโครงสร้างเนื้อหาทั้งหมด
3. ดำเนินการตรวจสอบคุณภาพของแบบสอบถาม โดยการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามการวิจัย โดยพิจารณาตรวจสอบความเหมาะสมของข้อคำถาม ความครอบคลุมเนื้อหาให้ตรงตามวัตถุประสงค์การศึกษา ตลอดจนความเหมาะสมชัดเจนของภาษา ด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity Index: CVI) และค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การศึกษา (Index of Item objective Congruence: IOC) ในการศึกษาครั้งนี้กำหนดเกณฑ์ค่า CVI > 0.5 และ ค่า IOC > 0.5 (พงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) โดยมีเกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้

- +1 กรณีแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา
- 0 กรณีไม่แน่ใจว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา
- 1 กรณีแน่ใจว่าข้อคำถามนั้นไม่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การศึกษา

เกณฑ์ตัดสินคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ข้อคำถามที่มีค่า CVI และ IOC = 1 ถือว่ามีความเที่ยงตรงสูง

ข้อคำถามที่มีค่า CVI และ IOC ตั้งแต่ .05 มีค่าความเที่ยงตรงใช้ได้

ข้อคำถามที่มีค่า CVI และ IOC < .05 มีค่าความเที่ยงตรงต้องมีการปรับปรุงหรือตัดทิ้ง

สำหรับผลการคำนวณหาค่า CVI และ ค่า IOC ของแบบสอบถามในการศึกษาครั้งนี้ พบว่ามีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00

4. ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันกับกลุ่มตัวอย่างที่จะใช้ศึกษาวิจัย จำนวน 30 คน เพื่อหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's alpha coefficient) (ธีรวิทย์ เอกะกุล, 2555) โดยใช้เกณฑ์ที่ยอมรับได้ 0.70 ขึ้นไป จึงจะถือว่าแบบสอบถามดังกล่าวมีความน่าเชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างจริงได้ ส่วนแบบวัดความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด ทดสอบหาค่าความเชื่อมั่นด้วยวิธีของ Kuder – Richardson โดยการใช้อนุกรม KR – 20 (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543) สำหรับผลการวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามในการศึกษาคั้งนี้ พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.73 – 0.87

5. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 402 คน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามออนไลน์ผ่านทางโปรแกรม Google Form โดยดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

1. ขั้นเตรียมการ

1.1 ผู้วิจัยทำหนังสือถึงผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษา 5 แห่ง เพื่อชี้แจงวัตถุประสงค์การศึกษา ขอบเขตการศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา และขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา พร้อมตัวอย่างแบบสอบถาม

2. ขั้นตอนดำเนินการ

2.1 เมื่อได้รับอนุญาตจากผู้อำนวยการสถาบันอาชีวศึกษา 5 แห่ง ผู้วิจัยได้ติดต่อประสานงานกับผู้ช่วยผู้วิจัย (อาจารย์ผู้รับผิดชอบงานด้านยาเสพติดทั้ง 5 แห่ง) เพื่ออธิบายวัตถุประสงค์การศึกษาและคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในช่วงเวลาที่เหมาะสม

2.2 ผู้วิจัยผู้วิจัย อธิบายให้กลุ่มตัวอย่างเข้าใจถึงวัตถุประสงค์การศึกษาและคำชี้แจงในการตอบแบบสอบถาม รวมทั้งอธิบายการยินยอมและสิทธิของผู้เข้าร่วมวิจัย จากนั้นแจก QR Code แบบสอบถามให้กลุ่มตัวอย่าง

2.3 กลุ่มตัวอย่าง Scan QR Code ผ่านมือถือ เพื่อเข้าไปดำเนินการตอบแบบสอบถามออนไลน์

2.4 เมื่อกลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามเสร็จแล้ว ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ในแบบสอบถาม และนำข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลมากำหนดรหัส (Coding sheet) บันทึกข้อมูล และนำไปวิเคราะห์ทางสถิติเพื่อตรวจสอบสมมติฐาน โดยกำหนดสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. สถิติพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายลักษณะของปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง, สถานภาพครอบครัว, สถานที่พักอาศัย, การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE, การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE, ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด, การควบคุมตนเอง, ทักษะชีวิต ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ สัมพันธภาพในครอบครัว, การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด, แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา, แรงสนับสนุนจากเพื่อน

2. สถิติเชิงอนุมาน (Inferential statistics) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเพศ, อายุ, ระดับการศึกษา, ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน, รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง, สถานภาพครอบครัว, สถานที่พักอาศัย, การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE, การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE, ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด, การควบคุมตนเอง, ทักษะชีวิต, สัมพันธภาพในครอบครัว, การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว, การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด, แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา, แรงสนับสนุนจากเพื่อน กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร โดยใช้สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05

โดยกำหนดเกณฑ์การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Hinkle D. E. 1998) ไว้ดังนี้

ค่า r	ระดับของความสัมพันธ์
0.90 - 1.00	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก
0.70 - 0.90	มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง
0.50 - 0.70	มีความสัมพันธ์กันในระดับปานกลาง
0.30 - 0.50	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำ
0.00 - 0.30	มีความสัมพันธ์กันในระดับต่ำมาก

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลวิจัยเรื่องปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยได้ตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม ได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์ทั้งสิ้นจำนวน 402 ชุด และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตารางประกอบการบรรยาย โดยการนำเสนอแบ่งเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา แรงสนับสนุนจากเพื่อน และพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

ส่วนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง สถานภาพครอบครัว สถานที่พักอาศัย การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE (n = 402)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ		
ชาย	154	38.30
หญิง	248	61.70
2. อายุ (ปี)		
≤14	3	0.70
15 – 18	382	95.00
≥19	17	4.20
Min = 14, Max = 31, \bar{x} = 16.56, S.D. = 1.67		
3. ระดับการศึกษา		
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 1 (ปวช.1)	136	33.80
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 (ปวช.2)	140	34.80
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 3 (ปวช.3)	126	31.30
4. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
≤2.00	22	5.50
2.01 – 2.50	52	12.90
2.51 – 3.00	86	21.40
3.01 – 3.50	151	37.60
3.51 – 4.00	91	22.60
Min = 1.50, Max = 4.00, \bar{x} = 3.08, S.D. = 0.54		
5. รายได้ที่ได้รับต่อวันจากผู้ปกครอง (บาท)		
≤60	113	28.10
61 – 99	34	8.50
≥100	255	63.40
Min = 20, Max = 600, \bar{x} = 97.34, S.D. = 58.57		

ตาราง 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง สถานภาพครอบครัว สถานที่พักอาศัย การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE (n = 402) (ต่อ)

ข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
6. สถานภาพครอบครัว		
บิดา-มารดาอยู่ด้วยกัน	209	52.00
บิดา-มารดา หย่าร้าง	114	28.40
บิดา-มารดา แยกกันอยู่	54	13.40
บิดาถึงแก่กรรม	19	4.70
มารดาถึงแก่กรรม	5	1.20
บิดาและมารดาถึงแก่กรรมทั้งคู่	1	0.20
7. สถานที่พักอาศัย		
อยู่กับบิดาและมารดา	158	39.30
อยู่กับบิดา	20	5.00
อยู่กับมารดา	69	17.20
อยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดาฯ	95	23.60
อยู่หอพักคนเดียว หรืออยู่ตามลำพังคนเดียว	47	11.70
อยู่หอพักกับเพื่อน	13	3.20
8. การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE		
ไม่เป็นสมาชิก	313	77.90
เป็นสมาชิก	89	22.10
9. การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE		
ไม่เป็นสมาชิก	379	94.30
เป็นสมาชิก	23	5.70

จากตาราง 1 พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเป็นชาย โดยเป็นเพศหญิง ร้อยละ 61.70 เพศชาย ร้อยละ 38.30 ส่วนใหญ่ร้อยละ 95.00 มีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี โดยอายุน้อยที่สุดเท่ากับ 14 ปี อายุมากที่สุดเท่ากับ 31 ปี และมีอายุเฉลี่ยเท่ากับ 16.56 ปี ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.67 ปี ส่วนใหญ่ร้อยละ 34.80 การศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 (ปวช.2) มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ระหว่าง 3.01 – 3.50 มากที่สุด ร้อยละ 37.60 โดยผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนน้อยที่สุดเท่ากับ 1.50 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมากที่สุดเท่ากับ 4.00 และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเฉลี่ยเท่ากับ 3.08 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.54 ส่วนใหญ่ร้อยละ 63.40 ได้รับค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองตั้งแต่ 100 บาทขึ้นไปต่อวัน

โดยได้รับค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองน้อยสุดเท่ากับ 20 บาทต่อวัน ได้รับค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองสูงสุดเท่ากับ 600 บาทต่อวัน และได้รับค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองเฉลี่ยเท่ากับ 97.34 บาทต่อวัน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 58.57 บาทต่อวัน ส่วนใหญ่ร้อยละ 52.00 บิดา-มารดาอยู่ด้วยกัน ปัจจุบันกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 39.30 พักอาศัยอยู่กับอยู่กับบิดาและมารดา กลุ่มตัวอย่างที่เป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE ร้อยละ 22.10 และเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE เพียงร้อยละ 5.70

ส่วนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา แรงสนับสนุนจากเพื่อน และพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

ตาราง 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด (n = 402)

ระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก (8 – 10)	331	82.30
ปานกลาง (4 – 7)	63	15.70
น้อย (0 – 3)	8	2.00
Min = 3, Max = 10, \bar{X} = 8.41, S.D. = 1.28		

จากตาราง 2 ระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.30 มีความรู้อยู่ในระดับมาก (ตอบถูกต้องคะแนนอยู่ในช่วง 8 – 10 คะแนน) รองลงมาร้อยละ 15.70 มีความรู้ในระดับปานกลาง (ตอบถูกต้องคะแนนอยู่ในช่วง 4 – 7 คะแนน) และที่มีความรู้ในระดับน้อยเพียงร้อยละ 2.00 (ตอบถูกต้องคะแนนอยู่ในช่วง 0 – 3 คะแนน) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 8.41 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.28 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 3 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 10 คะแนน

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นรายข้อและการตอบได้ถูกต้อง (n = 402)

ความรู้เกี่ยวกับโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	การตอบได้ถูกต้อง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายเป็นเวลานาน จะทำให้ตกเป็นทาส	383	95.30
2. เฮโรอีนและยานอนหลับ มีฤทธิ์ต่อระบบประสาท	371	92.30
3. ยาม้า ยาบ้า ยาขยัน เป็นสารเสพติดชนิดเดียวกัน	353	87.80
4. สูบบุหรี่ ไม่ใช่สิ่งจำเป็นในการเข้าสังคมของวัยรุ่น	98	24.40
5. หลังการเสพยาบ้าแล้วทำให้ผู้เสพไม่ตั้งใจเรียนหนังสือ	354	88.10
6. ยาเสพติดทำลายอนาคตและก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม	379	94.30

ตาราง 3 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดเป็นรายข้อและการตอบได้ถูกต้อง (n = 402) (ต่อ)

ความรู้เกี่ยวกับโทษของการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	การตอบได้ถูกต้อง	
	จำนวน (คน)	ร้อยละ
7. ผู้เริ่มใช้ยาเสพติด มักมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม	384	95.50
8. กิจกรรมที่จัดอย่างเหมาะสม ทำให้ลดการเสี่ยงต่อการมั่วสุม	368	91.50
9. หากต้องการให้วัยรุ่นเลิกเสพยา ไม่ควรกักขังไว้ตามลำพัง	308	76.60
10. ชุมชนมีส่วนร่วมกำหนดมาตรการในการป้องกันยาเสพติด	382	95.00

จากตาราง 3 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด จำแนกตามรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด ในข้อ 7 “ผู้เริ่มใช้ยาเสพติด มักมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น ซึม ดวงตาสู้แสงสว่างไม่ได้ อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ขาดความรับผิดชอบ ฯลฯ” ตอบได้ถูกต้องร้อยละ 95.50 รองลงมาเป็นข้อ 1 “ยาเสพติดเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายเป็นช่วงระยะเวลาานาน ๆ ติดต่อกัน จะทำให้ตกอยู่ในใ้อานาจหรือเป็นทาสของสารนั้น” ตอบได้ถูกต้องร้อยละ 95.30 และกลุ่มตัวอย่างมีความรู้อยู่ในระดับน้อยที่สุดในข้อ 4 “การสูบบุหรี่หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ ไม่ใช่สิ่งจำเป็นในการเข้าสังคมของวัยรุ่น” ตอบได้ถูกต้องร้อยละ 24.40

ตาราง 4 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการควบคุมตนเอง (n = 402)

ระดับการควบคุมตนเอง	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก (30 – 40)	102	25.40
ปานกลาง (19 – 29)	299	74.40
น้อย (8 – 18)	1	0.20
Min = 19, Max = 40, \bar{x} = 28.97, S.D. = 3.97		

จากตาราง 4 ระดับการควบคุมตนเองของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 74.40 มีการควบคุมตนเองอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนอยู่ในช่วง 19 – 29 คะแนน) รองลงมาร้อยละ 25.40 มีการควบคุมตนเองอยู่ในระดับมาก (คะแนนอยู่ในช่วง 30 – 40 คะแนน) และมีการควบคุมตนเองอยู่ในระดับน้อยเพียงร้อยละ 0.20 (คะแนนอยู่ในช่วง 8 – 18 คะแนน) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.97 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 3.97 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 19 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน

ตาราง 5 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการควบคุมตนเองเป็นรายข้อและระดับการปฏิบัติ
(n = 402)

การควบคุมตนเอง	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. นักเรียนหักห้ามใจตนเองไม่หนีเรียน	36.60	29.10	26.90	3.70	3.70
2. ช่วงรอกลับบ้านนักเรียนจะเล่นดนตรี	28.60	33.30	28.40	6.70	3.00
3. นักเรียนจะไม่ทำสิ่งผิดกฎหมาย	45.50	28.10	17.20	6.50	2.70
4. ทำงานส่งครูไม่ทันนักเรียนจะไม่หนีเรียน	34.30	31.30	19.70	8.00	6.70
5. นักเรียนถอยห่างเพื่อนที่ยุ่งกับยาเสพติด	37.10	22.40	26.90	9.20	4.50
6. นักเรียนจะไม่ตอบโต้สิ่งที่มากกระตุ้น	15.40	18.70	32.80	18.90	14.20
7. นักเรียนไม่ชอบทำในสิ่งที่เสี่ยง	16.20	22.90	37.80	14.90	8.20
8. นักเรียนไม่รู้สึกรอคัดหน้าหรืออยากทำตาม	25.40	19.70	34.10	11.20	9.70

จากตาราง 5 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการควบคุมตนเอง จำแนกตามรายข้อปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ในข้อ 3 “นักเรียนต้องการทำอะไร เมื่อผิดกฎหมายนักเรียนจะไม่ทำ” ร้อยละ 45.50 รองลงมาเป็นข้อ 5 “ถ้าพบว่าเพื่อนคนใดเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด นักเรียนจะถอยห่างจากเพื่อนคนนั้น” ร้อยละ 37.10 และมีการควบคุมตนเองอยู่ในระดับน้อยที่สุดในข้อ 6 “นักเรียนเลือกจะไม่ตอบโต้สิ่งที่มากกระตุ้นหรือยั่วยุจริตใจในทันที โดยมีการยั้งคิดอยู่เสมอ” ร้อยละ 15.40

ตาราง 6 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับทักษะชีวิต (n = 402)

ระดับทักษะชีวิต	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก (30 – 40)	124	30.80
ปานกลาง (19 – 29)	276	68.70
น้อย (8 – 18)	2	0.50
Min = 18, Max = 40, \bar{x} = 29.03, S.D. = 4.86		

จากตาราง 6 ระดับทักษะชีวิตของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.70 มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนอยู่ในช่วง 19 – 29 คะแนน) รองลงมาร้อยละ 30.80 มีทักษะชีวิตอยู่ในระดับมาก (คะแนนอยู่ในช่วง 30 – 40 คะแนน) และมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับน้อยเพียงร้อยละ 0.50 (คะแนนอยู่ในช่วง 8 – 18 คะแนน) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 29.03 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.86 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 18 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน

ตาราง 7 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามทักษะชีวิตเป็นรายข้อและระดับการปฏิบัติ (n = 402)

ทักษะชีวิต	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. นักเรียนจะปรึกษาครูหรือผู้ปกครอง	28.40	30.80	32.10	7.20	1.50
2. เพื่อนแนะนำให้ทดลองใช้สารเสพติด นักเรียนจะเปลี่ยนเรื่องสนทนา	31.30	22.10	19.40	12.20	14.90
3. มีชายแปลกหน้ามากระเป๋ามาฝากไว้ นักเรียนจะปฏิเสธ	43.80	25.90	19.40	5.00	6.00
4. พบกลุ่มเพื่อนกำลังมั่วสุมเสพยาบ้า นักเรียนจะไม่ยอมเสพยา	46.00	17.40	18.70	9.00	9.00
5. ตอนช่วงใกล้สอบต้องทบทวนตำราจน ดิ๊ก นักเรียนจะไม่เสพยาบ้า	49.50	16.20	19.70	10.00	4.70
6. นักเรียนหลีกเลี่ยงการเที่ยวสถาน เจริญในเวลากลางคืน	33.10	17.90	22.90	10.40	15.70
7. เมื่อประสบกับความผิดหวังในชีวิต นักเรียนจะไม่รู้สึกท้อแท้และยอมแพ้	13.20	17.20	40.50	17.90	11.20
8. มีปัญหานักเรียนจะพูดคุยกับหลายคน	23.40	30.80	34.10	8.70	3.00

จากตาราง 7 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีทักษะชีวิตจำแนกตามรายข้อปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ในข้อ 5 “ตอนช่วงใกล้สอบต้องทบทวนตำราจนดิ๊ก เพราะหากผลการเรียนดีจะทำให้พ่อแม่ภูมิใจและมีความสุข นักเรียนจะไม่เสพยาบ้าเพื่อให้อ่านหนังสือได้นานขึ้น” ร้อยละ 49.50 รองลงมาเป็นข้อ 4 “หากนักเรียนพบกลุ่มเพื่อนกำลังมั่วสุมเสพยาบ้ากันอยู่และข่มขู่ว่าถ้าไม่ยอมเสพยาจะไปบอกครูจะโดนทำร้ายร่างกาย ถ้าไม่ยอมเป็นเช่นนั้นต้องเสพยาบ้า นักเรียนจะไม่ยอมเสพยาเพื่อเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ครั้งนี้” ร้อยละ 46.00 และมีทักษะชีวิตอยู่ในระดับน้อยที่สุดในข้อ 7 “เมื่อนักเรียนประสบกับความผิดหวังในชีวิต นักเรียนจะไม่รู้สึกท้อแท้และยอมแพ้” ร้อยละ 13.20

ตาราง 8 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับความสัมพันธภาพในครอบครัว (n = 402)

ระดับความสัมพันธภาพในครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก (30 – 40)	119	29.60
ปานกลาง (19 – 29)	249	61.90
น้อย (8 – 18)	34	8.50
Min = 13, Max = 40, \bar{x} = 28.01, S.D. = 5.99		

จากตาราง 8 ระดับความสัมพันธภาพในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 61.90 มีความสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนอยู่ในช่วง 19 – 29 คะแนน) รองลงมาร้อยละ 29.60 มีความสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับมาก (คะแนนอยู่ในช่วง 30 – 40 คะแนน) และมีความสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับน้อยเพียงร้อยละ 8.50 (คะแนนอยู่ในช่วง 8 – 18 คะแนน) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.01 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.99 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 13 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน

ตาราง 9 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามความสัมพันธภาพในครอบครัวเป็นรายข้อและระดับการปฏิบัติ (n = 402)

ความสัมพันธภาพในครอบครัว	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. ครอบครัวของนักเรียนไม่ทะเลาะกัน	21.40	29.10	31.60	12.40	5.50
2. มีเรื่องขัดแย้งในครอบครัวทุกคนต่างพยายามแก้ไข	23.10	28.40	35.80	9.50	3.20
3. เมื่อมีปัญหาสมาชิกในครอบครัวจะไม่แสดงความเย็นชากับนักเรียน	20.90	25.90	33.10	12.40	7.70
4. ครอบครัวของนักเรียนพูดคุยได้ทุกเรื่อง	22.40	22.90	36.30	12.70	5.70
5. ครอบครัวของนักเรียนช่วยเหลือกัน	34.10	27.60	30.60	6.70	1.00
6. นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับครอบครัวในวันหยุด	15.90	20.10	39.30	17.20	7.50
7. ครอบครัวให้กำลังใจนักเรียนในเรื่องการเรียน	31.10	23.90	32.30	9.50	3.20
8. ครอบครัวพูดคุยกับนักเรียนด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวล	15.70	22.90	45.30	11.90	4.20

จากตาราง 9 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวจำแนกตามรายข้อปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ในข้อ 5 “สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนมักจะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเสมอ” ร้อยละ 34.10 รองลงมาเป็นข้อ 7 “สมาชิกในครอบครัว ให้กำลังใจนักเรียนในเรื่องการเรียน” ร้อยละ 31.10 และมีความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวอยู่ในระดับน้อยที่สุดในข้อ 8 “สมาชิกในครอบครัวพูดคุยกับนักเรียนด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวล” ร้อยละ 15.70

ตาราง 10 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว
(n = 402)

ระดับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก (30 – 40)	109	27.10
ปานกลาง (19 – 29)	277	68.90
น้อย (8 – 18)	16	4.00
Min = 13, Max = 40, \bar{x} = 27.98, S.D. = 5.34		

จากตาราง 10 ระดับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 68.90 มีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนอยู่ในช่วง 19 – 29 คะแนน) รองลงมาร้อยละ 27.10 มีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวอยู่ในระดับมาก (คะแนนอยู่ในช่วง 30 – 40 คะแนน) และมีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวอยู่ในระดับน้อยเพียงร้อยละ 4.00 (คะแนนอยู่ในช่วง 8 – 18 คะแนน) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 27.98 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 5.34 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 13 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน

ตาราง 11 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นรายข้อและระดับการปฏิบัติ (n = 402)

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. จะคอยให้คำปรึกษา ตักเตือน เมื่อ นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสม	38.60	28.60	28.10	4.20	0.50
2. มีเวลาใส่ใจสอบถามเรื่องการเรียน อบรมความประพฤติของนักเรียน	12.70	20.40	46.50	14.20	6.20
3. เมื่อมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับพี่น้อง ผู้ปกครอง จะรับฟังเหตุผล	19.20	28.40	38.10	10.40	4.00

ตาราง 11 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวเป็นรายข้อและระดับการปฏิบัติ (n = 402) (ต่อ)

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	ระดับการปฏิบัติ				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
4. อธิบายถึงเหตุผลในการลงโทษนักเรียน	13.90	25.10	43.30	13.40	4.20
5. ให้อิสระนักเรียนได้ทำตามความใฝ่ฝัน	31.80	24.40	33.60	7.50	2.70
6. แนะนำมากกว่าคอยควบคุมความคิด ของนักเรียน	24.40	27.40	38.80	6.50	3.00
7. เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความ คิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ	20.60	19.90	37.80	12.20	9.50
8. ชมเชยหรือให้รางวัลแก่นักเรียน	21.10	17.90	38.60	14.70	7.70

จากตาราง 11 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวจำแนกตามรายข้อปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด ในข้อ 1 “พ่อแม่หรือผู้ปกครอง จะคอยให้คำปรึกษา ตักเตือน เมื่อนักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมเสมอ” ร้อยละ 38.60 รองลงมาเป็นข้อ 5 “พ่อแม่หรือผู้ปกครอง จะให้อิสระนักเรียนได้ทำตามความใฝ่ฝันหรือตามที่นักเรียนจะสามารถเป็นได้ โดยอยู่ในกรอบที่ถูกต้อง” ร้อยละ 31.80 และมีการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวอยู่ในระดับน้อยที่สุดในข้อ 2 “พ่อแม่หรือผู้ปกครอง มีเวลาใส่ใจสอบถามเรื่องการเรียนหรืออบรมความประพฤติของนักเรียน” ร้อยละ 12.70

ตาราง 12 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด (n = 402)

ระดับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก (30 – 40)	135	33.60
ปานกลาง (19 – 29)	258	64.20
น้อย (8 – 18)	9	2.20
Min = 14, Max = 40, \bar{x} = 28.59, S.D. = 4.92		

จากตาราง 12 ระดับการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่างพบว่าส่วนใหญ่ร้อยละ 64.20 มีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนอยู่ในช่วง 19 – 29 คะแนน) รองลงมาร้อยละ 33.60 มีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับมาก (คะแนนอยู่ในช่วง 30 – 40 คะแนน) และมีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยเพียงร้อยละ 2.20 (คะแนนอยู่ในช่วง 8 – 18 คะแนน) ตามลำดับ โดยมี

คะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 28.59 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 4.92 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 14 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 40 คะแนน

ตาราง 13 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด เป็นรายข้อและระดับการรับรู้ (n = 402)

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. เมื่อรับชมละคร นักเรียนเลือกปฏิบัติตามค่านิยมที่ดี	30.10	28.40	31.60	3.70	6.20
2. นักเรียนได้รับความรู้เรื่องโทษยาเสพติดจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ	30.10	32.30	33.30	3.20	1.00
3. นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารการป้องกันยาเสพติดจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์	30.80	29.10	34.30	4.70	1.00
4. นักเรียนให้ความสนใจศึกษาหาความรู้กฎหมายยาเสพติดทางอินเทอร์เน็ต	19.90	27.40	44.00	5.70	3.00
5. หน่วยงานราชการมาให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในสถานศึกษาของนักเรียน	20.10	28.40	43.50	5.20	2.70
6. การนำเสนอข่าวผลต่อพฤติกรรมกรรมการป้องกันตนเองให้ไกลจากยาเสพติด	24.90	30.60	39.10	4.20	1.20
7. การนำเสนอข่าวพิษภัยของยาเสพติดมีมากทำให้ป้องกันตนเองมากขึ้น	5.70	9.70	40.00	25.60	18.90
8. การประชาสัมพันธ์เป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมป้องกันตนเอง	25.90	28.60	38.10	5.00	2.50

จากตาราง 13 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดจำแนกตามรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดในข้อ 3 “นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ต” ร้อยละ 30.80 รองลงมาเป็นข้อ 2 “นักเรียนได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์เรื่องโทษและพิษภัยเกี่ยวกับยาเสพติดจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ต” และข้อ 1 “เมื่อรับชม รับประทานอาหาร ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติด นักเรียนเลือกปฏิบัติตามค่านิยมที่ดี” ร้อยละ 30.10 เท่ากัน และมีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยที่สุดในข้อ 7 “บทบาทของสื่อในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติดมีมากทำให้พฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติดมากขึ้นด้วย” ร้อยละ 5.70

ตาราง 14 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา
(n = 402)

ระดับการรับรู้แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก (38 – 50)	61	15.20
ปานกลาง (24 – 37)	333	82.80
น้อย (10 – 23)	8	2.00
Min = 18, Max = 50, \bar{x} = 36.22, S.D. = 6.08		

จากตาราง 14 ระดับการรับรู้แรงสนับสนุนจากสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 82.80 มีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนอยู่ในช่วง 24 – 37 คะแนน) รองลงมาร้อยละ 15.20 มีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับมาก (คะแนนอยู่ในช่วง 38 – 50 คะแนน) และมีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยเพียงร้อยละ 2.00 (คะแนนอยู่ในช่วง 10 – 23 คะแนน) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 36.22 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.08 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 18 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน

ตาราง 15 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้แรงสนับสนุนจากสถานศึกษาเป็นรายข้อและระดับการรับรู้ (n = 402)

แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. มีบอร์ดประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด	18.70	32.80	41.50	5.20	1.70
2. นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์และป้องกันยาเสพติดที่สถานศึกษาจัดขึ้น	20.60	16.40	35.30	17.90	9.70
3. ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโทษและพิษภัยยาเสพติด ผ่านรายวิชาต่าง ๆ	18.20	35.30	40.80	4.00	1.70
4. จัดบริการมุมเพื่อนใจวัยรุ่น	19.40	24.40	48.00	4.70	3.50
5. ส่งเสริมให้จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพและกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์	21.10	30.10	44.30	3.00	1.50
6. ฝ่ายปกครองมีความเข้มงวดในการควบคุมการใช้สารเสพติด	22.60	29.40	40.00	5.20	2.70
7. ครู/อาจารย์ออกเยี่ยมบ้าน	17.70	27.40	45.30	6.00	3.70

ตาราง 15 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้แรงสนับสนุนจากสถานศึกษาเป็นรายข้อและระดับการรับรู้ (n = 402) (ต่อ)

แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
8. ครู/อาจารย์ไม่สูบบุหรี่ให้นักเรียนเห็น	36.10	16.40	29.90	10.90	6.70
9. ครู/อาจารย์เอาใจใส่นักเรียน	28.60	30.30	36.10	3.20	1.70
10. ครู/อาจารย์ ตักเตือนนักเรียนและเพื่อน ๆ ให้หลีกเลี่ยงยาเสพติด	39.60	26.60	29.40	2.70	1.70

จากตาราง 15 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา จำแนกตามรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดในข้อ 10 “ครู/อาจารย์ ตักเตือนนักเรียนและเพื่อน ๆ ให้หลีกเลี่ยงยาเสพติด” ร้อยละ 39.60 รองลงมาเป็นข้อ 8 “ครู/อาจารย์ มักจะสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้นักเรียนเห็น” ร้อยละ 36.10 และมีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยที่สุดในข้อ 7 “ครู/อาจารย์ ออกเยี่ยมบ้านเพื่อศึกษาทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีของนักเรียน” ร้อยละ 17.70

ตาราง 16 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับการรับรู้แรงสนับสนุนจากเพื่อน (n = 402)

ระดับการรับรู้แรงสนับสนุนจากเพื่อน	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก (38 – 50)	152	37.80
ปานกลาง (24 – 37)	245	60.90
น้อย (10 – 23)	5	1.20
Min = 22, Max = 50, \bar{x} = 35.61, S.D. = 6.05		

จากตาราง 16 ระดับการรับรู้แรงสนับสนุนจากเพื่อนของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 60.90 มีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนอยู่ในช่วง 24 – 37 คะแนน) รองลงมาร้อยละ 37.80 มีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับมาก (คะแนนอยู่ในช่วง 38 – 50 คะแนน) และมีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยเพียงร้อยละ 1.20 (คะแนนอยู่ในช่วง 10 – 23 คะแนน) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 35.61 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 6.05 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 22 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 50 คะแนน

ตาราง 17 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามการรับรู้แรงสนับสนุนจากเพื่อนเป็นรายข้อและระดับการรับรู้ (n = 402)

แรงสนับสนุนจากเพื่อน	ระดับการรับรู้				
	มากที่สุด (ร้อยละ)	มาก (ร้อยละ)	ปานกลาง (ร้อยละ)	น้อย (ร้อยละ)	น้อยที่สุด (ร้อยละ)
1. ชักชวนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรม	18.20	26.10	41.00	7.00	7.70
2. แสดงความรังเกียจหากนักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด	12.90	21.40	41.30	14.20	10.20
3. คอยเตือนไม่ให้นักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด	29.40	27.40	35.80	4.20	3.20
4. แนะนำให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการคบคนที่ชักชวน	32.10	27.10	31.60	6.00	3.20
5. คอยเป็นกำลังใจในการหลีกเลี่ยงการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเสพยาเสพติด	31.30	26.60	34.60	3.70	3.70
6. ได้รับข้อมูลความสูญเสียที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดจากเพื่อนเสมอ ๆ	20.40	26.10	38.30	8.50	6.70
7. คอยรับฟังปัญหาและให้คำแนะนำที่ดี	30.30	24.60	37.80	4.50	2.70
8. เมื่อมีงานเลี้ยงเพื่อนมีการใช้สารเสพติดเพื่อความสนุกสนาน	28.60	15.20	36.60	12.90	6.70
9. ชักชวนให้นักเรียนทดลองสูบบุหรี่หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์	27.60	20.40	33.10	11.20	7.70
10. ชักชวนนักเรียนให้หนีเรียนเพื่อไปเที่ยวตามแหล่งสถานบันเทิง	33.80	16.90	33.10	8.70	7.50

จากตาราง 17 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้แรงสนับสนุนจากเพื่อน จำแนกตามรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดข้อ 10 “เพื่อน มักชักชวนนักเรียนให้หนีเรียนเพื่อไปเที่ยวตามแหล่งสถานบันเทิง” ร้อยละ 33.80 รองลงมาเป็นข้อ 4 “เพื่อน แนะนำให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการคบคนที่ชักชวนให้ทดลองเสพยาบ้า” ร้อยละ 32.10 และมีการรับรู้แรงสนับสนุนอยู่ในระดับน้อยที่สุดในข้อ 2 “เพื่อน แสดงความรังเกียจหากนักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด” ร้อยละ 12.90

ตาราง 18 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามระดับพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติด
(n = 402)

ระดับพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติด	จำนวน (คน)	ร้อยละ
มาก (47 – 60)	159	39.60
ปานกลาง (31 – 46)	152	37.80
น้อย (15 – 30)	91	22.60
Min = 15, Max = 60, \bar{x} = 42.48, S.D. = 11.51		

จากตาราง 18 ระดับพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดของกลุ่มตัวอย่างพบว่า ส่วนใหญ่ร้อยละ 39.60 มีพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดอยู่ในระดับมาก (คะแนนอยู่ในช่วง 47 – 60 คะแนน) รองลงมา ร้อยละ 37.80 มีพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง (คะแนนอยู่ในช่วง 31– 46 คะแนน) และมีพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดอยู่ในระดับน้อย ร้อยละ 22.60 (คะแนนอยู่ในช่วง 15 – 30 คะแนน) ตามลำดับ โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 42.48 คะแนน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 11.51 คะแนน คะแนนต่ำสุดเท่ากับ 15 คะแนน และสูงสุดเท่ากับ 60 คะแนน

ตาราง 19 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดเป็นรายข้อและระดับการปฏิบัติ (n = 402)

พฤติกรรมกำบังกันยาเสพติด	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง	ปฏิบัติ บางครั้ง	ไม่ปฏิบัติ เลย
	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)	(ร้อยละ)
1. ปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ทดลอง	39.60	17.20	29.40	13.90
2. ปฏิเสธโดยไม่สนใจกับคำต่อว่าหรือขู่ข่มขู่ของเพื่อน	40.80	21.90	26.90	10.40
3. ปฏิเสธโดยเดินหนีออกจากสถานการณ์	38.60	22.90	30.10	8.50
4. ปฏิเสธโดยหาข้ออ้างอย่างนุ่มนวล	39.30	23.40	27.60	9.70
5. หลีกเลี้ยงสถานที่ที่เพื่อนกำลังมั่วสุม	45.50	21.10	24.10	9.20
6. หลีกเลี้ยงการไปเที่ยวผับ บาร์	46.30	19.20	24.60	10.00
7. ไม่สบายใจจะปรึกษาครอบครัว	34.80	22.60	33.30	9.20
8. ไม่สบายใจจะพูดคุยกับเพื่อน	34.30	27.10	29.60	9.00
9. แม้ว่าจะรู้สึกโกรธจะไม่ใช้สารเสพติด	37.30	20.60	29.40	12.70
10. ใช้เวลาว่างในการดูหนัง ฟังเพลง เล่นดนตรี	44.50	23.40	25.90	6.20
11. ใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ/ทำการบ้าน	26.40	29.40	35.10	9.20

ตาราง 19 ร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดเป็นรายข้อและระดับการปฏิบัติ (n = 402) (ต่อ)

พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด	ระดับการปฏิบัติ			
	ปฏิบัติ ทุกครั้ง (ร้อยละ)	ปฏิบัติ บ่อยครั้ง (ร้อยละ)	ปฏิบัติ บางครั้ง (ร้อยละ)	ไม่ปฏิบัติ เลย (ร้อยละ)
12. ใช้เวลาว่างในการออกกำลังกายและเล่นกีฬา	30.30	26.90	35.80	7.00
13. ใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนทำงานบ้าน	33.80	26.60	31.80	7.70
14. ใช้เวลาว่างในการหารายได้พิเศษให้ครอบครัว	24.60	23.60	38.30	13.40
15. ใช้เวลาว่างไปกับการเรียนพิเศษ	18.20	17.40	37.30	27.10

จากตาราง 19 พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด จำแนกตามรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุดข้อ 6 “นักเรียนหลีกเลี่ยงการไปเที่ยวผับ บาร์ หรือสถานบันเทิงที่มีการมั่วสุมใช้สารเสพติด” ร้อยละ 46.30 รองลงมาข้อ 5 “นักเรียนหลีกเลี่ยงสถานที่ที่เพื่อนกำลังมั่วสุมใช้สารเสพติด” ร้อยละ 45.50 และมีพฤติกรรมการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดในข้อ 15 “วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ นักเรียนและเพื่อนจะใช้เวลาว่างไปกับการเรียนพิเศษ” ร้อยละ 18.20

ส่วนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

ตาราง 20 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา แรงสนับสนุนจากเพื่อน กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

ตัวแปร	พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด	
	r	P-value
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน	0.102	0.040*
ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	0.169	0.001*
การควบคุมตนเอง	0.433	< 0.001*
ทักษะชีวิต	0.448	< 0.001*
การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	0.373	< 0.001*
สัมพันธภาพในครอบครัว	0.404	< 0.001*
แรงสนับสนุนจากเพื่อน	0.447	< 0.001*

ตาราง 20 สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต สัมพันธภาพในครอบครัว การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา แรงสนับสนุนจากเพื่อน กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด (ต่อ)

ตัวแปร	พฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด	
	r	P-value
แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา	0.506	< 0.001*
การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด	0.525	< 0.001*

* p < 0.05

จากตาราง 20 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การควบคุมตนเอง และทักษะชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.102, p = 0.040$; $r = 0.169, p = 0.001$; $r = 0.433, p < 0.001$; $r = 0.448, p < 0.001$ ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว และสัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.373, p < 0.001$; $r = 0.404, p < 0.001$ ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ แรงสนับสนุนจากเพื่อน แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา และการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด มีความสัมพันธ์เชิงบวกพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.447, p < 0.001$; $r = 0.506, p < 0.001$; $r = 0.525, p < 0.001$ ตามลำดับ) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย

บทที่ 5 บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบเชิงพรรณนาเพื่อหาความสัมพันธ์ (correlation descriptive study) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการป้องกันยา และปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร กลุ่มตัวอย่างนักเรียนที่ศึกษาอยู่ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ปีการศึกษา 2564 จำนวน 402 คน ซึ่งเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามที่มีเนื้อหาและโครงสร้างครอบคลุมตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย และผ่านการตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาจากผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ซึ่งผู้วิจัยได้กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติไว้ที่ 0.05 ผลการศึกษาสามารถอธิบายตามสมมติฐานของการวิจัยดังรายละเอียดต่อไปนี้

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ด้านข้อมูลส่วนบุคคลพบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 61.70 เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 15 – 18 ปี ร้อยละ 95.00 และกำลังศึกษาอยู่ในประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นปีที่ 2 (ปวช.2) ร้อยละ 34.80 มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ระหว่าง 3.01 – 3.50 ส่วนใหญ่ได้รับค่าใช้จ่ายจากผู้ปกครองตั้งแต่ 100 บาทขึ้นไปต่อวัน ร้อยละ 63.40 สถานภาพทางครอบครัว บิดา-มารดาอยู่ด้วยกัน ร้อยละ 52.00 พักอาศัยอยู่กับบิดาและมารดา ร้อยละ 39.10 เป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE ร้อยละ 22.10 และเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE เพียงร้อยละ 5.70 มีความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 82.30 การควบคุมตนเองอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 74.40 ทักษะชีวิตอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 68.70 ด้านปัจจัยครอบครัวพบว่า ส่วนใหญ่มีสัมพันธภาพในครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง 61.90 การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 68.90 และด้านปัจจัยแรงสนับสนุนทางสังคมพบว่า ส่วนใหญ่มีการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 64.20 มีการรับรู้แรงสนับสนุนจากสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 82.80 และมีการรับรู้แรงสนับสนุนจากเพื่อนอยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 60.90 สำหรับผลการศึกษาระดับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดพบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 39.60

2. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัว และปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคมกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดพบว่า ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต มีความสัมพันธ์เชิงบวกพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.102, p = 0.040$; $r = 0.169, p = 0.001$; $r = 0.433, p < 0.001$; $r = 0.448, p < 0.001$) ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์เชิงบวกพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.373, p < 0.001$; $r = 0.404, p < 0.001$) และปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ แรงสนับสนุนจากเพื่อน แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด มีความสัมพันธ์เชิงบวกพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.447, p < 0.001$; $r = 0.506, p < 0.001$; $r = 0.525, p < 0.001$)

อภิปรายผลการวิจัย

ผู้วิจัยอภิปรายผลปัจจัยทำนายพฤติกรรมละเว้นการดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนต้น อำเภอเมือง จังหวัดกำแพงเพชร จำแนกตามสมมติฐานการวิจัย ดังนี้

สมมติฐานการวิจัย ข้อ 1 ปัจจัยด้านบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง สถานภาพครอบครัว สถานที่พักอาศัย การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การควบคุมตนเอง และทักษะชีวิต มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.102$, $p = 0.040$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นตัวชี้วัดถึงสติปัญญา ความรู้ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์ตลอดจนการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมของบุคคลนั้น (อังคณา เพชรภาพ, 2551; Flay and Petraitis, 1994) ดังนั้นการที่นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดีย่อมส่งผลต่อการวิเคราะห์ถึงโทษและพิษภัยของยาเสพติด เมื่ออยู่ในสถานการณ์ที่เสี่ยงต่อการใช้ยาเสพติด จึงมีความยับยั้งชั่งใจและมีวิธีป้องกันตนเองไม่ให้ไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดเหล่านั้น การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้สารเสพติดในนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส (สรวิชญ์ เหล่าดรุณ, 2561) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการป้องกันการใช้สารเสพติด โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงจะมีพฤติกรรมการป้องกันการใช้สารเสพติดสูงด้วย สอดคล้องกับผลการศึกษาพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษา สาขาวิชาบริหารธุรกิจและบัญชี สถาบันอาชีวศึกษา (วรรณวิมล จงจรรยาสุกุล, 2562) พบว่า นักศึกษาที่มีเกรดเฉลี่ยต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา (ช่อแก้ว ส่งแสงทอง, 2560) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงมีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดมากกว่านักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนปานกลางและต่ำ สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ปิยนุช ศรีพรมทอง และคณะ, 2559) พบว่า นักศึกษาที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี (ศุภร ชินะเกตุ, 2553) พบว่า นักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกันมีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดแตกต่างกัน เนื่องจากนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีจะมีความรู้ ความเข้าใจถึงโทษของยาเสพติดมากกว่า จึงส่งผลให้มีพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดสูงกว่า สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ (รังสรรค์ เสนาสินธุ์, 2550) พบว่า ระดับผลการเรียนมีผลต่อพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติดให้โทษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดกับพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.169$, $p = 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ความรู้เป็นกลไกขั้นแรกของการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติและการคงไว้ซึ่งพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพของบุคคล มีผลโดยตรงต่อความโน้มเอียงที่บุคคลจะกระทำพฤติกรรมส่งเสริมสุขภาพได้อย่างต่อเนื่องจนเป็นแบบแผนในการดำเนินชีวิตประจำวัน การเรียนรู้ของบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญที่จะก่อให้เกิดการแสดงออกให้เห็นในลักษณะของการกระทำและไม่กระทำในสิ่งที่เป็นผลดีต่อสุขภาพหรือผลเสียต่อสุขภาพ (อรอนงค์ สุทธิ, 2553) ซึ่งส่วนใหญ่เด็กนักเรียนจะได้รับความรู้จากสถานศึกษา ดังนั้นกระทรวงศึกษาธิการจึงได้มีมาตรการสร้างการรับรู้ วรรณรงค์ ประชาสัมพันธ์ ในการป้องกันและเฝ้าระวังปัญหาสารเสพติดผ่านช่องทางต่าง ๆ เช่น เสียงตามสาย เว็บไซต์โรงเรียน การสอดแทรกโทษพิษภัยของสารเสพติดผ่านกิจกรรมการเรียนการสอน และกิจกรรมพัฒนา ผู้เรียน ส่งผลให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับยาเสพติดทั้งในเรื่องของความหมายของยาเสพติด ประเภทของยาเสพติด สาเหตุของการติดยาเสพติด โทษและพิษภัยที่เกิดจากยาเสพติด รวมทั้งการป้องกัน ตนเองจากยาเสพติด จึงทำให้กลุ่มตัวอย่างมีความรู้เกี่ยวกับสารเสพติดอยู่ในระดับมาก สามารถวิเคราะห์และ ประเมินคุณค่าว่าตนเองจะได้รับผลที่เป็นประโยชน์หรือโทษจากการใช้สารเสพติด การศึกษาครั้งนี้สอดคล้อง กับผลการศึกษาปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนใน โรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร (สุพันธ์ุ คะโยธา และวุฒิพงศ์ ภักดีกุล, 2561) พบว่า ความรู้ เรื่องสารเสพติดและกฎหมายสามารถร่วมกันทำนายการป้องกันการใช้สารเสพติดได้ร้อยละ 27.50 ($p < 0.05$) สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กานดา สุขมาก และยุวดี แตรประสิทธิ์, 2561) พบว่าการรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมกำบังกัน ยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 33.40 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ปิยนุช ศรีพรหมทอง และคณะ, 2559) พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดได้ร้อยละ 35.40 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผล ต่อพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี (ศุภร ชินะเกต, 2553) พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับยาเสพติดสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดได้ ร้อยละ 32.80

การควบคุมตนเองกับพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า การควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.433$, $p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า พฤติกรรมส่วนใหญ่ของมนุษย์จะอยู่ภายใต้การควบคุมตนเองทั้งด้านความคิด อารมณ์ ความรู้สึก และการ กระทำให้เป็นไปในทิศทางที่ต้องการ ไม่ว่าจะเผชิญปัญหาหรืออุปสรรคใด ๆ ที่ก่อให้เกิดปัญหาความขัดแย้งในใจ (Bandura, 1997) บุคคลจะใช้วิธีการใดวิธีการหนึ่งหรือหลายวิธีรวมกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของ ตนเองจากพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ไปสู่พฤติกรรมที่พึงประสงค์ โดยที่บุคคลนั้นเป็นผู้กำหนดพฤติกรรม เป้าหมายและกระบวนการที่จะนำไปสู่เป้าหมายด้วยตนเอง ดังนั้นบุคคลที่มีการควบคุมตนเองสูงจะมีแนวโน้มที่ จะเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดค่อนข้างต่ำ ในขณะที่บุคคลที่มีการควบคุมตนเองต่ำจะมีแนวโน้มที่จะเข้าไปยุ่ง เกี่ยวกับยาเสพติดสูง การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมกำบังกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพ

รัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี (กานดา สุขมาก และยุวดี แตรประสิทธิ์, 2561) พบว่าการควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 33.40 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิเสธยาเสพติดของนักเรียนอาชีวศึกษาภาคีรัฐในเขตกรุงเทพมหานคร (ณัฐธิดา เดชมิตร, 2559) พบว่า การควบคุมตนเองมีความสัมพันธ์กับการปฏิเสธยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถทำนายความสำเร็จในการปฏิเสธยาเสพติด ได้ร้อยละ 11.6 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ปิยนุช ศรีพรหมทอง และคณะ, 2559) พบว่า การควบคุมตนเองสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 35.40 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี (ศุภร ชินะเกตุ, 2553) พบว่า การควบคุมตนเองสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 32.80

ทักษะชีวิตกับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า ทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.448, p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า นักเรียนมีพัฒนาการทางสติปัญญาตั้งแต่วัยเด็กแบบบูรณาการสู่กระบวนการใช้เหตุผลเชิงนามธรรม มีความคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ และมีความคิดซับซ้อน มีเหตุผล มีการตั้งเงื่อนไขหรือคาดเดาเหตุการณ์และหาข้อสรุปอย่างสมเหตุสมผล ทำให้เข้าใจตนเอง ผู้อื่น และสังคม รู้จักแยกแยะความถูกต้องศีลธรรม จรรยา ถือได้ว่ามีการพัฒนาทางความคิดอย่างสมบูรณ์ (พรนภา หอมสินธุ์, 2558) จึงส่งผลให้นักเรียนมีทักษะชีวิตด้านพุทธิปัญญา ด้านจิตพิสัย และทักษะพิสัยที่ดี การศึกษาค้นคว้านี้สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุตาฯ สยามบรมราชกุมารี (กานดา สุขมาก และยุวดี แตรประสิทธิ์, 2561) พบว่าทักษะชีวิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 33.40 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย (ปิยนุช ศรีพรหมทอง และคณะ, 2559) พบว่า ทักษะชีวิตสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 35.40 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี (ศุภร ชินะเกตุ, 2553) พบว่า ทักษะชีวิตสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 32.80

สำหรับเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ที่ได้รับจากผู้ปกครอง สถานภาพครอบครัว สถานที่พักอาศัย การเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE การเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE ไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

สมมติฐานการวิจัย ข้อ 2 ปัจจัยด้านครอบครัว ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.373, p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวจะมีความสำคัญในการกำหนดกฎระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้นักเรียนดำเนินชีวิตไปในแนวทางที่ครอบครัวและสังคมประสงค์จะให้ เป็น ซึ่งถ้าครอบครัวมีวิธีการอบรมเลี้ยงดูในทางที่ถูกและเหมาะสม ก็จะทำให้นักเรียนปฏิบัติตนในทางที่ถูก ในทางตรงกันข้ามถ้าได้รับการเลี้ยงดูไม่ดี ทำให้พัฒนาทางด้านคุณธรรมถูกบดบังและประพฤติตนไปในทางที่ไม่พึงประสงค์ โดยทำในสิ่งที่สังคมส่วนใหญ่ไม่ยอมรับ เช่น การใช้สารเสพติดร้ายแรง เป็นต้น การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์ สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กานดา สุขมาก และยุวดี แตรประสิทธิ์, 2561) พบว่า การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว มีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 33.40

สัมพันธภาพในครอบครัวกับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า สัมพันธภาพในครอบครัวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.404, p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า ครอบครัวเป็นสถาบันทางสังคมแห่งแรกที่มีความสัมพันธ์และสำคัญมากในการถ่ายทอดแบบการประพฤติตลอดจนความเชื่อและพฤติกรรมต่าง ๆ ให้กับนักเรียน เพราะฉะนั้นการที่นักเรียนจะมีบุคลิกภาพหรือลักษณะนิสัยเป็นอย่างไรนั้น ความสัมพันธ์ภาพในครอบครัวจะมีความสำคัญเป็นอย่างมาก หากครอบครัวของนักเรียนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีการสื่อสารทางบวก มีการใช้เวลาว่างร่วมกันในการทำกิจกรรม ดูแลเอาใจใส่เอื้ออาทรต่อกัน ให้กำลังใจซึ่งกันและกัน พฤติกรรมเหล่านี้จะส่งผลให้นักเรียนมีความเข้มแข็งทางด้านจิตใจ มีทักษะชีวิต มีความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวได้เมื่อเจอสถานการณ์เลวร้ายที่จะชักจูงไปเสพยาเสพติด การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการใช้อาหารเสริมในนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส (สรวิชัย เหล่าตรุณ, 2561) พบว่า สัมพันธภาพในครอบครัว สามารถร่วมทำนายพฤติกรรมป้องกันการใช้อาหารเสริมได้ร้อยละ 40.9 ($p < 0.05$) สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา (ช่อแก้ว ส่งแสงทอง, 2560) พบว่า ความสัมพันธ์กับครอบครัว สามารถรวมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียน ได้ร้อยละ 18.20 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันปัญหาเสพยาเสพติดของนักศึกษาการศึกษานอกระบบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (พรภักดิ์ พานพิศ, 2552) พบว่า ความสัมพันธ์ในครอบครัว มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด ที่ระดับความมีนัยสำคัญ 0.05

สมมติฐานการวิจัย ข้อ 3 ปัจจัยด้านแรงสนับสนุนทางสังคม ได้แก่ แรงสนับสนุนจากเพื่อน, แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา และการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

แรงสนับสนุนจากเพื่อนกับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า แรงสนับสนุนจากเพื่อนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.447, p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า เพื่อนเป็นแหล่งสนับสนุนปฐมภูมิของนักเรียนที่มีความสำคัญรองลงมาจากครอบครัว เพื่อนจึงมีอิทธิพลในการเสริมแรงมากที่สุด โดยเฉพาะเพื่อนสนิทที่สุด (จีระศักดิ์ เจริญพันธ์ และเฉลิมพล ต้นสกุล, 2550) เนื่องจากนักเรียนเป็นวัยที่เริ่มห่างเหินพ่อแม่เข้าสู่สังคมที่ตนเองชอบ ต้องการยึดเพื่อนเป็นแกนหลักจึงให้ความสำคัญกับเพื่อนในฐานะแหล่งข่าว ที่ปรึกษา ที่พึ่งพา ส่งเสริม และเป็นแบบอย่างของพฤติกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ นักเรียนยังมีความต้องการเป็นที่ยอมรับและยกย่องจากเพื่อน ซึ่งออกมาในรูปของการเลียนแบบพฤติกรรมของกลุ่มเพื่อน (Bandura, 1977) การคบเพื่อนนั้นย่อมมีทั้งคุณและโทษ ถ้าวัยรุ่นเลือกคบเพื่อนที่ดีที่จะชักจูงไปในทางที่ดี ในทางตรงกันข้ามหากเลือกคบเพื่อนที่ไม่ดีก็อาจนำไปในทางที่เสื่อมถอยได้เช่นกัน การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กานดา สุขมาก และยุวดี แตรประสิทธิ์, 2561) พบว่า การได้รับการสนับสนุนทางสังคมจากเพื่อนมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 33.40 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้สารเสพติดในนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส (สรวิชญ์ เหล่าตรุณ, 2561) พบว่า สัมพันธ์ภาพกับเพื่อนสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมการป้องกันการใช้สารเสพติดได้ร้อยละ 40.9 ($p < 0.05$) สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์ (รังสรรค์ เสนาสิงห์, 2550) พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อน มีอำนาจทำนายพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติดให้โทษ ได้ร้อยละ 19.80 และมีค่าความสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.445

แรงสนับสนุนจากสถานศึกษากับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า แรงสนับสนุนจากสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.506, p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ทั้งนี้อาจอธิบายได้ว่า สถานศึกษา และครู อาจารย์ เป็นแหล่งสนับสนุนระดับทุติยภูมิของวัยรุ่นที่มีความสัมพันธ์กันตามหน้าที่ที่สังคมกำหนด โดยครูและอาจารย์มีบทบาทถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความสนใจ ทักษะที่จำเป็นในการมีชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลในสังคม (เยาวลักษณ์ จิตตะโคตร, 2544; บวร งามศรีอุดม, 2545) อาจอยู่ในรูปของการสนับสนุนด้านอารมณ์ ข้อมูลข่าวสาร วัสดุอุปกรณ์ การให้คำปรึกษา คำแนะนำ การรับฟัง การเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น กระตุ้นให้รู้จักใช้ความคิดเมื่อพบอุปสรรคในชีวิตประจำวัน และส่งเสริมการทำกิจกรรมที่ดี จึงทำให้วัยรุ่นได้รู้จักและเข้าใจตนเอง ซึ่งจะช่วยพัฒนาให้วัยรุ่นเป็นคนดี คนเก่ง มีความสุขทั้งร่างกาย จิตใจ และยังส่งผลให้การดำเนินชีวิต มีคุณภาพ มีคุณค่าทั้งต่อตนเองและสังคมรอบข้างอีกด้วย การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา (ช่อแก้ว ส่งแสงทอง, 2560) พบว่า ปัจจัยด้านโรงเรียนสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนได้ร้อยละ 18.20 เนื่องจากโรงเรียนมีการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดใน

โรงเรียน โดยมีการแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบในการป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติด มีการประสานงานระหว่างโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ให้มีส่วนร่วมในการป้องกันและเฝ้าระวังนักเรียนที่มีพฤติกรรมเสพติด โรงเรียนมีการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรม การจัดสภาพแวดล้อมในชั้นเรียน บรรยากาศของโรงเรียนที่น่าอยู่ การณรงค์ให้โรงเรียนเป็นเขตปลอดยาเสพติด และมีการให้ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการป้องกันยาเสพติด เพื่อให้นักเรียนรู้เท่าทันไม่ตกเป็นเหยื่อของยาเสพติด สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี (กานดา สุขมาก และยุวดี แตรประสิทธิ์, 2561) พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนจากสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสามารถร่วมทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 33.40 สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดราชบุรี (ศุภร ชินะเกตุ, 2553) พบว่า การได้รับแรงสนับสนุนจากสถานศึกษาสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติด ได้ร้อยละ 32.80 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนดงหลวงวิทยา อำเภอดงหลวง จังหวัดกาฬสินธุ์ (บุรฉัตร จันทรแดง, 2560) พบว่า สิ่งแวดล้อมในโรงเรียนมีผลต่อพฤติกรรมเสี่ยงต่อยาเสพติด ($Beta = 0.232$) สามารถอธิบายการผันแปรของตัวแปรตามได้ร้อยละ 27.50

การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดกับความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด

จากการศึกษาพบว่า การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($r = 0.525, p < 0.001$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย การศึกษาครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา (ช่อแก้ว ส่งแสงทอง, 2560) พบว่า ปัจจัยด้านสื่อสามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักเรียนได้ร้อยละ 18.20 เนื่องจากนักเรียนให้ความสำคัญกับเนื้อหา และใช้ประโยชน์จากคอมพิวเตอร์ในแง่การศึกษา มีการควบคุมเวลาในการเล่นอินเทอร์เน็ต และได้รับคำแนะนำปลูกฝังผลดีผลเสียในด้านต่าง ๆ ของการเล่นแบบพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในสื่อสังคมออนไลน์ จึงทำให้นักเรียนได้รับประโยชน์จากการใช้สื่อสังคมออนไลน์มากกว่าโทษ สอดคล้องกับผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันปัญหาเสพติดของนักศึกษาการศึกษานอกระบบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ (พรภักดิ์ พานพิศ, 2552) พบว่า ระดับพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับดี และเมื่อพิจารณารายข้อ การปฏิบัติพฤติกรรมป้องกันยาเสพติดในระดับดี มีค่าเฉลี่ยตั้งแต่ 3.76 - 4.35 คือ การรับฟังข่าวสารและศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดจากสื่อต่าง ๆ สอดคล้องกับการศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย (พุทธิพร พงศ์นันท์กุลกิจ, 2561) พบว่า พฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญา สามารถร่วมกันทำนายพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติด ($p < .05$) กล่าวคือ การบริโภคสื่ออย่างไม่มีวิจารณญาณ หรือแม้แต่การติดสื่อออนไลน์ รวมทั้งสื่อต่าง ๆ เช่น วิทย์ โทรทัศน์ มีผลกระทบต่อวัยรุ่นหลายด้าน เช่น ด้านการศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านจิตใจกับคนรอบข้าง ด้านการตัดสินใจ และด้านการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ จนส่งผลต่อการเรียน ทำให้เกิดมีพฤติกรรมในการแยกตัวเกิดปัญหาเรื่องของการเข้าสังคม (มูลนิธิอินเทอร์เน็ตร่วมพัฒนาไทย, 2554) ดังนั้น ถ้าวัยรุ่นมีพฤติกรรมการบริโภคสื่อด้วยปัญญา ก็จะทำให้วัยรุ่นมีความคิดวิจารณญาณในการคิด วิเคราะห์ ถึงสิ่งที่สื่อนำเสนอ และสามารถที่จะแยกแยะถ่วงถ่วงถึงสิ่งที่ดีและไม่ดี ที่แฝงมากับสื่อได้อย่างมีเหตุผล (Center for Media

Literacy, 2008) และสามารถนำสิ่งที่สอนนำเสนอมาพิจารณา เพื่อให้รู้เท่าทันถึงโทษของยาเสพติดหาวิธีการดูแลตนเองและหลีกเลี่ยงสารเสพติด และสร้างพฤติกรรมที่ปกป้องตนเองไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติดได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. บุคลากรทางการแพทย์และสาธารณสุข บุคลากรทางการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐและเอกชน ควรนำผลการวิจัยที่เป็นตัวแปรปัจจัยปกป้องที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ได้แก่ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด การควบคุมตนเอง ทักษะชีวิต การอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว สัมพันธภาพในครอบครัว แรงสนับสนุนจากเพื่อน แรงสนับสนุนจากสถานศึกษา การรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด ไปเป็นแนวทางในการพัฒนา เช่น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการพัฒนาโปรแกรมเพื่อให้นักเรียนมีภูมิคุ้มกันเพื่อป้องกันตนเองจากการใช้ยาเสพติด

2. ผู้บริหารหรือบุคลากรที่ทำงานเกี่ยวข้องกับวัยรุ่น และพยาบาลที่ปฏิบัติงานทางด้านสุขภาพจิตและจิตเวช สามารถนำผลการวิจัยนี้ เสนอต่อหน่วยงานต่าง ๆ กำหนดเป็นนโยบายในการดูแลนักเรียนในพื้นที่ในการจัดกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพจิตและมีพฤติกรรมการป้องกันตนเองไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยปกป้องอื่น ๆ เพื่อให้ครอบคลุมปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น เช่น ความฉลาดทางสังคม และความสามารถในการเผชิญปัญหาและฝ่าฟันอุปสรรค เป็นต้น รวมทั้งมีการศึกษาให้ครอบคลุมในนักเรียนทุกกลุ่มอายุ ทุกพื้นที่ที่บริบทแตกต่างกัน ซึ่งอาจมีปัจจัยที่แตกต่างจากการศึกษาคั้งนี้

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เชิงลึกถึงมุมมอง ความคิดเห็น ความเชื่อและทัศนคติเกี่ยวกับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและได้ประเด็นของปัญหาชัดเจนขึ้นเพื่อนำไปสร้างแนวทางการสร้างโปรแกรมส่งเสริมพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดในวัยรุ่นต่อไป

บรรณานุกรม

- กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2560). **คู่มือการดำเนินงานโครงการรณรงค์ป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด TO BE NUMBER ONE**. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.
- กานดา สุขมาก และยุวดี แตรประสิทธิ์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนประถมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนวัดปทุมวนาราม ในพระราชูปถัมภ์สมเด็จพระเทพรัตนราชสุดาฯ สยามบรมราชกุมารี. **วารสารพยาบาลตำรวจ**. 10 (1), 164 – 172.
- ช่อแก้ว ส่งแสงทอง. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายในจังหวัดสงขลา**. วิทยานิพนธ์. ศษ.ม., มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กรุงเทพฯ.
- ณัฐธิดา เดชมิตร. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิเสธยาเสพติดของนักเรียนอาชีวศึกษาภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร**. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., มหาวิทยาลัยมหิดล, นครปฐม.
- บุรฉัตร จันทร์แดง. (2560). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการเสี่ยงต่อยาเสพติดของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนดงหลวงวิทยา อำเภอดงหลวง จังหวัดกาฬสินธุ์**. วิทยานิพนธ์. รป.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.
- ปิยนุช ศรีพรหมทอง, โฆษิต รัตนบุรินทร์ และฤทัยรัตน์ สุวรรณเรืองศรี. (2559). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย**. ได้รับการสนับสนุนทุนวิจัยจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย งบประมาณรายได้ประจำปี 2559.
- เปรมฤดี หงส์สุทธิ. (2560). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการติดสารเสพติดของนักเรียนชายโรงเรียนขยายโอกาส**. วิทยานิพนธ์. พย.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พุทธิพร พงศ์นันท์กุลกิจ. (2561). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการป้องกันการใช้ยาเสพติดในนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย**. วิทยานิพนธ์. พย.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- พรภักดิ์ พานพิศ. (2552). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักศึกษาการศึกษานอกระบบของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอพระประแดง จังหวัดสมุทรปราการ**. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี, กรุงเทพฯ.
- รังสรรค์ เสนาสิ่งห์, รังสรรค์ สิงห์เลิศ, สิทธิชัย บุขหมั่น และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการหลีกเลี่ยงการใช้ยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดกาฬสินธุ์. **วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม**. 1(1), 77 – 86.
- วรรณวิมล จงจรวัย. (2562). **พฤติกรรมการป้องกันตนเองจากยาเสพติดของนักศึกษาสาขาวิชาบริหารธุรกิจและบัญชี สถาบันอาชีวศึกษา**. ได้รับทุนการวิจัยจากมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปีการศึกษา 2562.
- ศุภร ชินะเกตุ. (2553). **ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี**. วิทยานิพนธ์. ศษ.ม., มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- ศิริพร พรหมสุภา. (2549). **ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมในการป้องกันการติดยาเสพติดของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย ในเขตอำเภอเมือง จังหวัดอุบลราชธานี**. วิทยานิพนธ์. ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, อุบลราชธานี

- สรวิชญ์ เหล่าตรุณ. (2561). **ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมป้องกันการใช้สารเสพติดในนักเรียนโรงเรียนขยายโอกาส**. วิทยานิพนธ์. พย.ม., มหาวิทยาลัยบูรพา, ชลบุรี.
- สุวพันธุ์ คะโยธา และวรุฬพงษ์ ภัคดีกุล. ปัจจัยเสี่ยงต่อการใช้สารเสพติดและปัจจัยที่มีผลต่อการป้องกันยาเสพติดของเยาวชนในโรงเรียนมัธยมศึกษา เขตเทศบาลนครสกลนคร. **วารสารโรงพยาบาลสกลนคร**. 21(3), 84 – 95.
- อุมาพร ตรังคสมบัติ. (2544). **จิตบำบัดและการให้คำปรึกษาครอบครัว**. (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ: **ชั้นตำการพิมพ์**.
- Bandura, A. (1997). **Social learning theory**. New Jersey:Prentice hall.

ภาคผนวก ก
- เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

-

แบบสอบถาม

เรื่อง ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ
สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร

คำชี้แจงตอบแบบสอบถาม

การศึกษาครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติดของนักเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ สังกัดอาชีวศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ผู้วิจัยจึงใคร่ขอความร่วมมือในการตอบแบบสอบถามต่อไปนี้ตามความเป็นจริง โดยไม่ต้องเขียนชื่อ – สกุล ที่อยู่ รวมทั้งชื่อสถานศึกษาของนักเรียน ซึ่งข้อมูลที่ได้จะนำไปใช้ศึกษาวิจัยในภาพรวม ข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็น ความลับ และจะไม่มีผลกระทบต่อผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้น ในทางตรงกันข้ามข้อมูลที่ท่านตอบจะเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนป้องกันปัญหาการใช้ยาเสพติดของเยาวชนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนต่อไป

แบบสอบถามมีทั้งหมด 10 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล	จำนวน	9	ข้อ
ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด	จำนวน	10	ข้อ
ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการควบคุมตนเอง	จำนวน	8	ข้อ
ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทักษะชีวิต	จำนวน	8	ข้อ
ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว	จำนวน	8	ข้อ
ส่วนที่ 6 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว	จำนวน	8	ข้อ
ส่วนที่ 7 แบบสอบถามการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด	จำนวน	8	ข้อ
ส่วนที่ 8 แบบสอบถามแรงสนับสนุนจากสถานศึกษา	จำนวน	10	ข้อ
ส่วนที่ 9 แบบสอบถามแรงสนับสนุนจากเพื่อน	จำนวน	10	ข้อ
ส่วนที่ 10 แบบสอบถามแบบสอบถามพฤติกรรมการป้องกันยาเสพติด	จำนวน	15	ข้อ

โดยให้ท่านอ่านคำชี้แจงของแบบสอบถามแต่ละส่วนก่อนลงมือทำ และโปรดตอบให้ครบทุกข้อคำถามตามประเด็นนั้น ๆ ผู้วิจัยขอขอบคุณในความร่วมมือของทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

นางสาวมนัสนันท์ ผลานสงค์

นักวิชาการสาธารณสุข

สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดกำแพงเพชร

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมาย ✓ ใน () ของแต่ละข้อหรือเขียนคำตอบตามความเป็นจริงเพียงคำตอบเดียว

1. เพศ

() ชาย () หญิง

2. ปัจจุบันนักเรียนอายุ.....ปี

3. นักเรียนกำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้น

() ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 1 (ปวช.1)

() ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 2 (ปวช.2)

() ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นปีที่ 3 (ปวช.3)

4. ผลการเรียนเฉลี่ยสะสม.....

5. รายได้เฉลี่ยต่อวัน ที่นักเรียนได้รับจากผู้ปกครอง.....บาท

6. สถานภาพทางครอบครัว

() บิดา-มารดาอยู่ด้วยกัน

() บิดา-มารดา หย่าร้าง

() บิดา-มารดา แยกกันอยู่

() บิดาถึงแก่กรรม

() มารดาถึงแก่กรรม

() บิดาและมารดาถึงแก่กรรมทั้งคู่

() อื่น ๆ ระบุ.....

7. ปัจจุบันนักเรียนพักอาศัยอยู่กับ

() อยู่กับบิดาและมารดา

() อยู่กับบิดา

() อยู่กับมารดา

() อยู่กับผู้ปกครองที่ไม่ใช่บิดามารดา เช่น ปู่ ย่า ตา ยาย ลุง ป้า เป็นต้น

() อยู่หอพักคนเดียว หรืออยู่ตามลำพังคนเดียว

() อื่น ๆ ระบุ.....

8. นักเรียนเป็นสมาชิกชมรม TO BE NUMBER ONE หรือไม่

() ไม่เป็นสมาชิก

() เป็นสมาชิก

9. นักเรียนเป็นคณะกรรมการชมรม TO BE NUMBER ONE หรือไม่

() ไม่เป็นคณะกรรมการ

() เป็นคณะกรรมการ

ส่วนที่ 2 แบบวัดความรู้เกี่ยวกับยาเสพติด

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่อง ใช่ หรือ ไม่ใช่ ที่นักเรียนคิดว่าถูกต้องที่สุด
เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อคำถาม

ข้อ	ข้อความ	คำตอบ	
		ใช่	ไม่ใช่
1	ยาเสพติด เมื่อเสพเข้าสู่ร่างกายเป็นช่วงระยะเวลาสั้น ๆ ติดต่อกัน จะทำให้ติดกอยู่ได้อานาจหรือเป็นทาสของสารนั้น		
2	เฮโรอีนและยานอนหลับ เป็นยาเสพติดที่มีฤทธิ์ต่อระบบประสาทเช่นเดียวกัน		
3	ยาม้า ยาบ้า ยาขยัน เป็นสารเสพติดชนิดเดียวกัน		
4	การสูบบุหรี่หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ เป็นสิ่งจำเป็นในการเข้าสังคมของวัยรุ่น		
5	หลังการเสพยาบ้าแล้วทำให้ผู้เสพตั้งใจเรียนหนังสือดี		
6	ยาเสพติดทำลายอนาคตและก่อให้เกิดปัญหาอาชญากรรม		
7	ผู้เริ่มใช้ยาเสพติด มักมีพฤติกรรมเปลี่ยนไปจากเดิม เช่น ซึม ดวงตาสู้แสงสว่างไม่ได้ อารมณ์เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ขาดความรับผิดชอบ ฯลฯ		
8	กิจกรรมที่จัดให้วัยรุ่นได้แสดงออกอย่างเหมาะสม เช่น การเล่นกีฬา การเล่นดนตรี หรือสมาชิกกลุ่ม TO BE NUMBER ONE จะช่วยลดความเสี่ยงต่อการมั่วสุมยาเสพติด		
9	หากต้องการให้วัยรุ่นเลิกเสพยา ควรกักขังไว้ตามลำพังไม่ให้พบเพื่อนอีกเลย		
10	ชุมชนและผู้นำทุกระดับต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดมาตรการในระดับหมู่บ้าน/ชุมชน ในการป้องกันปัญหาเสพติด		

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามการควบคุมตนเอง

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์ระดับการปฏิบัติตัวดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติตามข้อนี้ได้เป็นประจำ
มาก	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติตามข้อนี้ได้เป็นส่วนใหญ่
ปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติตามข้อนี้ได้นาน ๆ ครั้ง
น้อย	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติตามข้อนี้ได้บ่อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนไม่มีการปฏิบัติตามข้อความนี้น้อยที่สุดหรือไม่เคยปฏิบัติเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	นักเรียนหักห้ามใจตนเองไม่หนีเรียน ถึงแม้จะเป็นวิชาที่น่าเบื่อและไม่ชอบเรียน					
2	ช่วงเวลาว่างรอกกลับบ้านนักเรียนจะเลือกเล่นดนตรี เล่นกีฬา เข้าห้องสมุด แทนการเข้าไปเกี่ยวข้องกับอบายมุขต่าง ๆ					
3	เมื่อนักเรียนต้องการทำสิ่งใด แม้จะผิดกฎหมายนักเรียนก็ยังทำ					
4	เมื่อนักเรียนทำการบ้านหรือทำงานส่งครูไม่ทัน นักเรียนก็จะไม่หนีเรียน					
5	ถ้าพบว่าเพื่อนคนใดเกี่ยวข้องกับการค้ายาเสพติด นักเรียนจะถอยห่างจากเพื่อนคนนั้น					
6	นักเรียนเลือกที่จะตอบโต้สิ่งที่มากกระตุ้นหรือยั่วยุดจิตใจในทันที โดยไม่มีการยั้งคิดอยู่เสมอ					
7	บางครั้งนักเรียนชอบทำในสิ่งที่เสี่ยง เพื่อความสนุกสนานเสมอ					
8	นักเรียนไม่รู้สึกกดดันหรืออยากทำตาม แม้มีคนตีมีเครื่องตีมีแอลกอฮอล์ ของมีเงินมา สิ่งเสพติดให้เห็นเป็นตัวอย่าง					

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามทักษะชีวิต

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อความ โดยมีเกณฑ์ระดับการปฏิบัติตัวดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติตามข้อนี้ได้เป็นประจำ
มาก	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติตามข้อนี้ได้เป็นส่วนใหญ่
ปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติตามข้อนี้ได้นาน ๆ ครั้ง
น้อย	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติตามข้อนี้ได้บ่อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนมีการปฏิบัติตามข้อความนี้น้อยที่สุดหรือไม่เคยปฏิบัติเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	ถ้านักเรียนมีปัญหาในเรื่องการเรียน นักเรียนจะปรึกษาครูหรือผู้ปกครอง					
2	ถ้าเพื่อนนักเรียนแนะนำให้ทดลองใช้สารเสพติด แล้วบอกว่าเป็นการแก้ไขปัญหาในเรื่องการเรียนอย่างดี นักเรียนจะเปลี่ยนเรื่องสนทนา เมื่อไม่สามารถเดินหนทางอื่นได้					
3	มีชายแปลกหน้านำกระเป๋ามาฝากไว้กับนักเรียน และให้เงินค่าฝาก พร้อมบอกว่าอีกสักครู่จะมีคนมารับกระเป๋ามาฝาก นักเรียนจะปฏิเสธ แล้วรีบแจ้งเจ้าหน้าที่ตำรวจเพื่อตรวจสอบชายคนนี้					
4	หากนักเรียนพบกลุ่มเพื่อนกำลังมั่วสุมเสพยาบ้ากันอยู่ และข่มขู่ว่าถ้าไม่ไปบอกครูจะโดนทำร้ายร่างกาย ถ้าไม่ยอมเป็นเช่นนั้นต้องเสพยาบ้า นักเรียนจึงยอมเสพยาเพื่อเอาตัวรอดจากเหตุการณ์ครั้งนี้					
5	ตอนช่วงใกล้สอบต้องทบทวนตำราจนตึก เพราะหากผลการเรียนดีจะทำให้พ่อแม่ภูมิใจและมีความสุข นักเรียนจึงเสพยาบ้าเพียงเล็กน้อยเพื่อให้อ่านหนังสือได้นานขึ้น					
6	นักเรียนหลีกเลี่ยงการเที่ยวตามสถานเริงรมย์ในเวลากลางคืนหรือมั่วสุมในแหล่งที่อาจนำไปสู่การใช้สารเสพติด					
7	เมื่อนักเรียนประสบกับความผิดหวังในชีวิต นักเรียนจะรู้สึกท้อแท้และยอมแพ้					
8	เมื่อมีปัญหา นักเรียนจะพูดคุยกับหลาย ๆ คน เพื่อให้รู้เกี่ยวกับปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น					

ส่วนที่ 5 แบบสอบถามความสัมพันธ์ภาพในครอบครัว

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์ระดับการปฏิบัติตัวดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นเป็นประจำ
มาก	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นเป็นส่วนใหญ่
ปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นนาน ๆ ครั้ง
น้อย	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นน้อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นน้อยที่สุดหรือไม่เคยปฏิบัติเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนมีเรื่องทะเลาะและขัดแย้งกันอยู่เสมอ					
2	เมื่อมีเรื่องขัดแย้งในครอบครัว ทุกคนต่างพยายามแก้ไขความขัดแย้งและปรับความเข้าใจกัน					
3	เมื่อนักเรียนมีปัญหา สมาชิกในครอบครัวจะแสดงความเอ็นดูกับนักเรียน					
4	สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนจะมีการพูดคุยได้ทุก ๆ เรื่อง โดยไม่มีการปิดบังซึ่งกันและกัน					
5	สมาชิกในครอบครัวของนักเรียนมักจะช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกันเสมอ					
6	นักเรียนทำกิจกรรมต่าง ๆ ร่วมกับสมาชิกในครอบครัวในวันหยุด					
7	สมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจนักเรียนในเรื่องการเรียน					
8	สมาชิกในครอบครัวพูดคุยกับนักเรียนด้วยเสียงอันไพเราะนุ่มนวล					

ส่วนที่ 6 แบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัว

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์ระดับการปฏิบัติตัวดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นเป็นประจำ
มาก	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นเป็นส่วนใหญ่
ปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นนาน ๆ ครั้ง
น้อย	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นน้อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับการปฏิบัติตามข้อนั้นน้อยที่สุดหรือไม่เคยปฏิบัติเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับปฏิบัติ				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	พ่อแม่หรือผู้ปกครอง จะคอยให้คำปรึกษา ตักเตือน เมื่อ นักเรียนประพฤติตนไม่เหมาะสมเสมอ					
2	พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ไม่ค่อยมีเวลาใส่ใจสอบถามเรื่องการ เรียนหรืออบรมความประพฤติของนักเรียน					
3	เมื่อนักเรียนมีเรื่องทะเลาะวิวาทกับพี่น้อง หรือคนอื่น ๆ พ่อแม่ หรือผู้ปกครอง จะรับฟังเหตุผลและพิจารณาอย่างยุติธรรม					
4	ถ้านักเรียนทำความผิด พ่อแม่หรือผู้ปกครอง จะอธิบายถึง เหตุผลในการลงโทษนักเรียนทุกครั้ง					
5	พ่อแม่หรือผู้ปกครอง จะให้อิสระนักเรียนได้ทำตามความใฝ่ฝัน หรือตามที่นักเรียนจะสามารถเป็นได้ โดยอยู่ในกรอบที่ถูกต้อง					
6	พ่อแม่หรือผู้ปกครอง มักจะพูดหรือแนะนำในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าคอยควบคุมความคิดของนักเรียน					
7	พ่อแม่หรือผู้ปกครอง ไม่เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความ คิดเห็นและตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ในครอบครัวแม้จะเป็นเรื่อง เพียงเล็กน้อยก็ตาม					
8	แม้ว่านักเรียนจะทำสิ่งต่าง ๆ สำเร็จและทำได้เป็นอย่างดี พ่อ แม่หรือผู้ปกครองไม่เคยชมเชยหรือให้รางวัลแก่นักเรียนเลย					

ส่วนที่ 7 แบบสอบถามการรับรู้ข่าวสารจากสื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับยาเสพติด

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

มากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นเป็นประจำ
มาก	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นเป็นส่วนใหญ่
ปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นนาน ๆ ครั้ง
น้อย	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นน้อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นน้อยที่สุดหรือไม่เคยเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับการได้รับแรงสนับสนุน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เมื่อรับชม รับฟังละคร ข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติด นักเรียนเลือกปฏิบัติตามค่านิยมที่ดี					
2	นักเรียนได้รับความรู้ที่เป็นประโยชน์เรื่องโทษและพิษภัยเกี่ยวกับยาเสพติดจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ต					
3	นักเรียนได้รับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับการป้องกันและการแก้ไขปัญหายาเสพติดจากหนังสือพิมพ์ โทรทัศน์ วิทยุ ภาพยนตร์ และอินเทอร์เน็ต					
4	นักเรียนให้ความสนใจศึกษาหาความรู้เรื่องกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดทางอินเทอร์เน็ต					
5	หน่วยงานราชการมักจะเข้ามาให้ความรู้เกี่ยวกับยาเสพติดในสถานศึกษาของนักเรียน					
6	การนำเสนอข่าวของสื่อเกี่ยวกับพิษภัยของยาบ้ามีผลต่อพฤติกรรมป้องกันตนเองให้ห่างไกลจากยาเสพติด					
7	บทบาทของสื่อในการนำเสนอข่าวเกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติดมีน้อยทำให้พฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติดลดน้อยลงด้วย					
8	การประชาสัมพันธ์ให้เห็นกลุ่มความร่วมมือต่าง ๆ ในการขจัดสิ้นยาเสพติด เป็นแรงผลักดันให้เกิดพฤติกรรมป้องกันตนเองจากยาเสพติด					

ส่วนที่ 8 แบบสอบถามแรงสนับสนุนจากสถานศึกษา

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

มากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนี้เป็นประจำ
มาก	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนี้เป็นส่วนใหญ่
ปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนี้นาน ๆ ครั้ง
น้อย	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนี้น้อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนี้น้อยที่สุดหรือไม่เคยเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับการได้รับแรงสนับสนุน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	สถานศึกษาของนักเรียนมีบอร์ดประชาสัมพันธ์ข่าวสารให้ความรู้เกี่ยวกับโทษของยาเสพติด					
2	นักเรียนไม่เข้าร่วมกิจกรรมรณรงค์และป้องกันยาเสพติดที่สถานศึกษาจัดขึ้น					
3	สถานศึกษาของนักเรียน ให้ความรู้ความเข้าใจเรื่องโทษและพิษภัยยาเสพติด ผ่านรายวิชาต่าง ๆ					
4	สถานศึกษาจัดบริการมุมเพื่อนใจวัยรุ่น ชมรมทูปีนัมเบอร์วัน ชมรมดนตรี กีฬา					
5	สถานศึกษาส่งเสริมให้จัดกิจกรรมส่งเสริมอาชีพ และกิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม					
6	ฝ่ายปกครองของสถานศึกษามีความเข้มงวดในการควบคุมการใช้สารเสพติด โดยเฉพาะบริเวณห้องน้ำชาย-หญิง					
7	ครู/อาจารย์ ออกเยี่ยมบ้านเพื่อศึกษาทำความเข้าใจกับผู้ปกครองในการส่งเสริมพฤติกรรมที่ดีของนักเรียน					
8	ครู/อาจารย์ มักจะสูบบุหรี่และดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ให้นักเรียนเห็น					
9	ครู/อาจารย์ ที่ปรึกษาของนักเรียนเอาใจใส่ และสามารถพูดคุยปรึกษาได้ทุกเรื่อง					
10	ครู/อาจารย์ ตักเตือนนักเรียนและเพื่อน ๆ ให้หลีกเลี่ยงยาเสพติด					

ส่วนที่ 9 แบบสอบถามแรงสนับสนุนจากเพื่อน

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด

เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์ระดับการรับรู้แรงสนับสนุนดังนี้

มากที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นเป็นประจำ
มาก	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นเป็นส่วนใหญ่
ปานกลาง	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นนาน ๆ ครั้ง
น้อย	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นน้อยครั้ง
น้อยที่สุด	หมายถึง	นักเรียนได้รับแรงสนับสนุนตามข้อนั้นน้อยที่สุดหรือไม่เคยเลย

ข้อ	ข้อความ	ระดับการได้รับแรงสนับสนุน				
		มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1	เพื่อน ชักชวนให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมทูปีนัมเบอร์วันเพื่อไม่ให้เข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					
2	เพื่อน แสดงความความรังเกียจหากนักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					
3	เพื่อน คอยเตือนไม่ให้นักเรียนเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด					
4	เพื่อน แนะนำให้นักเรียนหลีกเลี่ยงการคบคนที่ชักชวนให้ทดลองเสพยาบ้า					
5	เพื่อน คอยเป็นกำลังใจและแนะนำนักเรียนในการหลีกเลี่ยงการเข้าไปยุ่งเกี่ยวกับเสพยาเสพติด					
6	นักเรียนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับประสบการณ์ความสูญเสียที่เกิดจากการใช้ยาเสพติดจากเพื่อนเสมอ ๆ					
7	เพื่อนจะคอยรับฟังปัญหาและให้คำแนะนำที่ดีกับนักเรียนเสมอ					
8	เมื่อมีงานเลี้ยงที่บ้านเพื่อน มักมีการใช้สารเสพติดเพื่อความสนุกสนานในกลุ่มเดียวกัน					
9	เพื่อน ชักชวนให้นักเรียนทดลองสูบบุหรี่หรือดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์					
10	เพื่อน มักชักชวนนักเรียนให้หนีเรียนเพื่อไปเที่ยวตามแหล่งสถานบันเทิง					

ส่วนที่ 10 แบบสอบถามพฤติกรรมกรรมการป้องกันยาเสพติด

คำชี้แจง โปรดพิจารณาข้อความต่อไปนี้และทำเครื่องหมาย ✓ ในช่องที่ตรงกับความเป็นจริงของนักเรียนมากที่สุด เพียงคำตอบเดียวในแต่ละข้อคำถาม โดยมีเกณฑ์ระดับการปฏิบัติตัวดังนี้
ปฏิบัติทุกครั้ง

ข้อ	ข้อความ	ระดับการปฏิบัติ			
		ปฏิบัติทุกครั้ง	ปฏิบัติบ่อยครั้ง	ปฏิบัติบางครั้ง	ไม่ปฏิบัติเลย
1	นักเรียนปฏิเสธเมื่อถูกเพื่อนชักชวนให้ทดลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ หรือเสพยาเสพติด				
2	นักเรียนปฏิเสธโดยไม่สนใจกับคำต่อว่าหรือขู่ข่มขู่ของเพื่อนให้ทดลองดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ หรือเสพยาเสพติด				
3	นักเรียนปฏิเสธโดยเดินหนีออกจากสถานการณ์ ที่เพื่อนกำลังดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ หรือเสพยาเสพติดอยู่				
4	นักเรียนปฏิเสธโดยหาข้ออ้างอย่างนุ่มนวลกับเพื่อนหรือผู้มาชักชวนให้สูบบุหรี่และยาเสพติด				
5	นักเรียนหลีกเลี่ยงสถานที่ที่เพื่อนกำลังมั่วสุมใช้สารเสพติด				
6	นักเรียนหลีกเลี่ยงการไปเที่ยวผับ บาร์ หรือสถานเริงรมย์ที่มีการมั่วสุมใช้สารเสพติด				
7	เมื่อมีปัญหาหรือไม่สบายใจนักเรียนจะหาทางออกด้วยการปรึกษาครอบครัว				
8	เมื่อมีปัญหาหรือไม่สบายใจนักเรียนจะหาทางออกด้วยการพูดคุยกับเพื่อน				
9	แม้ว่าจะรู้สึกโกรธ/อารมณ์เสีย ท่านก็จะไม่ดื่มเครื่องดื่มแอลกอฮอล์ สูบบุหรี่ หรือใช้สารเสพติด				
10	นักเรียนใช้เวลาว่างในการดูหนัง ฟังเพลง เล่นดนตรี ปลูกต้นไม้				
11	นักเรียนใช้เวลาว่างในการอ่านหนังสือ/ทำการบ้าน				
12	นักเรียนใช้เวลาว่างในการออกกำลังกายและเล่นกีฬากับเพื่อน				
13	นักเรียนใช้เวลาว่างหลังเลิกเรียนทำงานบ้านช่วยครอบครัว				
14	นักเรียนใช้เวลาว่างในการหารายได้พิเศษให้ครอบครัว				
15	วันหยุดเสาร์-อาทิตย์ นักเรียนและเพื่อนจะใช้เวลาว่างไปกับการเรียนพิเศษ				

